

NSANJUA

RA MAÇA HOGA T'ØDE NÚ'Ā BI 'YOFO NSANJUA

Ra Noya nú'ā mi 'buhui
Ajuā bi e bi nja'i

- 1** ¹ Ante da nja mahets'i ne ra ximhai, nú'ā to'o go ra Noya ya mi 'bui, y nu'ā mi 'buhui Ajuā, ne nu'ā go guesē'a Ajuā.
- ² Rá mudi mi othotho gatho nú'ā te ja, pe nú'ā to'o go ra Noya ya mi 'buhui Ajuā.
- ³ Y Ajuā bi 'yent'ua ja rá 'ye'a pa go bi hyoca te gatho ja; y nu'bu nú'ā hinte xa hyoqui, nu'bú hinte di jahma.
- ⁴ Ne go gue'a to'o ri unga ra te pa nzantho, ne go gue'a ra ñot'i nú'ā ri yo'tua yá mfeni ya ja'i.
- ⁵ Ha nura ñot'i'a, ri yot'a ja ra 'bexuui, ne nura 'bexuui hinxa za xa ntate.
- ⁶ Mi 'bui 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Xuua bá pehna Ajuā pa da zofo ya ja'i.
- ⁷ Ne nu'ā bá 'behni pa da damajuani de nú'ā ra ñot'i, pa da gamfrihma gatho ya ja'i ngue'a go mri damajuani'a.
- ⁸ Ra Xuua hingo mi gue'a ra ñot'i, hønse bá 'behni pa da damajuani de ra ñot'i.
- ⁹ Nú'ā to'o go ra ñot'i xi majuani, bá ehe de guecua ja ra ximhai ne go gue'a ri yo'tua yá mfeni gatho ya ja'i.
- ¹⁰ Nú'ā to'o bi hyoca ra ximhai, ja bi 'ñe bi 'mucua ja ra ximhai, pe nuya ja'i himbi badi ua go mi gue'a to'o bi hyoca ra ximhai.
- ¹¹ Bá ehma de guecua ja rá ximhai'a, pe nuya mengu rá hai himbi numansu'a.
- ¹² Pe nu'ū tó'o bi numansu ne bi gamfri bi rá thuhu'a, nu'ā bi umbabi ra ts'edi pa bi mbatsi de Ajuā.
- ¹³ Ha nú'ū to'o gatho xa gamfri'a, ya xa yopa 'mui ma'ra'yo, hingue dega ji,

nixi dega ngø, nixi de rá paha 'nara 'ñøhø, hønse Ajuā go gue'a xa 'yøt'e pa xa yopa 'mui.

¹⁴ Nú'ā to'o ra Noya bá e bi nja'i, ne bi 'mui con guecjø, ne xi mrá hoja'i, ne nzantho mi mangua nú'ā majuani. Ne dá handuahe rá nsunda'a, go gue'a rá nsunda Ajuā ra Dada nú'ā pe'tsa rá 'ra T'ū nehe.

¹⁵ Hangué nura Xuua bi damajuani de gue'a ne bi ña nts'edi bi 'ñena:

—Go gue'a nú'ā ndí xi'ahø, gue 'mefa de gueque mi ma da 'ñehe ma'na, nú'ā ma'na ja rá nsu, ngue'a nú'ā ya go mi 'bui rá mudi de gueque.

¹⁶ Gathoguihø stá hañhø de yá hño'a, ne hinhya'mø ri 'betcahø rá hñoja'i'a.

¹⁷ Ha nu Ajuā xqui hñuxa ra Moise pa go bi 'ñutcahø tengu rá ley'a, pe nubyá bá pehna ra Jesucristo pa bá hancahø rá hñoja'i, ne nú'ā go gue'a bi 'ñudi gatho maxøgue nú'ā majuani.

¹⁸ Hinhya'mø to xa hyanda Ajuā ra Dada, pe nurá hmaca 'ra T'ū'a bi 'ñutcahø tengu rá 'mui'a.

Ra Xuua Xi'tsate bi ma
de ra Jesucristo

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Ha nuya nda gá xodyo mi 'buhni Jerusale bi mehna 'raya macja ne 'rayá mfats'i'ū nú'ū mi t'embi ya levita, pa da c'a'tsa ra Xuua pa da 'yambabi ua go mi gue'a ra Cristo nú'ā mi ma da mehna Ajuā pa da nda.

²⁰ Ha nura Xuua bi mangua nú'ā majuani, himbi ncøni ne bi 'ñena:

—Hina, hingo guecagui drá Cristo.

²¹ Nepu nu'ú bi 'ñembabi:

—Nu'ból çto'o'i? çHa gue go gue'e grá badi Elía?

Nu'ból ra Xuua bi 'ñena:

—Hina, hingo guecagui.

Ha nu'ú bi yopa 'ñembabi ma'na'qui:

—çHa gue go gue'e rá danga 'mehni'i Ajuá nú'a ma da 'ñehe?

Ha nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Hina.

²² Ha nu'ú bi 'ñembabi:

—Nu'ból çto'o'i ne te ri 'befigue? Xi da xicje pa ma ga xiphe nehe nú'ú to'o bá pencahe.

²³ Ha nura Xuua bi 'ñembabi'ú:

—Nuga, hõnse 'nadrá 'mehni pa ga mंगा ja ra mbonthi nú'ú ya noya bi mंगा ra badi Isaía ne bi 'ñena: “Juáñhu rá 'ñu ra Zidada.” Hangué dí xi'ahú, ntsø'mhú, ngue'a ya xa 'ñepu pa da nda.

²⁴ Ha nuya ja'i xqui 'behni myá fariseo'ú.

²⁵ Hangué nu'ú bi 'yambabi ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—'Bu hingo gue'e grá Cristo, nixi grá badi Elía, nixi rá danga 'mehni'i Ajuá nú'a ma da 'ñehe, nu'ból çhanja guí xi'tsate?

²⁶ Ha nura Xuua bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuga bá 'bencagui pa ga xi'ts'a'ihú co ra dehe. Pe 'bui 'na con gue'ahú nú'a nixi guí patua rá 'befi.

²⁷ Go gue'a bra 'befa de gueque, ne ma'na ra dangui rá nsu de gueque, nixi dí 'ñepqui ngugui ga xo'tua rá nthasthi de yá thiza'a.

²⁸ Njabu bi mंगा ra Xuua nuni ri'nandi de ja ra dathe Jordá ja ra hai Betabara habu mi xi'tsate'a.

Ra T'uca Deti nú'a bá pehna Ajuá

²⁹ Nurá hyax'a ra Xuua bi hyanda ra Jesu mbra e da zudi ne bi 'ñembabi ya ja'i:

—Ndi, hyanthu núni bá pehna Ajuá, nja ngu 'nara zi t'uca deti nú'ú tho dega hña'ti, y go guehni pu'tua yá ts'oqui ya ja'i.

³⁰ Ne go guehni ndí xi'ahú mi ma da 'ñehe 'mefa de gueque ne ma'na ra dangui rá nsu, ngue'a ya go mi 'bui rá mudi de gueque.

³¹ Nuga hindí patuahma tengu rá 'befini, pe bá 'bencagui ga xi'ts'a'ihú co ra dehe pa njabu gatho'ihú gyá me Israelhu da za gui pahú gue go guehni ra Cristo xpá mehna Ajuá pa da nda.

³² Nehe ra Xuua bi ma de nú'a te xqui nja ne bi 'ñena:

—Nuga dá handa ra Māca Ndahi bá çai de mahets'i ngu 'nara zi domitsu, e bi zudini.

³³ Nuga hindí patuahma tengu rá 'befini, pe nú'a to'o bá pencagui ga xi'ts'a'ihú co ra dehe go gue'a bi 'ñengagui: “Ma gui hyanda ra Māca Ndahi dua çai de mahets'i, e da zudi 'nara zi 'ñõhø pa da 'muhui, y nu'á go gue'a ma da xi'ts'ahú dega Māca Ndahi.”

³⁴ Nuga stá handi hangué drí damajuani gue go guehni rá T'ú Ajuá.

Yá mudi nxadi ra Jesu

³⁵ Ha nurá hyax'a ra Xuua mi 'bahni ma'na'qui co yoho yá nxadi.

³⁶ Nepu bi hyanda ra Jesu mi 'yoni ne bi 'ñena:

—Ndi, hyanthu núni bá pehna Ajuá, nja ngu 'nara zi t'uca deti nú'ú tho dega hña'ti.

³⁷ Ha nú'ú yoho yá nxadi ra Xuua mi 'yøde njabu, 'bestho bi deni'ú ra Jesu.

³⁸ Nepu nura Jesu bi mpunts'i ne bi hyandi mri deni'ú ne bi 'ñembabi:

—çTe 'be grí 'ñehu?

Ha nu'ú bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Xahnate, çhabu guí 'buegue?

³⁹ Nu'ból nu'á bi 'ñembabi:

—Maha pa gui pahú habu dí 'bui.

Y bi meui'ú pa bi badi habu mbi 'bui'a. Bi zøni ngu nzanga 'ret'a ne bi 'muhui gatho ra pa.

⁴⁰ Ha nú'ũ yoho ya nxadi xqui 'yøde nú'ã bi m̄anga ra Xuua ne xqui dena ra Jesu, 'na de gue'ũ mr̄a thuhu ra Andre ne mr̄a cu ra Simu Pedro.

⁴¹ Nú'ã ra Andre'ã bi ma bá ðama c'ã'tsa ra Simu Pedro ne bi 'ñembabi:

—Stá hanthe ne stá pahe ra Cristo nú'ã xpá mehna Ajuã pa da ndã.

⁴² Nepũ bi zits'i'ã pa habũ mbi 'bũ ra Jesu. Ha nura Jesu mi hyanda ra Simu bi 'ñembabi'ã:

—Nu'i gr̄a Simu rá t'ũ'i ra Joná. Nubyá go dí hup'a'i gr̄a Pedro.

—Nú'ã ra thuhu'ã rí bõni da 'ñena 'nara do.

Ra Jesu bi zofo ra Lipe ne ra Natanael pa dyá nxadi

⁴³ Ha nurá hyax'ã ra Jesu mi beni da ma pa Galilea, pe 'm̄et'o bi ma bá c'ã'tsa ra Lipe ne bi 'ñembabi:

—Bá ehe tengagui pa ma nxadi'i.

⁴⁴ Ha nura Lipe mr̄a me Betsaida habũ mr̄a mengu ra Andre ne ra Pedro.

⁴⁵ Nepũ nura Lipe bi ma bá c'ã'tsa ra Natanael ne bi 'ñembabi:

—Stá hanthe ne stá pahebya ra Cristo nú'ã mi ma da mehna Ajuã pa da ndã ngu bi 'yofo ra Moise ja ra ley ne ngu bi 'yofo ma'ra yá 'm̄ehni Ajuã maya'bũ, ne go gue'ã ra Jesu rá t'ũ ra Jose ra me Nasare.

⁴⁶ Ha nura Natanael bi 'ñembabi: —Pøde hinda za da bõnga 'na xi di ja rá nsu nuni Nasare.

Nu'bũ ra Lipe bi 'ñembabi:

—Maha pa gui hyandi 'bũ hingui camfri.

⁴⁷ Ha nura Jesu mi hyanda ra Natanael bra e da zũdi bi 'ñena:

—Ndi, hyanthũ go guehni 'nara me Israel, nuni xi majuãni camfri Ajuã, y hingrá hyate.

⁴⁸ Nu'bũ nura Natanael bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Hanja guí paçagui?

Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ã:

—Himi xi'atho ra Lipe pa e gui c'ãscagui, dá hant'a'i nguí 'bai ja rá ua 'nara 'bai gá igo.

⁴⁹ Nu'bũ ra Natanael bi ðadi ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, nu'i go gue'e xi majuãni rá T'ũ'i Ajuã, ne go gue'e gr̄a Ndã de ya me Israel.

⁵⁰ Nepũ nura Jesu bi ðadi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue guí camfrigui hõnse ngue'ã dá xi'a'i gue dá hant'a'i ja rá ua ra igo? Ma gui hyanda ma'ra ya t'øt'e ma'na dya ðangui de nú'ã dá xi'a'i.

⁵¹ Ne bi 'ñembabi'ũ:

—Xi majuãni dí xi'ahũ gue ma gui hyanthũ da xogui mahets'i, ne gui hyanduahũ yá enx̄e Ajuã di pøts'e ne di çai nuua habũ di 'bũi Nú'ã To'o e bi Nja'i.

'Nara nthãti nuni Ncaná de ra hai Galilea

2 ¹ Rá dat'mãni bi nja 'nara nthãti nuni ja ra hnini Ncaná de ra hai Galilea, ne xqui zõni de guehni rá ñanã ra Jesu.

² Nehe ra Jesu bi zõni de guehni co yá nxadi ngue'ã bi ts'ohna ja ra nthãti.

³ Ne de mi 'bũhni'ã, bi thegue ra vinu, ha nurá ñanã ra Jesu bi 'ñembabi'ã:

—Ya bi thegue ra vinu.

⁴ Ha nura Jesu bi 'ñembabi rá ñanã:

—¿Pa te go guí xicagui? Gue nuga ri 'beta ma ora pa da hneca ma ts'edi.

⁵ Nepũ nurá ñanã'ã bi 'ñembabi nú'ũ to mi faste ja ra ngo:

—Yøthũ gatho nú'ã da xi'ahũni.

⁶ Ne mi tihni 'rato ya ðanga mpothe dega do xqui t'ehni pa mi øt'a ra nt'axqui ya xodyo ngu myá nzai'ũ. Ne cada 'na de nú'ũ ya mpothe mri 'ñenga yoho o hñũ xõni ra dehe.

⁷ Nepũ nura Jesu bi 'ñembabi nú'ũ to'o mi 'yoni mi faste:

—Ñu'tshu ra dehe nuya ya mpothe.

Ha nu'ú bi xit'a ra dehe asta habu bi ñuts'i.

⁸ Nepu ra Jesu bi ñembabi'u:

—Nubyá, 'ya'tshu ts'u ne hña'tsuahu ra nda de nuna ra ngo.

Nu'bu nu'ú bi 'yot'a ngu nú'a bi sipabi'u.

⁹ Ha nú'a ra nda de ra ngo bi zamacuhi nú'a ra dehe xqui t'ot'e da mvinu, y nu'á himi padi habu xqui ñehe nú'a ra vinu, hõnse nú'u ya maste xqui 'ya'tsa ra dehe, go gue'u mi padi. Hangue nura nda de ra ngo bi zohna nú'a ra navio mi ot'ango, ¹⁰ ne bi ñembabi:

—Nzantho nú'u to'o ot'ango, 'met'o ri unga nú'a ra vinu xá cahi, nepu de ya sta niña co ra vinu nú'u to'o xa ts'ohni, ja da t'umba nú'a hingui cahi. Pe nu'i, xcá pe'tsta ra hoga vinu ne hinxcá untho asta núbya ja gá uni.

¹¹ Ra Jesu bi 'yot'a nú'a rá mudi ra danga nt'udi nuni Ncaná de Galilea. Ne njabu bi 'yot'e pa bi hnequi rá nsunda, ne yá nxadi ma'na bi gamfri gue go gue'a xpá mehna Ajuá pa da nda.

¹² Nepu nura Jesu bi ma pa Ncapernau, ne bi meui rá nana ne yá cu ne yá nxadi, ne ja bá 'buhni'u 'raya pa.

Ra Jesu bi 'yenga nú'u mri mpa mbo ra ndanija

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Nepu de guehni ra Jesu bi ma pa Jerusale ngue'a mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo de ya xodyo.

¹⁴ Ne bi hyanda 'raya ma mi 'buhni ja ra patio de ra ndanija, 'ra mi pa ya ndamfri, 'ra mi pa ya deti, ha nu ma'ra mi pa ya domitsu; ne mi huhni 'ra to'o mi pata ya boja.

¹⁵ Hangue nura Jesu bi met'a 'nara nthahi pa bi 'yeni co ya mfei nuya mbo'oni de mbo ra ndanija mahyegui co ya ma, nehe bi xamba yá boja nú'u to'o mi pata ya boja, ne bi pants'ua yá mexa,

¹⁶ ne bi ñembabi nú'u to'o mi pa ya domitsu:

—jJecju pa thi ri domitsuha, oja guí huxhaua ri 'mahu mbo rá ngu ma Dada!

¹⁷ Ha nuyá nxadi bi beni gue njabu xqui t'ofu ja ra Maca T'ofu habu ena: “Xi dí te ma vida pa ga sup'a'i ri ngu.” Ne nuyá nxadi bi zo yá mfeni gue nú'u ya noya mi ma de ra Jesu.

¹⁸ Ha nuya nda gá xodyo bi ñembabi ra Jesu:

—¿Te ma danga nt'udi da za gui ñutcahe pa ga pãhe to rá nsequi'a pa guí ot'a njabu?

¹⁹ Nu'bu ra Jesu bi dadi ne bi ñembabi'u:

—'Bu gui yot'hu nuna ra nija, nuga co hñupa ga yopa 'ba'ma ma'na'qui.

²⁰ Nu'bu nu'ú bi ñena:

—Ñotema'rato njeya pa bri 'ba'ma nuna nijana, ¿nepu nu'i guí ena gue co hñupa ma guí yopa 'ba'ma ma'na'qui?

²¹ Pe nú'a ra nija mi mangua ra Jesu, mi ma de rá ndo'yo sehe'a.

²² Ha nu de mi nanga ra Jesu de ra du, nu'bu yá nxadi bi beni'u nú'u ya noya xqui mañ'a. Hangue bi gamfri'u gue bi njabu ngu nú'a xqui t'ofu ja ra Maca T'ofu, ne ngu nú'a xqui manse'a gue ma da yopa nte.

Ra Jesu patuatho yá mfeni gatho ya ja'i

²³ Ha nu de mi 'buhni ra Jesu nuni Jerusale ja ra ngo de ra pascua, ndunthi ya ja'i bi gamfri gue go mi gue'a bá pehna Ajuá pa da nda, nguetho nu'ú bi hyanda ya danga nt'udi mi ot'a.

24 Pe nura Jesu himi ne da 'ñouu'ɥ
ngue'a mi patuatho yá mfeni'ɥ.

25 Ne himi honi'a to'o da xipabi tengu
yá 'múi ya ja'i, gue'a nu'a mi patuase
yá mfeni'ɥ.

Ra Jesu ne ra Nicodemo

3 1 Ha mi 'bu 'nara 'ñøhø mrá
thuhu ra Nicodemo mrá nda de
ra hmunts'a nda gá xodyo, ne mrá
fariseo.

2 Nu'a bi ma dega xuui pa bá c'a'tsa ra
Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xahmate, dí pahe gue Ajuá xpá
meñ'a'i pa gui xancaguihe, ne gui
'bui con gue'a, gue'a 'bu hingrí
'buhma con gue'a hinda za gui
'yøthma nuya danga nt'udi gui øt'e.

3 Ha nura Jesu bi dadi ne bi
'ñembabi:

—Xi majuañi dí xi'a'i, nu'a tó'o
hinda yopa 'múi ma'ra'yo hinda za
da 'mu ja rá hmanda Ajuá.

4 Nu'bú ra Nicodemo bi 'ñembabi:

—¿Hanja da za 'nara ndaxjua ja'i
da yopa 'múi ma'ra'yo? ¿Ha gue da
za da yopa yut'a ja rá mui rá nana ne
da yopa 'múi?

5 Ha nura Jesu bi dadi ne bi
'ñembabi:

—Xi majuañi dí xi'a'i, nu'a tó'o
hinda 'múi de ra dehe ne de ra Maça
Ndañi, hinda za da yut'a ja rá
hmanda Ajuá.

6 Nuto gatho bi mbatsi dega ja'i, gue'a
'nara ja'i, ha nu'a tó'o bi yopa 'múi
ma'ra'yo dega Maça Ndañi, gue'a 'bui
dega hoga ndañi.

7 Oguí 'yø gue'a dí xi'a'i gue mahyoni
gui yopa 'buh ma'ra'yo.

8 Nura ndañi 'yo habura, ne gui øde
bu, pe hinguí padi habu brí 'ñehe nixi
habu rí ma. Njabu nehe ra Maça
Ndañi nú'a ri mpefi ja yá mfeni nuto
gatho xa 'múi ma'ra'yo de gue'a.

9 Nu'bú bi dadi ra Nicodemo ne bi
'ñembabi:

—¿Pe hanja da za da njabu?

10 Ha nura Jesu bi dadi ne bi
'ñembabi:

—¿Conque grá xahmate de Israel
ne hinguí padi nuya ya t'øt'e!

11 Xi majuañi dí xi'a'i, dí mañhe nú'a
dí pahe, ne dí damajuanihe de nú'a stá
hanthe, pe nu'ahé hinguí ne gui
camfrihu nú'a dí damajuanihe.

12 'Bu hinguí camfrihu nú'a dí xi'ahu
de nú'a jaua ja ra ximhai, nu'bú
¿hanja da za gui camfrihu 'bu ga
xi'ahu ya t'øt'e de mahets'i?

13 Ni 'nara meximhai hinxa ma
mahets'i pa bá ha ra noya de ya t'øt'e
de guehni, hønse nú'a to'o bá cai de
mahets'i, go gue'a Nú'a To'o e bi
Nja'i, go gue'a ma de ya t'øt'e de
mahets'i ngue'a ja ra menguni.

14 Y Nú'a To'o e bi Nja'i ma da
t'øtuabi ngu bi 'yøt'a ra Moise bi
pø'tsa ra qu'eña dega bøja maña ja
'nara za nu de mi 'bui ja ra 'yo'mtha,
njabu nehe mahyoni dra 'bøtse maña
ja 'nara za Nú'a To'o e bi Nja'i.

15 Pa njabu nuto gatho da gamfri'a
hinda 'medi, ma da me'tsa ra te pa
nzantho.

Ajuá madi gatho ya ja'i de ra ximhai

16 Ajuá xi bi madi nts'edi gatho ya
ja'i de ra ximhai, hangue bá pehna rá
'ra T'u, pa nuto gatho da gamfri'a
hinda 'medi, nú'ú ma da me'tsa ra te
pa nzantho.

17 Ajuá bá pehna rá T'u pa guecua ja
ra ximhai pa da pøhø ya ja'i, hingue
pa da mehni'ɥ ja ra nidu.

18 Nu'a tó'o camfri'a hinda 'behna
ja ra nidu, pe nu'a tó'o hinguí
camfri'a, gue'a ya xa t'e'mbi pa dra
'behna ja ra nidu, gue'a hinxa
gamfribi rá thuhu rá 'ra T'u Ajuá.

19 Nu'ú ma dra 'behna ja ra nidu
ngue'a ra ñot'i bi zøhø ja ra ximhai, pe
nu'ú ma'na ri ho da 'múta ja ra
'bexuui ngue'a hinguí ho nú'a øt'e'ɥ.

20 Nuto gatho øt'a ya t'øt'e hinguí ho,

ri utsa ra ñot'i ne hingui cuat'a ja ra ñot'i ngue'a tsu da hnequi yá ts'o'befi.
 21 Pe nu'a tó'o øt'a ngu nú'a m̄anga majuani, gue'a cuat'a ja ra ñot'i pa da hnequi gue nú'a øt'e, øt'e co rá ts'edi Ajuá.

**Ra Xuua Xi'tsate bi yopa
 mā de ra Jesu**

22 Nepu 'mefa ra Jesu bi ma pa ra hai Judea co yá nxadi, ne ja bá 'b̄uini'u 'raya pa, ne bá øt'a ra sistehe de guehni.

23 Ne nura Xuua mi øt'a ra sistehe nuni Enón gueta Salim, ngue'a xi mi ja ndunthi ra dehe de guehni, ne mi pa ya ja'i pa mri nxistehe'u.

24 Ne ra Xuua hinxqui jot'atho ja ra fadi.

25 Ha nuyá nxadi ra Xuua mi ntsanoyau 'rayá mixodyou de ra sistehe pa ra nt'axqui.

26 Nepu bi ma ya nxadi bá c'a'tsa ra Xuua ne bi ñembabi:

—Xahnate, nu'i gá damajuani de nú'a ra ññhø gá nuui ri'nandi ra d̄athe Jordá, ha nubyá bí øt'a ra sistehe nehe, y gatho ya ja'i pa ja rí mani.

27 Nu'bú ra Xuua bi d̄adi ne bi ñembabi'u:

—Hinda za te da mese 'na 'b̄u Ajuá hingo da 'bepa 'na.

28 Nu'ah̄u ya xcá 'yøhu stá mā gue hingo guecagui drá Cristo nú'a xpá mehna Ajuá pa da nda, hønse bá pencagui pa go ga 'met'o de gue'a.

29 Nja ngu 'nara ññhø to'o ri nth̄atui 'nara 'behñā, go gue'a rá 'behñā'a. Ne nurá amigo nú'a ra ññhø ra medinth̄ati di 'bahui ne øts'e te mā, ne da johya'a nu stí 'yøtua rá noya ne sta hyandi da meui rá 'behñā. Njabu nehe xi drí johya ngue'a dí øde de nú'a bí øt'a ra Jesu, ne ngue'a dí øde gue ndunthi ri deni'a.

30 Ngue'a nú'a mahyoni ma'na go da nja rá nsu'a, ha nuga da uadi ma nsu.

**Rá T'u Ajuá nú'a bá
 ehe de mahets'i**

31 Ngue'a nú'a xqui ñehe de mahets'i, hangue ma'na ja rá nsu de gatho, pe nu ngugui drá ja'itho de ra ximhai, hangue dí pađi nsøcta nú'u ya t'øt'e jaua ja ra ximhai.

32 Y nú'a go gue'a mā de nú'a te xpá hyandi ne de nú'a te xpá 'yøde nuni mahets'i, pe masque njab̄u, hinto camfribi nú'a māñ'a.

33 Pe nu'a tó'o da gamfribi nú'a māñ'a, nehe mā gue Ajuá m̄anga majuani.

34 Ngue'a nurá T'u Ajuá xpá mehni m̄anga nú'u ya noya bá xipabi Ajuá, ngue'a nú'a xa umba maxøgue rá ts'edi ra M̄aca Nd̄ahi.

35 Ajuá ra Dada xi di mādi rá T'u, hangue xa 'yent'ua gatho ja rá 'y'e'a.

36 Nu'a tó'o camfri ra T'u, go gue'a pe'tsa ra te pa nzantho, pe nu'a tó'o hingui ne da gamfri ra T'u, hinhya'mu da z̄u ra te pa nzantho, hønse rá cue Ajuá ma da z̄udi'a.

**Ra Jesu bi zofu 'nara
 'behñā me Nsamaria**

4 1 Ha nura Jesu bi b̄adi gue nuya fariseo xqui 'yøde'u gue ma'na mi ndunthi yá nxadi'a ne ma'na mi øt'a ra sistehe'a que ra Xuua.

2 Masque ra Jesu hingo mi øt'a ra sistehe'a, pe nuyá nxadi h̄a.

3 Y nu mi 'yøde ra Jesu gue mi hm̄anga njab̄u, bi b̄oni de guehni Judea pa bi mengui Galilea.

4 Ne mi pe'tsi da 'randa Nsamaria.
 5 Ne bi zønga ja ra t'uca hnini Sicar de Nsamaria guetb̄u hab̄u mi o rá hai ndu ra Cobo nú'a xqui zocua ndu ra Jose rá t'u.

6 Ne ja mi jani 'nara poso nú'a bi gohui rá thuhu ra Cobo. Nepu nura Jesu ja bi ntsayani ngue'a xqui zabi ja ra 'ñu. Y ya mi ngu nz̄unga 'rato nde.

7 Nepu de guehni bi zøhø 'nara 'behñā mrá me Nsamaria, e da 'yat'a ra dehe

ja ra poso. Ha nura Jesu bi 'yadi ne bi 'ñembabi:

—'Raca ts'u ra zi dehe ga tsi.

⁸ Ha nuyá nxadi'a xqui ma tai pa da dai te da zi'u.

⁹ Y nú'a ra 'behña me Nsamaria bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Hanja guí acagui ra dehe, gue nu'i grá xodyo ha nuga drá me Nsamaria?

(Bi 'ñembi njabü ngue'a ya xodyo himi tsa nixi da ñaui ya me Nsamaria.)

¹⁰ Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'bü gri pahma nú'a unga Ajuá, ne 'bü gri pahma nú'a to'o a'a'i ra dehe, nu'bú go xcá 'yacagui, ne nuga stá 'ra'a'i ra dehe dega te pa nzantho.

¹¹ Ha nura 'behña bi 'ñembabi:

—Ndada, hingrí hña con te gui 'yat'a ra dehe, ha nura poso xá hñe. Nu'bú, ¿habü ja nú'a ra dehe dega te guí engagui?

¹² ¿Ha gue ma'na ja ri nsugue que ndu ma dadahü ra Cobo, nú'a to'o bi zogahe nuna poso? Y nu'á ja mi tsitheua co yá t'ü ne co yá mbo'oni.

¹³ Nu'bú nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nuto gatho da zi nuni ra dehe da yopa zü ra nduthe.

¹⁴ Ha nu'a tó'o da zi nú'a ra dehe dí ungá, hinhya'mü da yopa zü ra nduthe, ngue'a nú'a ra dehe ga umbabi, da nja ngu 'nara pøthe ja rá coraso, di pøhø pa da umba ra te pa nzantho.

¹⁵ Nu'bú nura 'behña bi 'ñembabi:

—Ndada, 'raca ts'ü de nú'a ra zi dehe pa hinhya'mü da yopa züca ra nduthe, ne pa hinhya'mü ga eheua ma'na'qui ga ñai.

¹⁶ Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Gue da rí ma ua tsi ri dame.

¹⁷ Nu'bú nú'a ra 'behña bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Jo'o ma dame.

Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Majuani nú'a guí ma gue jo'o ri dame.

¹⁸ Pe xcá pe'tsa cut'a ri dame ne nú'a ra 'ñøhø guí 'bøhuibya, hingo ri dame'a. Hangue majuani nú'a guí ma gue jo'o ri dame.

¹⁹ Nu'bú nura 'behña bi 'ñembabi:

—Ndada, pøde go gue'e 'nará 'mehni'i Ajuá.

²⁰ Nu'bú te xi guí mangue de ndu ma dadahü bi xøcambeni Ajuá nuni ja ra t'øhøni, ha nu'ahü gyá xodyohü guí māñhü gue mahyoni dra søcambeni Ajuá nsøctho de guehni Jerusale.

²¹ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Naná, camfri nú'a dí xi'a'i, gue ma da zø ra pa gui xøcambeniü Ajuá ra Dada pe ya hinga nuni ja ra t'øhø, nixi de guehni Jerusale.

²² Nu'ahü hinguí pahü nú'a guí xøcambeniü. Pe nuje ha, dí pøhe nú'a dí xøcambenihe, ngue'a ra pøhøte bá ehe de ja ya xodyo.

²³ Mi ma da zø ra pa y ya bi zøhø gue nu'ü tó'o xi majuani da xøcambeni Ajuá ra Dada, ma da xøcambeni dega jamfri ne ngu rí 'ñehe. Ne Ajuá ra Dada ri ho dra søcambeni'a njabü.

²⁴ Ajuá go gue'a dega Nðahi ne hingui hnequi, hangue nu'a tó'o da xøcambeni'a, mahyoni da xøcambeni dega jamfri ne ngu rí 'ñehe.

²⁵ Nu'bú nura 'behña bi 'ñembabi:

—Nuga dí padi gue ma da 'ñehe ra Mesía go ra Cristo nú'a ma da mehna Ajuá pa da nda. Ne nu stí zø'a gatho go ma da xicju'a.

²⁶ Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga go guecse dí ñauihya.

²⁷ Y nura ora'a bi zøhø yá nxadi, ne nu'ü bi 'yø ngue'a ra Jesu mi ñaui 'nara 'behña. Pe nu'ü hinte bi 'yambabi ra Jesu te mi ambabi nixi hanja mi ñaui'a.

²⁸ Nu'bú nura 'behña bi zopü rá xøni ne bi menga ja ra hnini ne bi 'ñembabi nú'ü mi 'bøhni:

29 —Maha ma gui hyanthu nú'a to'o xa xictho te gatho stá øt'e. ¿Ha hingo di gue'a ra Cristo 'bu, nú'a mi ma da mehna Ajuá pa da ndá?

30 Nepu nuya ja'i'u bá ehe pa e da c'a'tsa ra Jesu.

31 Ha nu mi ma nú'a ra 'behña, nuyá nxadi ra Jesu bi bantebi ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, bá e gui ñuni.

32 Pe nu'á bi 'ñembabi'u:

—Dí pe'tsa 'nara hñuni ma ga tsi, nú'a nixi guí pahu.

33 Ne nuyá nxadi bi 'ñembabi'u 'na ngu 'na:

—¿Ua to xpá hñampi te da zi 'bu?

34 Ha ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Numa hñuniga gue'a ga ø'tuabi rá paha nú'a to'o bá pencagui ne ga pepa rá 'befi asta hinga juati.

35 Guí mañhu gue di 'be goho nzana pa da nja ra sofo, ¿ha gue ha? Pe nuga dí xi'ahú: Ndi, hyanthu ya 'bot'i ya xa ñats'i pa da sofo.

36 Nuya xofo hani yá thaha ne juts'i 'nara hoga sofo. Hangué nuya xofo ma da johyauí ya mot'i. Njabutho nehe nú'u to'o da tunga ma noya, ma da hñanga yá thaha ne da munts'a ya ja'i pa da me'tsa ra te pa nzantho.

37 Nja ngu engá ya ja'i: "Na'ño to'o pot'i, 'na'ño to'o xofo."

38 Hangué nuga stá peñ'a'ihu pa gui muntshu ya ja'i, ngu 'nara sofo nú'a hincá pefihu. Ma'ra xa mpefi, ha nu'ahú guí xopabihu yá 'bot'i'u.

39 Ne ndunthi ya mengu nú'a ra hnini'a de Nsamaria bi gamfri gue ra Jesu go mi gue'a xqui mehna Ajuá pa da ndá, ngue'a nura 'behña xqui damajuani ne xqui 'ñena gue nu'á xa xiptho gatho nú'a te xqui 'yøt'e.

40 Hangué nu mi zøhni ya me Nsamaria habu mi 'bu ra Jesu, bi bantebi gue da 'muhui'u, hangué nu'á bi 'muhui'u yo pa.

41 Ne xi ndunthi ma'ra bi gamfri ra Jesu ngue'a go mi zofose'a.

42 Ha nu'á bi 'ñembabi nú'a ra 'behña:

—Nubyá dí camfrihe hingue hønse ngue'a go gá xicje, dí camfrihe ngue'a ya stá øsehe te xa ma, ne dí pahé gue xi majuani go guehni ra Pøhøte de ya ja'i gatho rá nguni ra ximhai.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá t'u 'nará danga maste ra ndá

43 Ha nu mi thogui nú'u yo pa, ra Jesu bi ma pa ja rá hai Galilea.

44 Ne nu'á xqui manse ne xqui 'ñena: "Ni 'nará 'mehni Ajuá hingui hnumansu ja rá hai."

45 Ha nu mi zønga Galilea'a nuya mengu de guehni bi umba ntsaya ngue'a xqui hyandi'u gatho ya danga nt'udi xqui 'yøt'e'a nuni ja ra ngo Jerusale, ngue'a nehe nuya mengu rá hai xqui ma ja nú'a ra ngo'a.

46 Nepu nura Jesu bi yopa zønga ma'na'qui nuni Ncaná de Galilea habu xqui 'yøt'e da mvinu ra dehe. Y nuni Ncapernau mi 'buhni 'nará danga maste ra ndá ne mri hñenga rá t'u.

47 Y nu'á bi 'yøde gue ra Jesu xqui menga de Judea ne ya xqui zønga Galilea, hangué bi ma há mi 'bu'a pa bá bantebi da meui ja rá ngu pa da 'yøthebi rá t'u ngue'a ya mi nedu hmaha.

48 Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bu hingui hyanthu ya danga nt'udi ne ya danga t'øt'e, hingui camfrihu.

49 Ha nura danga maste bi 'ñembabi:

—Ndada, maha, pa hinda du ma zi t'u.

50 Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma, ya 'bui xá hño ri t'u.

Ha nu'á bi gamfri nú'a bi xipa ra Jesu, ne bi gu rá 'ñu bi ma.

51 Y de mri ne ra 'ñu bi 'ñe yá 'bego bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Ya 'bui xá hño ri t'u.

52 Hangué nu'á bi 'yambabi'u ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma ora bi mudi bi tsayabi ra hñeni?

Ha nu'ú bi 'ñembabi:

—Mande ngu nzanga yoto bi tsayabi ra nzò.

⁵³ Nu'bú nura dada bi beni gue mi gue'a ra ora xqui xipabi ra Jesu gue ya mi 'bui xá hño rá t'ú. Hangue nu'á ne gatho nú'ú mi 'bui ja rá ngu bi gamfri gue ra Jesu go mi gue'a xqui mehna Ajuá pa da ndá.

⁵⁴ Go gue'a rá ñoho ra danga nt'udi bi 'yøt'a ra Jesu nuni Galilea ne go bi 'yøt'e'a de bá penga Judea.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara ts'onate nuni Betesda

5 ¹ Nepu 'mefa bi nja 'nará ngo ya xodyo nuni Jerusale, ne ra Jesu bi mani.

² Y de guehni Jerusale mi ja 'nara mothe xqui thu'mbabi rá thuhu Betesda de ra hñáqui ebreo, habu mi ja cut'a ya porta, ne mi gueta ra gosthi hnini habu mi thu'mbabi ra 'Nu gá Ma'yo.

³ Ha mi 'boni ndunthi ya da'thi, ya goda, ya doua, ne ma'ra ya ts'onate mi tømí rá nhuat'i ra dehe.

⁴ Ngue'a ja ra ora mi çaini 'nará enxé Ajuá ja ra mothe pa mi uant'a ra dehe. Ne nu'á tó'o rá mudi mi cut'a mbo ra dehe ora dra huant'i, nú'á go gue'a mi ñani de nu'araza ra hñeni mi pe'tsi.

⁵ Ha mi 'buhni 'nara 'ñøhø ya mi pe'tsa 'natema'ret'a ma hñato njeya de mri hñeni.

⁶ Ha nura Jesu bi hyandi mi 'beni ne bi badi gue ya'bu xqui njabu, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha guí ne gui ñani?

⁷ Ha nura da'thi bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Ndada, jo'o to'o da cutcagui mbo ra mothe nura ora sta huat'a ra dehe, ha nura ora ga nehma ga cut'i nu ma'na da dama 'met'o de gueque.

⁸ Hangue ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nangui, juxa ri mfidi ne 'yo.

⁹ Nu'bú nura 'ñøhø'a 'bestho bi ñani, ha bi guxa rá mfidi ne bi 'ño. Ha nura pa'a mrá pa dega tsaya.

¹⁰ Hangue ya ndá gá xodyo bi 'ñembabi'a:

—Núbya rapaña go ra pa dega tsaya, ne ma leyhu hingui unga nsequi gui hñaxa ri mfidibya.

¹¹ Ha nú'a ra 'ñøhø xqui ñani bi dadi ne bi 'ñembabi'ú:

—Nú'a to'o bi 'yøthegui go gue'a bi xicagui gue ga juxa ma mfidi ne ga 'yo.

¹² Nepu nu'ú bi 'yambabi:

—¿To'o bi xi'a'i gui juxa ri mfidi ne gui 'yo?

¹³ Ha nú'a ra 'ñøhø xqui ñani himbi badi to'o xqui 'yøthe'a, ngue'a mi 'buhni ndunthi ya ja'i y nura Jesu ya xqui ma.

¹⁴ 'Mefa ra Jesu bi hyonga nú'a ra da'thi mbo ra ndanija ne bi nthéui ma'na'qui ne bi 'ñembabi:

—Nu'i ya xcá ñani. Ya oxqui ma gui yopa 'yøt'a ya ts'oqui ma'na'qui, pa hingui thogui ma'ra ya ts'othogui ma'na strá nts'o.

¹⁵ Nepu nura 'ñøhø'a bi ma bá xipa ya ndá gá xodyo gue go mi gue'a ra Jesu xqui 'yøthe'a.

¹⁶ Hangue por gue'a ya ndá gá xodyo xi mi utsa ra Jesu, ne xi mi ne da hyohma, ngue'a nu'á mi øt'a ya danga nt'udi de nuya pa dega tsaya.

¹⁷ Nu'bú ra Jesu bi 'ñena:

—Ajuá ma Dada hingui tsaya di mpefi, njabuthogui nehe hindí tsaya.

¹⁸ Hangue nuya ndá gá xodyo ma'na xi mi 'ramanu da hyohma, ngue'a nu'á himi øta ra ley nú'a mi ma de ra pa dega tsaya, ne ngue'a mi ma gue Ajuá mrá Dada'a, y njabu mri nhyecuauí Ajuá.

Ra Jesu ma de rá ts'edi xa umba Ajuá rá Dada ngue'a go gue'a rá T'ú'a

¹⁹ Hangue ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'ú:

—Xi majuaṇi dí xi'ahũ, hinda za te da 'yøt'ase rá T'ũ Ajuṇ. Ngue'a nu'á handi te gatho øt'a Ajuṇ rá Dada, y nú'a handi gue'a øt'e nehe, ngue'a te gatho øt'a rá Dada, gue'a øt'a ra T'ũ nehe.

²⁰ Ajuṇ ra Dada xi maḍi rá T'ũ, ne utuabi te gatho øt'e'a. Ne ma da 'ñutuabi yá 'befi ma'na dya ḍangui que nú'ũ xcá hyanthũ, pa xi gui 'yøhũ.

²¹ Ajuṇ ra Dada juxa gatho nú'ũ xa du ne umbabi'ũ ra te. Njabũ nehe rá T'ũ'a umbabi ra te to'oraza nú'a go da ne'a.

²² Ajuṇ ra Dada hingui hã'mba nguenda ni 'nara ja'i, nguetho gatho xa 'yent'ua ja rá 'ye rá T'ũ pa go da hñã'mba nguenda'a,

²³ pa njabũ gatho ya ja'i da numansu ra T'ũ ngu di numansu'ũ Ajuṇ rá Dada. 'Bũ to'o hingui numansu ra T'ũ, nehe hingui numansubi rá Dada nú'a to'o bá pehni.

²⁴ Xi majuaṇi dí xi'ahũ: Nu'a tó'o huxa nt'øde nú'a dí ma ne camfri Ajuṇ nú'a bá pencagui, pe'tsa ra te pa nzãntho, ne hinda 'behna ja ra nidu, ngue'a nu'á ja ra uenda ya xa du ne xa yopa nte pa da me'tsa rá te pa nzãntho.

²⁵ Xi majuaṇi dí xi'ahũ, ma da zø ra pa ne majuaṇi nubya ya ja, gue nú'ũ xa du da 'yøde nú'a m̃anga rá T'ũ Ajuṇ, ha nu'ũ tó'o da hñuxa nt'øde ma da nja yá te pa nzãntho.

²⁶ Ngue'a Ajuṇ ra Dada haṣe ra ts'edi pa da unga ra te pa nzãntho. Njabũ nehe rá T'ũ bi umba ra ts'edi pa da unga ra te pa nzãntho nehe.

²⁷ Ne xa 'yent'ua ja rá 'ye rá T'ũ pa go da hñã'mba nguenda gatho ya ja'i de ja ra ximhai, ngue'a go gue'a Nú'a To'o e bi Nja'i.

²⁸ Oguí 'yøhũ ngue'a dí xi'a'ihũ njabũ. Ngue'a ma da zø ra pa nuto gatho xa du ma da 'yøde sta ñã rá T'ũ Ajuṇ.

²⁹ Y nú'ũ to'o gatho xa 'yøt'a nú'a xá hño ma da nangui pa da nja yá te pa nzãntho, ha nu'ũ tó'o xa 'yøt'a nú'a

hingui ho ma da nangui pa da 'behna ja ra nidu.

'Bũ to'o damajuṇi de ra Jesu

³⁰ Nuga hingui tsa te ga øt'ase. Nú'a xicagui ma Dada, gue'a dí øt'e, ne dí øt'a ra ts'utbi ngu di 'bepqui, ne nura ts'utbi'a go gue'a xá hño ngue'a dí øt'ua rá paha ma Dada nú'a to'o bá pencagui, hingo dí øt'a nú'a go ma pahasega.

³¹ 'Bũ nuga gra m̃anse to'ogui, hinte da muui nú'a ga ma.

³² Pe 'bũ 'na to'o damajuṇi to'ogui, ne dí paḍi gue nú'a mañ'a xi di muui.

³³ Nu'ahũ xcá penhũ ya 'mehni pa da 'yambabi ra Xuua de gueque, y nu'á bi damajuṇi to'ogui ne bi xi'ahũ nú'a majuaṇi.

³⁴ Pe pa gueque ni 'nara ja'i hindí honi to'o da ḍaḍi por gueque. Nuga hønse dí ben'ahũ nú'a bi m̃anga ra Xuua, qué pa gui mpøhøhũ.

³⁵ Ra Xuua gue'a mi nja ngu 'nara ñot'i, mi yo't'a ri mfenihũ de nú'a mi xi'ahũ. Ha nu'ahú, gá 'yødehũ co ra johya nú'a te mi ma, pe hønse 'raya zi patho.

³⁶ Nuga dí pe ya 'befi ngu xa 'racagui Ajuṇ ma Dada ga juadi ga pefi, y nuya 'befi dí pefi go gue'ũ damajuṇi gue go Ajuṇ xpá mencagui. Y nuya 'befi'ũ ma'na ya ḍangui pa da faḍi to'ogui que nú'a bi m̃anga ra Xuua de gueque.

³⁷ Ma Dada to'o bá pencagui go gue'a damajuṇi to'ogui, masque hinhya'mũ xcá 'yøhũ xa ñã'a nixi xcá hyanthũ tengu'a.

³⁸ Ne nurá noya'a hinxã zoda ri mfenihũ, nguetho nu'ahũ hinxã camfriguilhũ gue nuga go rá 'mehnigui'a. 'Bũ xcá camfriguilhũma, nu'bú gri paḥmaḥũ te rí bõnga ra M̃aca T'ofõ.

³⁹ Nu'ahũ hinhya'mũ guí hehũ ra M̃aca T'ofõ, xi guí he'thũ pa xahmã ja gui tsũhũmaḥũni ra te pa nzãntho, pe hingui tso ri mfenihũ de nú'a guí

he'thũ, ngue'a ja nura T'ofó'a ja m̄ani de gueque.

40 Ha nu'ahú hinguí ne gui camfriguihũ pa da za gui tshmhũ nú'a ra te pa nzantho.

41 Nuga hindí m̄anga njabũ pa da 'ñesca ma nsu ya ja'i.

42 Dí m̄anga njabũ ngue'a dí pađi gue nu'ahũ hinguí m̄adihũ Ajuã.

43 Masque stá ehma de rá thuhu Ajuã ma Dada, pe nu'ahũ hinxca numansuguihũ. Pe nu'bu 'nara ja'i da 'ñehe de rá thuhuse, nu'bu hã, go guí numansuhũ'a.

44 Hinguí ne gui camfriguihũ ngue'a go 'met'o guí 'ñe'tsua nsusehũ 'na ngu ma'na, hingo guí hoñhũ da 'ñe'ts'a ri nsuhũ Ajuã nú'a 'natho.

45 Oguí beñhũ gue go nuga ma ga ñap'a'ihũ ja rá thandi Ajuã ma Dada. Nurá ley ra Moise go gue'a ma da ñap'a'ihũ, nú'a ts'a guí camfrihũ da ñañ'a'ihũ.

46 'Bũ gri camfrihm̄ahũ nú'a bi 'yofo ra Moise, nu'bu gri camfriguihũ hm̄ahã nehe, ngue'a nu'á bi 'yofo de gueque.

47 Ha nu'bu hinguí camfrihũ nú'a bi 'yofo'a, nu'bu çhanja da za gui camfrihũ nú'a dí m̄angá?

**Ra Jesu bi 'uinga thogui
cũt'a 'mo ya ja'i**

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

6 1 Nepũ de gue'a ra Jesu bi 'ranga ri'nandi ra ndehe Galilea, nú'a rá thuhu nehe Tiberia.

2 Ha mri ðena ndunthi ya ja'i ngue'a mi handa ya ðanga nt'udi nú'ũ mi ø'tua ya da'thi mi ñani.

3 Nu'bu ra Jesu bi bõxa ja 'nara t'øhø ne ja bá huhuini yá nxadi.

4 Ne ya mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo ya xodyo.

5 Nu'bu ra Jesu bi hyanda nú'ũ ya ja'i mi ndunthi xqui deni'a, nepũ nu'á bi 'ñemba ra Lipe:

—çHabũ ga tañhũ ra thuhme 'bũ, pa ga 'uiñhũ gatho nuya ja'iyũ?

6 Ra Jesu xa bi ne bi m̄anga njabũ pa bi nu te xa ðađi hm̄ahã ra Lipe, ngue'a nu'á ya mi pađise te mi ma da 'yøt'e.

7 Ha nura Lipe bi ðađi ne bi 'ñembabi:

—Pøde nixi co yo nthebe denario ra thuhme ga tañhũ, hinda uadi, ua 'ra 'na zi xeni da ziyũ.

8 Nepũ 'nará nxadi ra Jesu mrá thuhu ra Andre, go gue'a mrá cu ra Simu Pedro, bi 'ñembabi ra Jesu:

9 —'Bũcua 'nara ts'ũnt'ũ hã cũt'a ya thuhme dega cebada ne yoho ya zi hua, çpe te ri m̄añã?

10 Nu'bu nura Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Xiphũ gatho ya ja'i da hñudi.

Y mi jani 'nara 'bot'ei, ne ja bi hñuhni'ũ, ne ngu mi cũt'a 'mo sehe ya 'ñøhø. Ya 'behñã ne ya b̄atsi himi pa 'mede.

11 Nepũ nura Jesu bi gũ nú'ũ ya thuhme, ne bi umba njam̄adi Ajuã de nú'a ra thuhme ma da zi'ũ, ne ja ngá umba yá nxadi nepũ ya nxadi bi umba nuya ja'i mi huhni. Ne guet'atho bi 'yøt'e co nuya zi hua, ne bi zi'ũ asta xi bi niñã.

12 Ha nu mi uadi'ũ, ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Bá muntshũ gatho ya zi xeni nú'ũ bi bongui, pa hinte da 'medi.

13 Ha nu'á bi munts'a gatho ya zi xeca thuhme xqui 'bonguabi'ũ de nú'ũ cũt'a ya thuhme dega cebada. Ne bi ñuxa 'ret'amayoho ya 'bøts'e co nuya xeca thuhme bi bongui.

14 Ha nu mi hyanda ya ja'i nú'a ra ðanga nt'udi xqui 'yøt'a ra Jesu, nu'á bi 'ñena:

—Xi majuãni go guehni rá ðanga 'mehni Ajuã nú'a mi hm̄a da 'ñecua ja ra ximhai.

15 Pe ra Jesu mi pađho gue mi ne'ũ da zixhm̄ahã pa da ndahm̄a'a de gue'ũ, hangue nú'a bi 'yøt'e, bi ma de guehni bi yopa bõxa ma'na'qui ja nú'a ra t'øhø'a ri sehe.

Ra Jesu bi 'ño maña ra ndehe
(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

16 Y de mi nde, yá nxadi'a bi ma pa ja ra ndehe.

17 Nepu de guehni bi yut'a ja 'nara motsa pa bi ma'u Ncapernau de ri'nandi ra ndehe. Ha ya xmá 'mexuui, ha ra Jesu hinxqui mengtho de ja ra t'øhø.

18 Ne bi mudi bi 'ño 'nara bunthi xi mri anga ra dehe.

19 Y ya xqui 'ño ngu cut'a o 'rato kilometro de ja ra dehe, nepu bi hyant'u ra Jesu mbra 'yotho maña de ra dehe pa da e da zudi'u, ne nu'ú xi bi ntsu.

20 Pe nu'á bi 'ñembabi'u:

—¡Nuga go guecagui, oguí tsuhú!

21 Nepu nu'ú co ra johya bi pø'tsa ja ra motsa ne bi zits'i, ne 'bestho bi zøñ'u co ra motsa ja ra hai habu mri ma'u.

Ya ja'i bi hyonga ra Jesu

22 Ha nurá hyax'a nú'u ya ja'i xqui gohni ri'nandi ra ndehe ne xqui hyandi gue 'nada ra motsa mi 'bahni, ne xqui baði gue nuyá nxadi ra Jesu bi mase'u ja nú'a ra motsa, ne ra Jesu himbi meui'u.

23 Ne guetbu habu xqui zi ra thuhme'u nu mi umba njamadi Ajuá nura Jesu, ja bi zøhni ma'ra ya motsa xqui 'ñehe Tiberia.

24 Hangué nu mi hyandi'u gue ya mi jo'oni ra Jesu nixi yá nxadi, nu'bú nu'ú 'bestho bi yut'a ja nú'u ya motsa ne bi ma pa Ncapernau pa da hyonga ra Jesu.

Ra Jesu go ra thuhme dega te

25 Y ja bá tsuhni'u ra Jesu ri'nandi ra ndehe ne bi 'ñembabi'u:

—Xahnate, ¿ha'mu gá tsøhø de guecua, desde manxui o ja nubya?

26 Ha nura Jesu bi daði ne bi 'ñembabi:

—Xi majuañi dí xi'ahú, guí hongaguihu ngue'a dá 'uiñ'a'ihú ne gá niñahú, hingue ngue'a gá hyanthu ya danga nt'udi.

27 Guí øthu ra ts'edi pa gui tsuhú nú'a te gui tsihu, pe nu'á 'bestho da thegue. Ma'na xá hño 'yøthu ra ts'edi gui tsuhú nú'a ra nzaqui unga ra te pa nzañtho, y nu'á hinhya'mu da thegue. Go gue'a ra nzaqui da 'ra'ahú Nú'a To'o e bi Nja'i. Ne Ajuá ra Dada xa 'ñu't'a'ihú gue xa umba ra ts'edi'a pa da 'ra'ahú nú'a ra nzaqui'a.

28 Ha nu'ú bi 'ñembabi:

—Nu'bú ¿te mahyoni ga øthe pa njabu da za ga øthe ngu nú'a xa 'bepcahe Ajuá, pa njabu da za ga tsuhe nú'a ra nzaqui guí engaguihe?

29 Nepu nura Jesu bi daði ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'a mahyoni gui 'yøthu pa da za gui 'yøthu ngu nú'a xa 'bep'ahú Ajuá, camfrihu nú'a to'o xpá mehni'a.

30 Ha nuya ja'i bi 'ñembabi'a:

—Nu'bú ¿te ma danga nt'udi da za gui 'yøt'e pa ga hanthe ne ga camfri'ihe? ¿Nda'a ra danga t'øt'e ma gui 'yøt'egue?

31 Maya'bu ndu ma dadahu ra Moise mri zi nú'u ma'ra ndu ma dadahu ja ra 'yo'mtha, y ja bi zini'u ra thuhme rá thuhu ra maná, ngu xa t'ofø ja ra Maça T'ofø habu ena: “Nu'á bá pempabi ra thuhme de mahets'i pa bi zi'u.”

32 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuañi dí xi'ahú: Hingo ra Moise bi umbabi'u nú'a ra thuhme bá ehe de mahets'i nú'a bi zi'u. Numa Dada go gue'a bi mampabi'u. Y go guet'a bá pen'ahúbya ra thuhme de mahets'i nú'a unga ra te pa nzañtho. 33 Nú'a ra thuhme bá pen'ahú Ajuá, go gue'a rá T'u bá çai de mahets'i, ne go gue'a umba ra meximhai ra te pa nzañtho.

34 Nu'bú nuya ja'i bi 'ñembabi:

—Ndada, oxqui ma gui 'betcahe nú'a ra thuhme'a.

35 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ũ:

—Nuga go guecagui drá thuhme dega te pa nzantho. Nu'a tó'o da 'ñe da zúcgui hinhya'mũ da zũ ra thuhu, ha nu'a tó'o da gamfrigui hinhya'mũ da zũ ra nduthe.

36 Pe nuga ya stá xi'ahũ gue masque ya xcá hyandgaguihũ pe hinguí camfriguihũ.

37 Gatho nú'ũ to'o xa 'racagui Ajuá ma Dada da 'ñehe da zúcgui, ha nu'a tó'o da 'ñehe da zúcgui hinga co'tsi.

38 Ngue'a nuga stá çai de mahets'i pa ga ø'tua rá paha nú'a to'o bá pencagui, hingue nú'a go ma pahase.

39 Nurá paha ma Dada nú'a to'o bá pencagui gue nú'ũ to gatho xa 'racagui ni 'na de gue'ũ hinga 'bedi, ne nura pa de ra ngaxhmai, ma ga juts'i'ũ pa rí nja yá te pa nzantho.

40 Ne nurá paha nú'a to'o bá pencagui gue da nja yá te pa nzantho nuto da badi to'ogui ne da gamfrigui, ne nura pa de ra ngaxhmai, ma ga juts'i'ũ pa rí nja yá te pa nzantho.

41 Nu'bú nuya xodyo bi nõnga ra Jesu ngue'a mi ena: “Nuga go guecagui drá thuhme stá çai de mahets'i.”

42 Ne mi eñ'ũ:

—Go guehni ra Jesu rá t'ũ ra Jose, çha ngue ha? Nujũ dí padihũ to'o rá dada ne rá nãnãni. Nu'bú çhanja ena gue bá çai de mahets'i?

43 Ha ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'ũ:

—Oguí nõntehũ de nú'a stá xi'ahũ.

44 Ngue'a ni 'na hinto tsa da 'ñe da zúcgui 'bũ hingo Ajuá ma Dada nú'a to'o bá pencagui da zopa rá mfeni pa e da zúcgui, ne go gue'ũ ma ga juts'i nura pa de ra ngaxhmai pa rí nja yá te pa nzantho.

45 Njaua xa t'ofõ ja yá t'ofõ yá 'mehni Ajuá habũ ena: “Ajuá ma da 'ñuta gatho ya ja'i,” ena njabũ. Hangue gatho nú'ũ to'o da hñuxa nt'õde te mangua ma Dada ne da zo ja yá mfeni, nú'ũ go gue'ũ da 'ñe da zúcgui.

46 Hingo dí xi'ahũ gue to'o xa hyanda Ajuá ra Dada, ngue'a hõnsegui stá handi'a, ngue'a stá ehe de gue'a.

47 Xi majuañi dí xi'ahũ, nu'a tó'o camfrigui pe'tsa ra te pa nzantho.

48 Nuga go guecagui drá thuhme dega te pa nzantho.

49 Maya'bũ nú'ũ ndu ri dadahũ bi zi ra maná nu mi 'bui ja ra 'yo'mtha, pe nu'ũ bi du'ũ.

50 Pe nú'a ra thuhme dí mangá, hingue ngu nú'a ra thuhme bi zi nú'ũ bi du. Nú'a ra thuhme dí mangá bá ehe de mahets'i pa nuto'o da zi hinhya'mũ da du.

51 Nuga go guecagui drá thuhme dí te, dá ehe de mahets'i. Nu'a tó'o da zi nú'a ra thuhme dí mangá, da nja rá te pa nzantho. Ha nú'a ra thuhme dí mangá, go guehna ma ndo'yo nú'a ma ga da pa da nja yá te pa nzantho ya meximhai.

52 Ha nuya xodyo bi 'ñembabi'ũ 'na ngu ma'na:

—çHanja da za da 'racjũ rá ndo'yoseni pa ga tsihũ?

53 Ra Jesu bi 'ñembabi'ũ:

—Xi majuañi dí xi'ahũ, 'bũ hingui tsipabihũ rá ngø ne rá ji Nú'a To'o e bi Nja'i, hinda nja ri tehũ pa nzantho.

54 Nu'a tó'o da zicagui ma ngø ne ma ji, gue'a da nja rá te pa nzantho, ne nura pa de ra ngaxhmai nuga ga juts'i'a pa rí nja rá te pa nzantho.

55 Ngue'a ma ngø nja ngu ra nzaqui, ne ma ji nja ngu ra dehe nú'a ts'i pa da nte 'na. Pe numa ngø ne ma ji hingue ngu nuya nzaqui'ũ, ngue'a numa ngø ne ma ji unga ra te pa nzantho.

56 Nu'a tó'o da zicagui ma ngø ne ma ji, go gue'a da 'mũ con gueque, ha nuga ga 'bui con gue'a.

57 Ajuá ma Dada nú'a to'o bá pencagui, nu'á te, hangue nuga dí te nehe ngue'a nu'á te'a. Njabũ nehe

nu'a tó'o da zigágui, nu'á ma da nja rá te ngue'a dí tega.

⁵⁸Nuga go guecagui drá thuhme stá ehe de mahets'i. Pe hingo dí nja ngu nú'a ra maná nú'a bi zi ndu ri dadahú ne bi du. Ngue'a nu'a tó'o da zigágui núga drá thuhme, da nja rá te pa nzantho.

⁵⁹Njabu bi mąnga ra Jesu nu mi xahnate ja ra nija nuni Ncapernau.

**Ya noya nú'u unga ra
te pa nzantho**

⁶⁰Ha ndunthi de nú'u to'o mi 'ñoui'a ne myá nxadihmą, mi 'yode'u bi mąnga ra Jesu njabu, bi 'ñena'u:

—Xi hindrí hohu nú'a maní. ¿To ja gue'a da gamfribini?

⁶¹Ha nura Jesu bi batho gue nu'ú mi nonte de nú'a xqui mañ'a, hangue nu'á bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue hingrí hohu nú'a stá ma?

⁶²¿Xi te gui beñhu nú'bu xcrí hyanthu da yo menga pa mahets'i Nú'a To'o e bi Nja'i?

⁶³Nú'a ra nzaqui dí ma, go gue'a ra nzaqui pa ri ndahihu, hingo pa ri ndo'yohu. Ngue'a nú'a ra nzaqui guí tsihu pa ri ndo'yohu hinte di muui pa gui tshu ra te pa nzantho. Y nuya noya stá xi'ahu go gue'u ra nzaqui pa ri ndahihu, ne go gue'u di 'ra'ahu ra te pa nzantho.

⁶⁴Pe 'ra de gue'ahu hinguí camfrihu.

Ra Jesu bi mąnga njabu ngue'a desde rá mudi ya mi pątho nú'u to'o himi camfri'a, ne ya mi pątho to'o mi ma da da'a.

⁶⁵Nehe bi 'ñena:

—Xa njabu ngu nú'a ya stá xi'ahu gue hinda za to da 'ñese da ząqui 'bu hingo Ajuą ma Dada da zopa rá mfeni pa da e da zącagui.

⁶⁶Nepu ndunthi de nú'u to'o mri 'ñoui ne myá nxadihmą bi 'uegue'u, ya himbi deni'a.

⁶⁷Hangue nura Jesu bi 'ñembabi nú'u 'ret'amayoho yá nxadi xqui huahni:

—Xi'ahu, ¿ha gue ma gui 'ueguehu nehe?

⁶⁸Ha nura Simu Pedro bi dądi ne bi 'ñembabi'a:

—Ma zi Hmu'ihe, ¿to'o ja ga teñhe? gue hõnse'i guí mąnga ya noya de ra te pa nzantho.

⁶⁹Ha nuje stá camfrihe ne stá pąhe gue go gue'e grá Cristo, rá T'u'i Ajuą nú'a te, xpá men'a'i pa gui ndą.

⁷⁰Nepu nura Jesu bi dądi ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu guí 'ret'amayohohu stá huan'ahu, ¿ha ngue ha? Pe 'yobu 'na de gue'ahu ri 'ñoui ra ts'ondahi.

⁷¹Nu'á bi ma de ra Juda Iscariote rá t'u ra Simu, ngue'a go mi gue'a mi ma da da'a, masque go mi gue'a 'na de nú'u 'ret'amayoho ya nxadi.

**Yá hõcu ra Jesu himbi gamfri'u
gue mi gue'a rá 'mehni Ajuą**

7 ¹Mefa ra Jesu bi 'ñonitho ja ra hai Galilea, himbi ne ma bá 'buhni Judea ngue'a nuya ndą gá xodyo de guehni mi honi hanja da za da hyo'a.

²Ha ya mi ma da dat'a 'nará ngo ya xodyo go mrá ngo dega nthõja'tsi.

³Hangue yá hõcu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma pa Judea, pa nuya ja'i mri deñ'a'i de guehni da za da hyandi'u nehe nú'u ya dąnga nt'udi guí ø't'e.

⁴Ngue'a 'bu 'nara ja'i ne to'o da hyandua rá 'befi, nu'á hinda 'yøt'a rá 'befi mant'agui. Ya gue guí øt'a nuya dąnga t'øt'e, 'yøt'e'u ja yá thandi gatho ya ja'i pa da hyanda nú'a guí øt'e.

⁵Nuyá hõcu'a bi xipabi njabu ngue'a nixi gue'u himi camfri ua go mi gue'a rá 'mehni Ajuą.

⁶Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Pa gueque hinxá zøta ma ora pa ga mani, pe nu'ahú, otho ri orahu.

⁷Ya ja'i hingui tsa da ątsa'ihu, pe nuga ha, di ątsagui, ngue'a dí xipabi de yá ts'o'befi'u.

⁸Nu'ahú, go da rí maha ra ngo. Nuga

hinga ma, asta hinda zø ma ora pa ga ma.

⁹ Ha nu mi xipabi njabũ, bi ma'ũ, ha nura Jesu bi gotritho Galilea.

**Ra Jesu bi ma ra ngo
dega nthøja'tsi**

¹⁰ Nepũ ra Jesu bi ma nehe ja ra ngo, pe asta 'mefa. Bi ma pe mant'aguitho pa hinto da hyandi.

¹¹ Ha nuya ndã gá xodyo nú'ũ mi ne da hyohmã'ã xi mi honi'ũ de guehni ja ra ngo ne mi eñ'ũ:

—¿Habũ di 'youa'ã 'bũ?

¹² Ha ndunthi de nuya ja'i mi 'yoni ja ra ngo xi mi ñã de gue'ã. 'Ra mi ena: “Nú'ã ra 'ñhø'ã xi ra hoja'i”; ha nu ma'ra mi ena: “Hinga majuãni, hønse hat'atho ya ja'i.”

¹³ Pe nu'ũ mi ñã zi njante pa hinto da 'yøde, ngue'ã mi tsu yá mixodyoui nú'ũ myá ndã de gue'ũ.

¹⁴ Ts'a mi 'yo made ra ngo ra Jesu bi yut'a ja ra ndãni ja pa bi nxahnate.

¹⁵ Ha nuya ndã gá xodyo xi bi 'yø ne bi 'ñémse'ũ:

—¿Hanja nuni ra Jesu nts'edi ja rá mfãdi ha hinxa nxadi?

¹⁶ Ha nura Jesu bi dãdi ne bi 'ñembabi'ũ:

—Nú'ã dí udi, hingo dí mansega. Nu'ã bí ehe de Ajuã nú'ã to'o bá pencagui.

¹⁷ Nu'ã tó'o da ne da 'yø'tuabi rá paha Ajuã, ma da bãdi de nú'ã ma nt'utuante ua bí ehe de Ajuã o ua go dí bensega nú'ã dí mã.

¹⁸ Nu'ã tó'o bense nú'ã mã, nú'ã go gue'ã ne da t'e'tsua rá nsu. Pe nu'ã tó'o ne da 'ñe'tsuabi rá nsu nuto bá pehni'ã, nu'ã mãnga majuãni ne hingui hate.

¹⁹ Ra Moise xa 'ra'a'ihũ ra ley, pe ni 'na de gue'ahũ hinxã 'yøtehũ nura ley'ã. Nu'bũ gri øthmãhũ nú'ã mã, nu'bũ ¿hanja guí beñhũ gui hyogaguihũ?

²⁰ Ha nura hmuntsja'i bi dãdi ne bi 'ñena:

—Nu'i pø guí 'ñoui ra ts'ondãhi. ¿To'o xa beni da hyo'ague?

²¹ Nu'bũ ra Jesu bi dãdi ne bi 'ñembabi'ũ:

—Hønse ngue'ã dá pe 'nara 'befi nú'ã ra pa dega tsaya dá japi bi ñãni 'nara da'thi, hangue por gue'ã grí 'yøhũ.

²² Pe xi nu'ahũ nehe, nú'ã ra pa dega tsaya guí hu'tsuahũ ra seña ja yá ndo'yo ri bãtsihũ ngu bi 'yø't'a ndu ri dadahũ, desde rá mudi bi hñuxa nura seña ja yá ndo'yo, ne 'mefa ra Moise mi manda da t'ø't'a njabũ nehe, masque hingo bi mãti. Hangue ringue'ã nu'ahũbya, ngu da dat'a rá hñãto ma pa de xa 'mui ri t'ubãtsihũ guí hu'tsuahũ ra seña, masque ra pa dega tsaya.

²³ 'Bũ nu'ahũ guí hu'tsuahũ ra seña ri bãtsihũ ra pa dega tsaya hønse pa hingui ts'ocuahũ rá ley ra Moise, nu'bũ xi ¿hanja guí pø ri cuehũ con gueque ngue'ã stã øthebi maxøgue rá ndo'yo 'nara 'ñhø nura pa dega tsaya?

²⁴ Guí beñhũ gue hinxã hño nú'ã dá øt'e, ngue'ã dá øt'e ra pa dega tsaya. Oguí dãmã beñhũ ua hingui ho 'nara t'øt'e asta hingo 'met'o gui pahũ ua majuãni hingui ho o hina, pa njabũ da za guí beñhũ ngu rí 'ñepi nú'ã ra t'øt'e.

Ra Jesu bi mã de habũ xqui 'ñehe

²⁵ Ha nu 'raya me Jerusale bi 'ñena:

—¿Ha hingo guehni thoni pa da tho?

²⁶ Xini 'bahni ñã ja yá thandi ya ja'i ne hinte sipabi. ¿Ha gue camfri ma ndãhũ gue xi majuãni go guehni ra Cristo rá 'mehni Ajuã pa e da ndã?

²⁷ Pøde hina, ngue'ã nuju dí pahũ habũ ra menguni. Ngue'ã nu stí zø ra Cristo hinto ma da bãdi habũ dra mengu'ã.

²⁸ Ra Jesu bi 'yøde te mi mãnga ya ja'i, hangue nu mi nxahnate'ã ja

ra ndanija bi ña nts'edi bi 'ñena:

—¿Guí p̄caguih̄u ne guí p̄h̄u hab̄u drá mengu! Nuga hinstá eseh̄e.

Nú'a to'o bá pencagui go guese'a Ajuá nú'a xi majuani, ne nu'ahé hinguí p̄h̄u'a.

²⁹ Nuga dí p̄ca'a gue'a stá ehe de gue'a, ne go gue'a bá pencagui.

³⁰ Hangué nu mi 'yøde ya nd̄a gá xodyo bi m̄anga ra Jesu njab̄u, ma'na mi ne'u da ḡu'a pa da zixhm̄a'a nts'ah̄ni, pe hinto bi ḡu gue'a himi tsøta rá ora.

³¹ Pe ndunthi ya ja'i de guehni bi gamfri'a ne mi eñ'u:

—Xi nu sta zøhø nura Cristo pa da nd̄a, ¿ha gue ma da 'yøt'a ma'ra ya d̄anga nt'udi que nú'a øt'ni?

Ya fariseo bi mehna ya ḡants'ah̄ni pa da ḡuhm̄a ra Jesu

³² Y nuya fariseo mi 'yøde bi m̄anga njab̄u ya ja'i, nu'bú nu'ú ne ya nd̄a gá macja bi mehna 'raya ḡants'ah̄ni pa da ḡuhm̄a ra Jesu.

³³ Hangué ra Jesu bi 'ñena:

—Ya ts'utho ya pa ma ga 'bui con gue'ah̄u, nep̄u ma ga yo pengui hab̄u bí 'bui nú'a to'o bá pencagui.

³⁴ Ma gui hyongaguih̄u pe hinguí ma gui ts̄caguih̄u, ne hinda za gui mahani hab̄u ma ga 'b̄uca.

³⁵ Nu'bú ya nd̄a gá xodyo mi 'b̄uhni bi 'ñémbabi 'na ngu 'na:

—¿Hab̄u ma dí mani 'b̄u pa ena gue ya hinda za ga ts̄h̄u? ¿Ha gue ma da ma pa ja yá hai ya me Grecia hab̄u bí 'b̄ui ma mixodyoh̄u nú'u xa nxani, ne ma dí xahna nehe ya me Grecia?

³⁶ ¿Te rí b̄onga nuya noya xa m̄ani 'b̄u, ena: “Ma gui hyongaguih̄u pe hinguí ma gui ts̄caguih̄u, ne hinda za gui mahani hab̄u ma ga 'b̄uca”?

Ra dehe dega te pa nzantho da nja ngu 'nara d̄athe

³⁷ Nurá ngats'i ra pa de ra ngo go

gue'a ma'na ra d̄ango nú'a ra pa'a, ra Jesu bi 'mai bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'a tó'o ts̄u ra nduthe dá 'ñehe da z̄cagui pa da ntsithe.

³⁸ Ngu m̄anga ja ra M̄aca T'ofu, nu'a tó'o da gamfriguí ma da b̄øhø ra dehe dega te ja rá coraso ne da nja ngu 'nara d̄athe.

³⁹ Ra Jesu bi m̄a de ra M̄aca Nd̄ahi nú'a mi ma da t'umba nuto mi ma da gamfri'a. Pe nura M̄aca Nd̄ahi hinxqui 'behniho, gue'a ra Jesu hinxqui menguiho ja rá nsunda nuni mahets'i.

Ya ja'i 'rama'na'ño mi m̄añ'u

⁴⁰ Ha ya ja'i mi 'yøde nuya ya noya, 'ra mi ena:

—Xi majuani go guehni rá d̄anga 'mehni Ajuá nú'a mi hm̄a da 'ñehe.

⁴¹ Ha nu ma'ra mi ena:

—Go guehni ra Cristo rá 'mehni Ajuá bá e pa da nd̄a.

Ha nu ma'ra mi ena:

—¿Pe hanja? ¿Ha dra menguni Galilea ra Cristo?

⁴² Hina. Gue'a ja ra M̄aca T'ofu m̄a gue nura Cristo ma da 'ñehe de yá ja'ndu ra Davi, ne ma dra me Belé nuni ja ra t'uh̄nini hab̄u mrá mengu ndu ra Davi.

⁴³ Ne njab̄u ya ja'i 'rama'na'ño mi m̄añ'u de gue'a.

⁴⁴ Ha nu 'ra mi ne da zixhm̄a nts'ah̄ni, pe hinto bi ḡu'a.

Ya d̄anga nd̄a gá xodyo himbi gamfri'u ra Jesu

⁴⁵ Ha nuya ḡants'ah̄ni xqui 'behni da ḡuhm̄a ra Jesu bi mengui hab̄u mi 'b̄u ya nd̄a gá macja ne ya fariseo, ne bi t'embabi:

—¿Hanja hinguá ts̄ih̄u?

⁴⁶ Ha nuya ḡants'ah̄ni bi d̄adi ne bi 'ñena:

—¿Hindá tsihe gue'a dá ødehe ya hoga noya bi m̄a nú'a hinhya'm̄u stá øhe to'o xa m̄a njab̄u!

47 Nu'bú nuya fariseo bi dadi ne bi ñembabi'á:

—¿Ha gue ne'ahú ya xa hya'ahú'a?

48 Guí pahu gue ni 'na de guecje núje dyá ndahe de ma nijahu ne dyá fariseohe hinstá camfrihe nú'a xa mañ'a.

49 Nú'ú xa gamfri'a go gue'ú nú'ú hingui pa ra ley, y go gue'ú ya xa t'equé pa ra 'ñu.

50 Ha nura Nicodemo mi 'buhni nehe xqui munts'ui yá mifariseoui, ne go gue'a xqui ma dega xuui pa bá c'a'tsa ra Jesu. Nu'bú nu'á bi ñembabi gatho nú'ú mi 'buhni:

51 —Pe numa leyhu ma gue hinto tsa ga tsamhu nts'ahni 'bu hinda nja ra nthanthyá 'met'o pa ga pahu te 'be'a xa 'yot'e. ¿Ha gue njabu ma, o hina?

52 Nepu nu'ú bi datuabi ra Nicodemo ne bi ñembabi:

—¿Ha gue ne'i go grá me Galilea pa guí ne gui camfri'a? Hñe'ta ra Maça T'ofó pa gui padi gue jo'o ni 'nará 'mehni Ajuá nú'a dra me Galilea.

'Nara 'behña ra zinga medinthati

53 Nepu gatho ya ja'i bi ma yá ngu'ú.

8 1 Ha ra Jesu bi ma ja ra t'øhø 'bo Olivo.

2 Nepu rá hyax'a bi mengui'a ma'na'qui pa ja ra ndanija, ne ja bi munts'uini gatho ya ja'i, ne bi hñuhni'a pa mi xahni'ú.

3 Nepu nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo bá tsimpabi 'nara 'behña xqui ts'udi mri hñuxui 'nara medinthati, ne bri 'ba'ma madetho habu mi 'bu ra Jesu co ya ja'i.

4 Nepu nu'ú bi ñembabi:

—Xahnate, nuna 'behña bi ts'udi mri hñuxui 'nara medinthati.

5 Nura Moise 'bepcahu ja rá ley gue ga hohu co ya nc'ahni nuya 'behña ga

tsuhu di øt'a njabu. Xi'i, ¿te go xi guí mangue?

6 Nú'ú bi manga njabu hønse pa xa 'yøde'ú te xa dadi hmaha ra Jesu, pa njabu xa za xa ñapahma. Ha nura Jesu bi ndoqui ne bi 'yofo 'raya noya ja ra hai co rá dedo.

7 Pe nu'ú mi sigui mi ambabi'a, nu'bú nu'á bi 'mai ne bi ñembabi'á:

—Nu'a tó'o hinxa 'yot'a ni 'nara ts'oqui, dá fótua 'nara müdi nc'ahni nuna ra 'behña.

8 Ne bi yopa ndoqui'a ne bi sigui bi ñofo ja ra hai co rá dedo.

9 Ha nu mi 'yøde'ú nú'a bi mañ'a, bi zose yá mfeni de yá ts'oqui'ú, ne bi müdi bi ma'ú 'rama'na, rá müdi bi ma nú'ú ma'na mi tsøxa yá jeya, nepu gatho ma'ra, ne ra Jesu bi gosuini nú'a ra 'behña mi 'bahni madetho.

10 Nepu nura Jesu bi 'mai ne bi hyandi ya mi jo'oni ni 'na, hønse nú'a ra 'behña mi 'buhni, ne bi ñembabi'a:

—Naná, ¿habu 'ba nú'ú to'o mi ñap'a'i? ¿Ha gue ya hinto ne da hyo'i dega nc'ahni?

11 Ha nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Ya jo'o, Ndada.

Nu'bú nura Jesu bi ñembabi'a:

—Nixi gueque hinte ma ga øt'a'i.

Grí ma, ne ya oxqui yopa øt'a ma'ra ya ts'oqui.

Ra Jesu go ra ñot'i nú'a yo'tua yá mfeni ya ja'i

12 Nepu ra Jesu bi yopa zofo ya ja'i ne bi ñembabi'á:

—Nuga go guecagui drá ñot'i dí yo'tua yá mfeni ya ja'i. Nu'a tó'o da dengagui hinda 'ño ja ra 'bexuui, nu'á da me'tsa ra ñot'i dega te pa nzantho.

13 Nepu nuya fariseo bi ñembabi'a:

—Nu'i guí manse gue to'o'igue, hangue hinga majuani nú'a guí ma.

14 Nura Jesu bi dadi ne bi ñembabi'á:

—Masque dí m̄anse to'ogui, pe gue'a majuani nú'a dí mā, ngue'a nuga dí pađi habu stí 'ñehe ne habu grá ma, pe nu'ahu hinguí pah̄u habu stí 'ñehe ni habu grá ma.

15 Nu'ahu gyá meximhaitohu, ne guí h̄a nguendahu ngu nú'a guí bensehu. Pe nuga hinstá ehe pa to ga h̄a'mba nguenda.

16 Pe nu'bu to'o dí h̄a'mba nguenda, nu'bu nú'a dí mā gue'a majuani, ngue'a hingo dí hanse nguenda, go dí h̄a'be nguenda ma Dada nú'a to'o bá pencagui.

17 Nehe xa t'ofu ja ri leyhu, nu'bu yoho ya ja'i da damajuani ne 'nada nú'a da mañ'hu, go gue'a majuani.

18 Nuga dí m̄anse to'ogui, ne ma Dada nú'a to'o bá pencagui, ne'a damajuani to'ogui.

19 Ha nu'ú bi 'ñembabi'a:

—¿Habú bí 'bu ri Dada?

Ha nura Jesu bi dađi ne bi 'ñena:

—Nu'ahu hinguí pačju, hangue nixi ma Dada hinguí pah̄u. 'Bu gri pah̄mah̄u to'oguiga, nehe gri pah̄mah̄u ma Dada.

20 Ra Jesu bi m̄anga njabu nu de mi xahna ya ja'i mbo ra 'me'tsboja ja ra ndanija, pe hinto bi gu nts'ahni ngue'a mri 'beta rá ora'a.

**“Hinda za gui mahani
habu grá maga”**

21 Ha nura Jesu bi yopa 'ñembabi'a:

—Nuga ma ga maga, ha nu'ahu ma gui hyongaguihu pe ya gra jo'o, ne ma gui tuh̄u gri nduda ri ts'oquihu, hangue njabu hinda za gui mahani habu grá maga.

22 Ha nuya nda gá xodyo bi 'ñémse'hu:

—¿Ha gue ma da h̄nose 'bu? Hanja ena, “Hinda za gui mahani habu grá maga.”

23 Nepu nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Nu'ahu gyá meximhaihu, ha

nuga drá mengu mahets'i. Nu'ahu yá meti'ihu nuna ra ximhai, ha nuga hingo rá metigui nuna ra ximhai.

24 Hangué dí xi'ahu gue ma gui tuh̄u gri nduda ri ts'oquihu. Ngue'a 'bu hinguí camfriguihu gue go gueque ngu nú'a stá xi'ahu, ma gui tuh̄u gri nduda ri ts'oquihu.

25 Nepu nu'ú bi 'ñembabi'a:

—Xicje, ¿to'o'igüe?

Nepu nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Ya stá xi'ahu desde rá mudí to'ogui.

26 Nuga masque jahma ma'ra te ga xi'ahu de ri 'm̄uihu ne de nú'a xcá øthu, pe h̄onse dí xi'ahu ngu nú'a bi xicagui nú'a to'o bá pencagui, y nu'a m̄anga majuani.

27 Pe nú'u mi øde, himbi bađi gue ra Jesu mi ña de Ajuá ra Dada.

28 Hangué nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Nu xcrí p̄øtshu Nú'a To'o e bi Nja'i pa gui hyohu, gue'bu ma gui pah̄u gue go gueque ngu nú'a stá xi'ahu, ne ma gui pah̄u gue hingo de ma ts'edi sehe nú'a dí øt'e, ngue'a ngu nú'a xa xica ma Dada gue'a dí mā.

29 Ha numa Dada nú'a to'o bá pencagui 'bui con gueque, hinx̄a hyegase, ngue'a nzantho dí øt'a nú'a dí ho'a.

30 Nu mi m̄anga njabu ra Jesu, bi gamfri'bu ndunthi ya ja'i.

**Nú'u to'o yá b̄atsi Ajuá ne nú'u to'o
o ja rá 'ye ra ts'oqui**

31 Ha nura Jesu bi xipabi nuya xodyo xqui gamfri'a, ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu gui sigui gui camfrihu ma noya, nu'bu xi majuani go ma nxadi'ihu.

32 Ne ma gui pah̄u nú'a majuani, ha nu'bu gui pah̄u nú'a majuani, ya hinguí ma gui 'megohu.

33 Ha nu'ú bi dađi ne bi 'ñembabi'a:

—Nuje go guecje yá ja'iguihe ndu

ra Abrá, ha hinhya'mu stá 'meogohe. ¿Hanja guí ena gue ya hinga ma ga 'meogohe?

³⁴ Nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Xi majuañi dí xi'ahú, nu'a tó'o øt'a ya ts'oqui go gue'a rá 'bego ra ts'oqui.

³⁵ 'Nara t'u cohi pa nzantho ja rá ngu, pe 'nara 'bego da nja ra pa da bøni da ma.

³⁶ Njabuho nehe Nú'a To'o e bi Nja'i, 'bu da pøñ'a'ihú de ja rá 'ye ra ts'oqui, nu'bú dyá batsi'ihú Ajuá ne ya hindyá 'bego'ihú ra ts'oqui.

³⁷ Nuga dí paði gue nu'ahú yá ja'l'ihú ndu ra Abrá. Pe nu'ahú guí ne gui hyogaguihú ngue'a hingrí hohú nú'a dí ma.

³⁸ Nuga dí mangu nú'a xa xicagui ma Dada, ha nu'ahú guí øthu ngu nú'a xa mangu ri dadahú.

³⁹ Ha nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Pe nuje ma dadahe ndu ra Abrá.

Nu'bú nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—'Bu xi majuañi go dri dadahmahu ndu ra Abrá, nu'bú gri øthmahu ngu mi øt'a.

⁴⁰ Pe nu'ahú guí ne gui hyogaguihú masque nuga go stá xi'ahú nú'a ra noya xa xicagui Ajuá. ¿Pe ndu ra Abrá himi øt'e ngu guí øthubya!

⁴¹ Nu'ahú guí øthu ngu nú'a øt'a ri dadahú.

Nu'bú nu'ú bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nuje hingue to'oraza ma dadahe, 'nada nú'a ma dadahe, go gue'a Ajuá.

⁴² Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—'Bu Ajuá go dri dadahmahu'a, nu'bú gri macjhahu, ngue'a stá ehe de habú ndí 'bu'be'a. Ngue'a hinstá ese, nu'á go bá pencagui'a.

⁴³ ¿Hanja hingui tso ri mfenihú nú'a dí xi'ahú? Nu'ahú hingui tso ri mfenihú ngue'a hingui ne gui 'yøhu nú'a dí ma.

⁴⁴ Ra ts'ondahi go gue'a ri dadahú, ha nu'ahú go yá batsi'ihú'a, ne nu'ahú go

guí nesehú gui 'yø'tuabihú nú'a di ho'a. Ne nu'á go gue'a ra hyote desde ra mudí. Nu'á hønse hat'ya ya ja'i ne hinhya'mu xa mangu nú'a majuañi. Nuya nc'uamba mañ'a go xa zanse, ngue'a nu'á xi ra c'uamba ne go gue'a ra dada de ya nc'uamba.

⁴⁵ Nu'ahú hingui camfriguihú ngue'a dí mangu nú'a majuañi.

⁴⁶ ¿To'o 'na de gue'ahú da zutca 'nara ts'oqui? Jo'o. Nuga dí xi'ahú nú'a majuañi. Nu'bú ¿hanja hingui ne gui camfriguihú?

⁴⁷ Nu'a tó'o rá meti Ajuá di ho da 'yøde nú'a mangu Ajuá. Nu'ahú hingo yá meti'ihú Ajuá, hangue hingrí hohú gui 'yøhu nú'a ma.

Ra Jesu ya mi 'bui ante de ra Abrá

⁴⁸ Nepu ya xodyo bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'bú, majuañi nú'a dí mañhe gue grá me Nsamaria, ne grí 'ñoui ra ts'ondahi.

⁴⁹ Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Hindirí 'ño'be ra ts'ondahi.

Nuga dí numansu ma Dada, pe nu'ahú hingui numansuguihú.

⁵⁰ Pe nuga hindí mangu njabu pa gui esca ma nsuhú, ngue'a 'bui 'na to'o esca ma nsu, ne go ha nguenda'a.

⁵¹ Xi majuañi dí xi'ahú, nu'a tó'o øtcagui nú'a dí ma, hinhya'mu da du'a.

⁵² Nu'bú ya xodyo bi 'ñembabi:

—Nubyá ha, dá pahe gue xi majuañi grí 'ñoui ra ts'ondahi, ngue'a nu'i guí ena gue nu'a tó'o da 'yø't'a'i nú'a guí ma, hinhya'mu da du. Conque ra Abrá ne yá 'mehni Ajuá bi du.

⁵³ ¿Ha gue go ma'na ja ri nsugue que ndu ma dadahe ra Abrá ne ndu yá 'mehni Ajuá? Xi'a'igüe ¿to'o go grí nhyecuaui?

⁵⁴ Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'bu gra exase ma nsu, nu'bu hinte dri muui. Numa Dada go gue'a esca ma nsu, nú'a guí emfu gue go gue'a ri Ajuah.

⁵⁵ Pe nu'ahú nixi xcá pahú'a. Nuga há, dí paça'a. 'Bu gra ena gue hindí paça'a, nu'bu gra c'uambahma ngu nu'ahú.

Nuga dí paça'a, ne dí øte nú'a ma.

⁵⁶ Ndu ri dadahú ra Abrá mi ne co 'nara johya da hyandgagui ma 'mui nuya pa de ga 'youa ja ra ximhai, ne xi bi johya mi hyandga'a.

⁵⁷ Ha nuya xodyo bi 'ñembabi'a:

—Nixi made nthebe njeya hinguí pe'tstho, ¿ne guí ena gue gá hyanda ndu ra Abrá?

⁵⁸ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani dí xi'ahú, desde ante da 'mui ra Abrá, nuga ya ndí 'bui.

⁵⁹ Hangué nu'ú bi gúxa ya do pa da c'anhma'a ngue'a mi nhyecuaui Ajuá. Pe nura Jesu bi 'bampi'u bi 'ranga madetho de gue'u ne bi bõni de ra ndanija bi ma'a.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'ñøhø mrá goda ya de mi 'mui

9 ¹ Ra Jesu mi 'yo ja 'nara 'ñu, ne de guehni bi hyanda 'nara 'ñøhø ya mrá goda desde rá 'bui.

² Ha nuyá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñena:

—Xahnate, ¿to'o bi 'yøt'a 'nara ts'oqui pa bi 'mui njani, nuni o rá dada o rá nana?

³ Nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Hingo xa 'yøt'a ra ts'oquini, ni rá dada nixi rá nana pa bi 'mui njani mrá goda. Xa njabú hønse pa da hnequi rá ts'edi Ajuá de nú'a ma da t'ø'tuabini.

⁴ Núbya ma patho mahyoni ga pepa rá 'befi nú'a to'o bá pencagui, ngue'a ma da zø ra xuui, ne nu'bu ya hinda za to da mpefi.

⁵ De núbya dí 'bucua ja ra ximhai go guecagui drá ñot'i dí yo'tua yá mfeni ya ja'i.

⁶ Nu mi uadi bi manga njabú'a, bi zo rá jihni ja ra hai ne bi mant'a ts'u ra zi hai pa bi go'tsuabi ja yá da ra goda.

⁷ Ne bi 'ñembabi:

—Grí ma bá nxuca ja ra mothe Siloé. —Nura thuhu'a pøni da 'ñena, xa 'behni.

Nepu nu'á bi ma bá nxuqui, ha nu mi mengui ya mi handi.

⁸ Nepu yá 'nangu ne nú'u to'o xqui hyanda ma'met'o gue mrá goda'a bi 'ñémbabi'u:

—Go guehni mi hudi mi peti, ¿ha ngue há?

⁹ Ha 'ra mi ena:

—Go guehni.

Ha nu ma'ra mi ena:

—Hina. Pøde rí hñats'i há, pe hingo guehni.

Ha nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Majuani go guecaguihma.

¹⁰ Nu'bu nuya ja'i bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Hanja tsa guí handbya?

¹¹ Nu'bu nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Nú'a ra 'ñøhø rá thuhu ra Jesu go gue'a bi gosca ra bøhai ja ma da ne bi 'ñengagui: “Grí ma bá nxuca Siloé.” Nepu nuga dá ma dá nxuqui, hangué 'bestho ra ora'a dá handi.

¹² Ha nu'ú bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Habú bí 'bu'a?

Ne nu'á bi 'ñena:

—Hindí paði.

Ya fariseo bi 'yø'tua ya nt'ani nú'a mrá goda

¹³ Nepu nuya ja'i'u bi zi'tsua ya fariseo nú'a ra 'ñøhø mrá goda.

¹⁴ Ha nú'a ra pa'a ra Jesu bi mant'a ts'u ra hai co rá jihni pa bi go'tsua yá da nú'a ra goda pa bi umba rá thandi, go mrá pa dega tsaya.

¹⁵ Nehe ya fariseo bi 'yambabi ra goda hanja xqui nja pa ya mi handi. Ne nu'á bi 'ñembabi'u:

—Nú'á ra 'ñòhø rá thuhu ra Jesu bi gosca ra bøhai ja ma da, ne dá nxøqui, y hangue dí handbya.

16 Ha nu 'raya fariseo bi 'ñena:

—Nú'á ra 'ñòhø'á hinxqui 'ñehe de Ajuá ngue'á hingui jamasu ra pa dega tsaya.

Pe nu ma'ra mi ena:

—Nu'bu 'nadra 'yøt'ats'oquihma, hinda za da 'yøt'a nuya ya danga nt'udi nguna.

Ne 'rama'naño mi mañ'u.

17 Hangue nu'ú bi yopa 'yøt'tua ya nt'ani ra goda ne bi 'ñembabi:

—Xi'a'i, ¿te go guí mangue de nú'á to'o bi xoc'a ri da?

Nu'á bi 'ñena:

—Nuga dí ena gue go gue'á 'nará 'mehni Ajuá.

18 Pe nuya ndá gá xodyo'u himi camfri gue go mi gue'á mrá goda ne ya xqui xo yá da, hangue nu'ú bi zompa rá dada ne rá nana.

19 Nepu bi 'yambabi'u ne bi 'ñena:

—¿Ha go gue'á ri t'uhu guí mañhu gue ya mrá goda desde mi 'mui? ¿Hanja handbya 'bu?

20 Ha nurá dada ne rá nana'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Dí pahe xá hño gue go gue'á ma t'uhe, ne desde mi 'mui ya mrá goda.

21 Pe hindí pahe hanja xa za xa hyandibya, nixi dí pahe to'o bi xocua yá da. Ya tsøxa yá jeya'á, go da 'yamfu'á, nu'á da za da xi'asehu.

22 Gue'á bi dadi rá dada ne rá nana nguetho mi tsu yá nda'u, ngue'á nuyá nda'u ya xqui go 'nara cohi gue nu'á tó'o da ma gue ra Jesu go gue'á majuañi ra Cristo rá 'mehni Ajuá pa e da nda, nú'á da t'eni de ja ra nija.

23 Hangue nurá dada ne rá nana xqui 'ñena: “Ya tsøxa yá jeya'á, ne da za gui 'yambasehu.”

24 Ha nuya ndá gá xodyo bi yopa zohna nú'á mrá goda ne bi 'ñembabi:

—Xøcambeni Ajuá ne xicje nú'á majuañi. Ngue'á nuje dí pahe gue

nú'á ra 'ñòhø'á to'o xa xoc'a ri da, go gue'á 'nara 'yøt'ats'oqui.

25 Ha nura goda bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuga hindí padi ua ra 'yøt'ats'oqui o hina. Hønsø nú'á dí padi, gue ndrá goda, ha nubyá ya dí handi.

26 Ha nu'ú bi yopa 'yambabi'á ne bi 'ñembabi:

—¿Te bi 'yøt't'a'i nú'á ra 'ñòhø mri xoc'a ri da?

27 Nu'bu nú'á bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Ya stá xi'ahu ne hinguí ne gui camfrihu. ¿Hanja guí ne ga yopa xi'ahu ma'na'qui? ¿Ha guí nehø gue ne'a'ihø dyá nxadi'ihø'á?

28 Ha nu'ú bi zani'á ne bi 'ñembabi:

—Nu'i go rá nxadi'i'á, ha nuje yá nxadiguihe ra Moise.

29 Nuje dí pahe gue Ajuá mi ñqui ra Moise, pe nura 'ñòhø'á guí ena, hindí pahe habu xqui 'ñehe'á.

30 Ha nura goda bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—¿Tengu gue nu'ahu hinguí pañu habu xqui 'ñehe, ha nu'á bi xoga ma da!

31 Ngue'á dí pañu gue Ajuá øtuabi yá t'adi nú'á to'o tsu'á ne øtuabi rá paha'á, pe nuyá t'adi ya 'yøt'ats'oqui hingui øtuabi.

32 Ngue'á hinhya'mu stá øhu to xa xocua yá da 'nara ja'i nú'á ya mrá goda desde mi 'mui.

33 'Bu nú'á ra 'ñòhø'á hinxqui 'ñehma de Ajuá, hinda za da 'yøthma njabø'á.

34 Ha nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi: —Nu'i desde ngá 'bui ya ngrá 'yøt'ats'oqui, y njabu ¿xi nguí ne gui xancaguihe?

Nepu nu'ú bi 'yenga de ja ra nija.

Ra ngoda de rá mfeni 'na

35 Ha nura Jesu bi 'yøde gue xqui t'enga de ja ra nija nú'á mrá goda, bi

hyoni, y nu mi yopa zudi bi
ñembabi:

—Nu'i, ¿ha guí camfribi rá T'ú
Ajuá?

³⁶ Nu'bú nú'á bi dadi ne bi ñena:

—Ndada, ¿to'o'á pa da za ga
camfri?

³⁷ Ha nura Jesu bi ñembabi'á:

—Ya xcá hyandi, ne nú'á to'o guí
ñauibya go guese'á.

³⁸ Nu'bú nú'á mrá goda bi ñena:

—Ma zi Hmu'i, dí camfri'i.

Ne 'bestho bi ndandiñahmu pa bi
nsunda'á.

³⁹ Ne ra Jesu bi ñena:

—Nuga stá eheua ja nuna ra
ximhai pa ga øt'ra ra ts'utbi, pa nu'ú
tó'o xa ngoda ja yá mfeni, ga xocua
yá mfeni pa da badi, ha nu'ú tó'o
beni gue ja yá mfadi, nja ngu nú'ú
to'o xa xo yá da, ga japi da ngoda'ú.

⁴⁰ Ha 'raya fariseo nú'ú mi
'bahuini'á bi 'yode nú'á te mi māñ'á,
ne bi ñembabi:

—¿Ha gue necje dyá godahe?

⁴¹ Nu'bú ra Jesu bi ñembabi'ú:

—'Bú gri godahmaháhu, nu'bú
hingri tuhma ri ts'oquihú. Pe nu'ahú
guí eñhu gue guí hanthú, hangue grí
tuhú ri ts'oquihú.

**Ra Jesu bi mąnga 'nara 'bede
de 'nara ngu'ño**

10 ¹ Xi majuani dí xi'ahú, nu'á
tó'o hingui cut'a ja ra gosthi
ngu'ño, ne tonts'a ma'na lado pa da
yut'i, go gue'á 'nara be ne 'nara
dacate.

² Nú'á to'o taca ya deti, go gue'á ra
ma'yo, ne go gue'á cut'a po ja ra
gosthi.

³ Nura nsugosthi xoca ra gosthi pa da
yut'a ra ma'yo, ha nuya deti patuatho
rá noya, ha nu'á da zopa yá thuhu
nú'ú yá meti'á pa da pøni'ú.

⁴ Ha nu stí pønga gatho nuyá meti'á,
nu'á di 'bet'o ne ma'ti'ú, ne nuyá deti
di deni'á gue'á patuatho rá noya.

⁵ Ngue'á nuya deti hingui tena
ma'na'ño ra ma'yo, nu'á da ne'tsua ra
'rihi da ma, ngue'á hingui patua rá
noya'á.

⁶ Ra Jesu bi xipabi'ú nuna ra
'bede, pe nu'á himbi zo yá mfeni te
mri bønga nú'á bi xipabi'ú.

Ra Jesu go ra hoga ma'yo

⁷ Nepu ra Jesu bi yopa
ñembabi'ú:

—Xi majuani dí xi'ahú, nuga go
gucagui drá gosthi habú thogui ya
deti.

⁸ Gatho nú'ú to'o bá 'bet'o de gueque
go gue'ú myá be ne myá dacate ngue'á
mi ne da hyat'a ma deti pa da deni'ú.
Pe numa deti himbi 'yøtuabi nú'á mi
māñ'ú, ngue'á hingo myá meti'ú.

⁹ Nuga go gucagui drá gosthi. Nu'á
tó'o da yut'a ja nuna ra gosthiná da
mpøhø, ne nu'á da nja ngu 'nara zi
deti di cut'i di pøni pa da ñuni.

¹⁰ 'Nara be bí ehe hønse pa da
mpe, ne pa da hñote, ne pa da huata
ra taxo. Pe nuga stá ehe pa ga umba
yá te ya ja'i, ne nura te'á go 'nara
hoga te pa nzantho.

¹¹ Nuga go gucagui drá hoga ma'yo,
ngue'á 'nara hoga ma'yo da unga rá te
po rá ngue yá deti.

¹² Pe 'nara ma'yo 'mego nú'á su ya deti
hønse pa da hñanga rá thaha, nu'á 'bú
da hyanda 'nara mi'ño bra 'ñehe pa e
da za ya deti, nu'á da ne'tsua ra 'rihi
da ma ne da zopu ya deti ngue'á hingo
yá meti y hingo xi majuani yá
ma'yo'ú. Ha nura mi'ño da pent'i 'raya
deti, ha nu ma'ra haburaza da nxani'ú.

¹³ Njabu nú'á ra ma'yo 'mego da
nest'ihí da ma ngue'á hingui tu rá mui
de ya deti ngue'á nu'á 'nara 'begotho.

¹⁴⁻¹⁵ Nuga go gucagui drá hoga
ma'yo. Ngu pacagui ma Dada ne dí
paca'á, njabu nehe dí padi ma deti ne
nu'á pacagui nehe, ngue'á ma
metiga'ú, ne ma ga unga ma te po rá
ngue'ú.

16 Nehe 'bui ma'ra ma deti nú'u hingyá mingu de nuna ra ngu'ño, ne nu'ú mahyoni ga tsi nehe. Ne nu'ú da 'yøscagui nu xcrá zofo, ne da 'ñehe'u, ne njabu da 'nadra taxo ne da 'nadra ma'yo, y nura ma'yo'a go guecsegui.

17 Ajuá ma Dada xi ri maçagui ngue'a ma ga unga ma te pa ga tu, ha nu xcrá tu, ma ga yopa nte ma'na'qui.

18 Pe hinto ma da hñaga ma te, ma ga tuse. Dí hã ra ts'edi pa ga tuse, ne dí hã ra ts'edi pa ga yopa nte ma'na'qui. Njabu bá 'bepcagui ma Dada.

19 Ha nuya xodyo 'rama'na'ño mi mangua ma'na'qui'u ngue'a bi 'yøde te mi mangua ra Jesu.

20 Ndunthi de gue'u bi 'ñena:

—Nuní 'ñoui ra ts'ondahi ne xa 'be rá mfeni. ¿Hanja guí øxhu nú'a te ma?

21 Ha nu ma'ra mi ena:

—Nuya noya mani hingyá noya dega ts'ondahi. ¿Ha gue ra ts'ondahi da za da xocuahma yá da 'nara goda?

Ya ndã gá xodyo himbi ne bi gamfri ra Jesu

22 Ne nuni Jerusale ja bi t'øt'ni 'nara ngo, ne nú'a ra ngo'a gue'a 'nara feni de nú'a ra pa bi yopa 'na'yo ma'na'qui ra ndanija nú'a xqui yopa thani. Ha nuya pa'u myá pa dega tse.

23 Ha ra Jesu mi 'yoni ja ra porta nú'a mrá thuhu Salomó, go 'namrá porta nú'a ra ndanija'a.

24 Ha nuya ndã gá xodyo bi 'yent'a madetho'a ne bi 'yambabi:

—¿Ha'mu ma gui hñubga ma muihe? 'Bu xi majuani go gue'e grá Cristo rá 'mehni'i Ajuá pa gui ndã, xi da xicje majuani pa ga pahe.

25 Nu'bú ra Jesu bi dātuabi'u ne bi 'ñembi:

—Ya stá xi'a'ihu ne nu'ahú hincá camfrihu. Nuya 'befi dí pefi de rá thuhu ma Dada, go gue'u udi to'ogui.

26 Pe nu'ahú hinguí camfrihu nguetho hingo ma deti'ihu, ngu ya stá xi'ahú.

27 Numa detiga øde nú'a dí ma, ne nuga dí paça'u, ne nu'ú tengagui.

28 Nuga dí umbabi'u ra te pa nzantho, ne hinhya'mu da 'medi, nixi hinto da zingagui de ma 'ye.

29 Numa Dada nú'a to'o xa 'racagui'u, ma'na ja rá ts'edi de gatho, ne hinda za to da zimbabi'u de rá 'ye'a.

30 Nuga ne ma Dada dí 'natho'be.

31 Nu mi ñã njabu nura Jesu, nuya ndã gá xodyo bi yopa guxa ya do pa xa hyohma dega nc'ahni'a.

32 Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Ndunthi ya hoga 'befi stá øt'e ja ri thandihu nú'u xpá 'ñehe de ma Dada. ¿Nda'a de gue nú'u ya 'befi stá øt'e hincá hño pa guí ne gui c'ancahu?

33 Nu'bú nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Hinga po rá ngue 'nara hoga 'befi dí ne ga c'an'ahé, hønse ngue'a guí hacuabi rá nsu Ajuá, ngue'a nu'i 'nagrá 'ñøhø nguje ne grí nhyecuaui Ajuá.

34 Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Xa t'ofu ja ri leyhu gue Ajuá bi zofo ya nzaya nú'u xqui hñuts'i'a, ne bi 'ñembi'u: “Nu'ahú gyá ajuahu.”

35 Y nú'a xa t'ofu ja ra Maça T'ofu hingui tsa to da ma gue hinga majuani. Ya gue Ajuá bi 'ñembabi gue go ya ajuá nú'u to'o bi hñani rá noya'a,

36 xihma nú'a to'o bi hñuxa Ajuá ne bá pehniua ja ra ximhai, ¿hanja guí mañhu gue hacua rá nsu Ajuá ngue'a bi 'ñena gue rá T'u'a?

37 Nuga dí øt'a ya t'øt'e ngu øt'a ma Dada. Pe nu'bu hindí øt'a ngu øt'a ma Dada, oguí camfriguahu.

38 Pe nuga dí øt'a ya t'øt'e nú'u bí ehe ja ma Dada, hangue masque hingo gui camfriguahu gue go gueque ngu nú'a stá xi'ahú, go da camfrihu gue nú'u ya t'øt'e dí øt'e bí ehe de Ajuá, pa njabu

nehe xi da hñu ri muihu gui pahũ gue
Ajuã ma Dada 'bui con gueque ne
nuga dí 'bui con gue'a.

³⁹ Nu'bu'ya ndã gã xodyo ma'na'qui
bi 'ramanu pa xa guhũa'a, pe nu'ã bi
ma'a, himbi za te bi 'yø'tua'ũ.

⁴⁰ Nepũ nura Jesu bi mengui pa
ri'nandi ra dãthe Jordá habũ mi ø'ta
ra sistehe ra Xuua ma'met'o, ne ja bá
'bũhni'a.

⁴¹ Ne ndunthi ya mengu de guehni bi
ma bá c'a'tsi ne mi eñ'ũ:

—Nura Xuua hinte ma danga
nt'udi bi 'yø't'e, pe gatho nú'a bi xicjũ
de ra Jesu, majuãni xa njabũ.

⁴² Y ja guehni ndunthi ya ja'i bi
gamfri gue ra Jesu go mi gue'a xpá
mehna Ajuã pa da ndã.

Rá du ra Lasaro

11 ¹ Y de mi 'bũhni ra Jesu
ri'nandi ra dãthe Jordá,
gue'bu mri hñenga 'nara 'ñøhø mrá
thuhu ra Lasaro mrá me Betania nuni
habũ mrá mengu nehe ra Maria ne ra
Marta nú'ũ myá nju'a.

² Nú'a ra Maria mrá nju nura Lasaro
go gue'a bi go'tsuabi ra hoga ñũni ja
yá ua ra Jesu, nepũ bi o'tuabi co yá
stã'a.

³ Nú'ũ ya 'behña mri ncu bi mẽmpa ra
noya ra Jesu gue da t'embí:

—Ma zi Hmu'i, nú'a ri hmãdi di
hñeni.

⁴ Ha nu mi sipabi ra Jesu njabũ,
bi 'ñena'a:

—Nú'a ra hñeni'a hingue xi pa
da du'a. Xa njabũ pa da hnequi rá
nsunda Ajuã, ne da hnequi rá nsunda
rá T'ũ Ajuã po rá gue'a.

⁵ Ha nura Jesu xi mri mãdi gatho
nú'ũ hñu mri ncu.

⁶ Masque myá hmãdi'ũ ne bi 'yøde gue
ra Lasaro mri hñeni, pe ra Jesu hinga
'bestho bi ma, bá 'bũhniho má yo pa
habũ mi 'bui'a.

⁷ Nepũ ja 'mefa nu'ã bi 'ñembabi yá
nxadi:

—Maha pa Judea ma'na'qui.

⁸ Ha nuyá nxadi bi 'ñembabi:

—Xahnate, guí nu ya ndã gã
xodyo de guehni ja maha'mũ mi ne
xa hyo'a'i dega nc'ahni. ¿Ha nu'i guí
ne gui yopa mani ma'na'qui?

⁹ Nepũ nura Jesu bi dãdi ne bi
'ñembabi'ũ:

—¿Ha hinguí pahũ pe'tsa
'ret'amayoho ora cada ra pa? Y nu'a
tó'o da 'ño dega pa hinda hñãxa
'nara mfe'tse, ngue'a zø ra ñot'i ja ra
ximhai, go gue'a nú'a to'o ø'tua rá
paha Ajuã ne hinxa juatatho ra 'befi
nú'a bi umbi.

¹⁰ Pe nu'a tó'o da 'ño dega xuui da
hñãxa ra mfe'tse ngue'a otho ra ñot'i,
go gue'a nú'a to'o hingui ø'tuabi rá
paha Ajuã.

¹¹ Mi uadi bi mangu njabũ ra Jesu
ne bi 'ñembabi'ũ:

—Ma amigohũ ra Lasaro bí aha, pe
nuga ma ga mani pa ga a de rá t'aha.

¹² Ha nuya nxadi bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihẽ, 'bu aha, nu'ã
ma da ñãni.

¹³ Pe nura Jesu mi mã gue xqui
du ra Lasaro, ha nu'ũ mi hu yá mui
gue mi mã de ra t'ahãtho.

¹⁴ Nu'bu' ra Jesu bi xipabi'ũ de nú'a
xqui nja ne bi 'ñena:

—Ra Lasaro xa du.

¹⁵ Ne nuga xi drí johya ngue'a dá
njo'oni ora mi hñeni, ngue'a go 'nara
hño pa gue'ahũ, ngue'a po rá ngue'a
ma'na ma gui camfriguíhũ. Maha, ma
ga c'a'tshũ'a.

¹⁶ Nepũ nura Toma nú'a mi t'embí
ra Go, bi 'ñemba yá minxadiui:

—Maha nehe pa grá tuhũ
mahyẽgui con guehni.

Ra Jesu da gũxa nú'ũ xa du ne da umba ra te

¹⁷ Ha nu mi zõnga ra Jesu ja ra
hnini Betania, bi sipabi gue ya mi
pe'tsa goho ma pa xqui t'agui ra
Lasaro.

18 Ha nura zi hnini Betania mi guetbũ Jerusale mi pe'tsa ngu hñu kilometro rá ñabũ.

19 Ha xi ndunthi yá mixodyoui xqui ma da c'a'tsa ra Marta ne ra Maria pa da hñu'mba yá mui ngue'a xqui du yá cu'ũ.

20 Ha nu mi 'yøde ra Marta gue ya mi ma da zonga ra Jesu ja yá ngu'ũ, bi ma bá thãdi, pe nura Maria bi gotritho ja rá ngu.

21 Nepũ ra Marta bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, nu'bũ gri 'bũhmaua hinxa duhma ma cu.

22 Pe masqué, nuga dí paði gue gatho nú'a te gui apabi Ajuã, nu'ã da 'ra'a'i.

23 Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Ri cu ma da nangui de rá du.

24 Nepũ nura Marta bi 'ñembabi:

—Dí paði gue ma da nangui de rá du nú'a ra pa de ra ngaxhmai stí nanga gatho nú'ũ ma'ra xa du.

25 Nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga ga juxa nú'ũ xa du ne ga umbabi'ũ ra te. Nu'a tó'o da gamfrigui, masque xa du, nu'ã ma da nja rá te.

26 Ne nu'a tó'o 'bũi ne camfrigui, hinhya'mũ da du. Xi'i, çha gue gui camfri njabũ?

27 Nepũ nura Marta bi 'ñembabi:

—Hãhã, ma zi Hmu'i, nuga dí camfri gue go gue'e grã Cristo, rá T'ũ'i Ajuã, go gue'e ndí tøp'a'ihe pa gui 'ñehe nuua ja ra ximhai.

Ra Jesu bi nzoni habũ mi t'agui ra Lasaro

28 Ha ngu mi mangua njabũ ra Marta, 'bestho bi mengui pa bá umba nt'øde ra Maria rá cu, ne bi xipi zi njante pa hinto da 'yøde ma'ra, ne bi 'ñembabi:

—Xa zø ra Xahnate bí tøp'a'i 'nã.

29 Ha nu mi 'yøde'a bi ðama 'mai ne bi ma bá c'a'tsi'a.

30 Ne nura Jesu hinxqui yut'atho mbo ra hnini, ja bi gotritho habũ xqui ma da ðadi hmãhã ra Marta.

31 Ha nuya xodyo nú'ũ mi 'bũhni ja rá ngu ra Maria mi hu'mba rá mui, ngu xi bi hyandi'ũ gue ra Maria bi ðama 'mai ne bi bõni de rá ngu, nu'ũ bi ðeni ne mri 'ñembabi'ũ 'na ngu 'na:

—Nuni rí ma da nzoni habũ bí t'agui rá cu.

32 Nepũ ra Maria bi zõni habũ mi 'bũ ra Jesu, y ngu bi hyandi bi ndandiñãhmu ja yá ua'a ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'bũ gri 'bũhmaua hinxa duhma ma cu.

33 Ha nu mi hyanda ra Jesu gue ra Maria xi mi zoni ne nú'ũ ya xodyo mbra 'ñoui mi zoni'ũ nehe, nu'bũ nu'ã bi ntsø'mi ne bi du rá mui.

34 Nepũ bi 'ñena'a:

—¿Habũ xcã aguihã'a?

Ha nu'ũ bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, maha ma ga u't'ahe.

35 Nepũ ra Jesu bi nzoni.

36 Ha nuya xodyo bi 'ñémse'ũ:

—A, xi mri mãdihmã.

37 Pe 'ra de gue'ũ bi 'ñena:

—Nuni go guehni bi xocua yá da nú'a ra goda. ¿Ha hinxa zahmã xa 'yøt'e nehe pa hinxa duhma ra Lasaro?

Ra Jesu bi gũxa ra Lasaro de rá du

38 Ha nura Jesu bi yopa du rá mui, nepũ bi zõni habũ xqui t'agui ra Lasaro. Xqui thi'tsi ja 'nara cãts'i, ne mi jot'i co 'nara xingdo.

39 Ha ra Jesu bi 'ñena:

—Hñãçjũ ra do.

Ha nura Marta nú'a mrã cu nú'a xqui du bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ya strã nxã ngue'a ya pe'tsa goho ma pa de xa du.

40 Ha ra Jesu bi 'ñembabi ra Marta:

—¿Ha gue hinstã xi'a'i gue nu'bũ gui camfri ma gui hyandua rá nsunda Ajuã?

41 Nepũ nuya ja'i bi hñãca nú'a ra do xqui jot'a ra nt'agui. Nepũ nura

Jesu bi nòts'e pa mahets'i ne bi ñena:

—Ma Dada'i, dí 'ra'a'i ra jamadi ngue'a xcá 'yøde nú'a stá a'a'i.

42 Nuga dí padi nzantho guí øde nú'a dí a'a'i. Pe dá mangan njabu po rá ngue ya ja'i 'bucua con gueque, pa njabu da za da gamfriya gue go gue'e xcá pencagui.

43 Ha mi uadi bi 'yapa Ajuá njabu, nepu bi ña nts'edi bi ñena:

—¡Lasaro, bá pøni!

44 Ha ra Lasaro 'bestho bá pøni mi 'bant'a yá 'ye ne yá ua co 'raya xuni dutu, ne mi 'bant'a rá ñaxu co ma'na ra dutu. Ha ra Jesu bi ñembabi ya ja'i:

—Xo'tuahú ya xuni dutu.

Ya ndá gá xodyo bi 'ñu'ti pa hanja da za da gu ra Jesu

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

45 Nu'bú nú'ú ya xodyo mri 'ñouí ra Maria mi hyanda nú'a bi 'yøt'a ra Jesu, ndunthi de gue'ú bi gamfri'a.

46 Pe 'ra bi ma bá xipabi ya fariseo nú'a te xqui 'yøt'e'a.

47 Nu'bú nuya ndá gá macja ne ya fariseo bi 'yøt'a 'nara hmunts'i ne bi ñena:

—¿Te ga øthu? Ngue'a nura 'ñøhø'a xi øt'a ndunthi ya danga nt'udi.

48 Nu'bú ga hoptahú njabu, gatho ya ja'i da gamfri'a, ne 'mefa da ñehe ya me Nroma da hñanga ma nijahú ne da zinga ma ja'ihú.

49 Pe 'na de gue'ú mrá thuhu ra Caifá mrá danga ndá gá macja nú'a ra jeya'a, nu'á bi 'ñembabi'ú:

—Nu'ahú hinte ri fadihú.

50 ¿Ha hinguí pahú gue ma'na xá hño da du 'nada ra 'ñøhø pa hinda du gatho ya ja'i, pa njabu hinda 'medi ya ja'i mengu ma haihú?

51 Pe nú'a ra Caifá himbi bense nú'a bi ma. Pe ngue'a mrá danga ndá gá macja nú'a ra jeya'a, Ajuá bi

umbabi nuya ya noya, hangue bi ma gue ra Jesu mi ma da du po rá ngue ya me Judea.

52 Y hingue hønse po rá ngue ya menguni, pe nehe pa gatho yá batsi Ajuá nú'ú xa nxani haburaza de ra ximhai, pa da 'natho'ú.

53 Hangue de gue'bú bi 'ñu'ti'ú pa hanja da hyohma'ú ra Jesu.

54 Hangue ra Jesu ya himbi sigui bi 'ño haburaza pa bi ña ja yá thandi ya xodyo, ne bi ma de guehni Judea pa ja 'nara t'uca hnini rá thuhu Efraí, guetbu habú ja 'nara 'yo'mtha, ne ja bá 'buhuini yá nxadi.

55 Ha ya mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo ya xodyo, y ndunthi ya ja'i de haburaza ya zi t'uhnini bi ma Jerusale ante ra ngo pa da nt'axqui ngu myá nzai'ú.

56 Ne go gue'ú mi 'yo mi hongra ra Jesu, y de mi 'buhni ja ra ndanija, mri 'ñémse'ú:

—¿Te guí beñhú? ¿Ha gue hinda 'ñecua ja ra ngo'a 'bú?

57 Ha ya ndá gá macja ne ya fariseo xqui manda gue nu'bú to'lo da badi habú di 'yo'a da xipabi'ú, pa da gu nts'ahni'a.

'Nara 'behña bi go'tsua 'nara njots'i ja yá ua ra Jesu nuni Betania

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

12 1 Y mri 'be 'rato ma pa pa da dat'a ra ngo de ra pascua, nura Jesu bi ma pa Betania habú mi 'bú ra Lasaro nú'a xqui gats'i de rá du.

2 Y ja bi t'ø'tuani 'nara nt'oxi ra Jesu. Ra Marta go mrá møxmexa, ne nura Lasaro mi huhuini ra Jesu ja ra mexa co ma'ra ya ja'i.

3 Nepu ra Maria mri hña nde litro ra hoga ñuni mi 'ra'ta ra nardo ne xi mri muui ndunthi, ne bi go'tsuabi ja yá ua ra Jesu, nepu bi o'tuabi co yá sta, ne bi mfont'a nú'a ra ñuni gatho mbo ra ngu.

4 Nu'bé ra Juda Iscariote nú'a mrá t'ú ra Simu ne 'namrá nxadi ra Jesu, ne go gue'a mi ma da da'a, bi 'ñena:

5 —¿Hanja himbi 'ba nú'a ra hoga ñuni'a xi xá madi? Xa za xa 'bahma po hñu nthebe denario, ne nura boja'a xa thecuahma ya zi hyoya.

6 Nura Juda bi ma njabu ngue'a mrá be, ne ngue'a go mi pe'tsa ra ncubojá ne mi ja nú'a go mi ne de ja ra buxa, ne hingue xi majuani mri hueca ya hyoya'a.

7 Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Juda:

—Ote guí xipabi. Nuní bi goscagui nuna ñuni ja ma ua pa nura pa'a de ma nt'agui.

8 Ngue'a nuya hyoya nzantho ma da 'mui con gue'ahú, pe nuga hinga nzantho ma ga 'buiua con gue'ahú.

Ra nt'ú'ti pa dra thohma ra Lasaro

9 Nepu xi ndunthi ya xodyo bi sipabi gue ra Jesu mi 'buhni Betania, ne bi ma'ú pa bá c'a'tsi'a, y hingue hõnse pa da c'a'tsa ra Jesu, nehe pa bá handa ra Lasaro nú'a xqui gaxa ra Jesu de rá du.

10 Nu'bé nuya ndá gá macja bi 'ñu'ti pa da hyohma ra Lasaro nehe.

11 Ngue'a po rá ngue ra Lasaro ndunthi ya xodyo xqui 'uegue de gue'ú ne bi gamfri'ú ra Jesu.

Ra Jesu bi yat'i ja ra hnini Jerusale (Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

12 Ha nurá hyax'a gatho ya ja'i nú'ú xqui ma ra ngo de ra pascua nuni Jerusale bi 'yode gue ra Jesu mi ma da zõni de guehni.

13 Ne nu'ú bi doca ya denthí ne bi ma bá thadi ra Jesu ne mi manta'ú mi ena:

—¡Xá nsunda Ajuá! ¡Ajuá da japi nuni to'o bá ehe de rá thuhu'a! ¡Ajuá da japi nuni ma Ndahú núju dyá me Israelhú!

14 Ha nura Jesu bi zudi 'nara zi t'ubru ne bi togue'a pa bi nja ngu

nú'a xqui t'ofó ja ra Maca T'ofó habu ena:

15 Oxqui ntsuhú, nú'ahú gyá menguhú Sión;

ndi, hyanthú, xa 'ñepu ri Ndahú,

bra togue 'nara zi t'ubru.

16 Ha nuyá nxadi hinga 'bestho ra ora'a bi zo yá mfeni hanja xqui njabu. Pe nú'bu mi yopa nte ra Jesu ne bi yopa menga mahets'i, nu'bé ha, bi beni yá nxadi gue xqui t'ofó njabu de gue'a, ne xqui njabu ngu nú'a xqui t'ofó.

17 Nú'ú ya ja'i mi 'buhni nura ora'a ra Jesu bi xipa ra Lasaro da bõni de ra nt'agui ne bi gats'i de ra du, nu'ú xqui 'yonga ra 'bede de nú'a xqui hyant'ú.

18 Hangué ndunthi ya ja'i xqui bõni de ra hnini pa bá thadi ra Jesu ngue'a xqui 'yode de nú'a ra danga nt'udi xqui nja.

19 Nepu ya fariseo mri 'ñémse'ú:

—¡Ha ngue dí xi'ahú gue hinda za te guí 'yõthu! Ndi, gatho ya ja'i di denini, hinda za to da zamiyú.

'Raya me Grecia mi hongá ra Jesu

20 Nehe 'raya me Grecia xqui ma Jerusale ja nú'a ra ngo pa da xocambeni'ú Ajuá.

21 Y nú'ú ya me Grecia bi ma bá tsudi ra Lipe nú'a mrá me Betsaida de ra hai Galilea, ne bi 'ñembabi:

—Ndada, dí nehmahe ga ñahe co ra Jesu.

22 Nepu bi ma nura Lipe bá xipabi ra Andre, ne ri yoho'ú bi ma bá xipa ra Jesu.

23 Ha ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Ya bi zõ pa da du Nú'a To'o e bi Nja'i ne da yopa menga pa mahets'i.

24 Xi majuani dí xi'ahú, 'bu 'nara nda dega trigo 'be'tsitho ne hinda 'bot'a ja ra hai, hinda nxandi. Pe nu'bu xa 'bot'i, ma da unga ndunthi ra sofo.

25 Nu'a tó'o da mađi rá te, ma da 'bedi, pe nu'a tó'o hingui mađi rá te nuua ja ra ximhai, nú'á go gue'a ma da me'tsa rá te pa nzantho.

26 Nu'a tó'o da mepcagui, mahyoni da dengagui, y nu habu ga 'buiga da 'muhni nehe. Ha nu'a tó'o da mepcagui, ma Dada ma da 'ñe'tsua rá nsu.

Ra Jesu bi ma de rá du

27 Nubyá xi dí tu ma mui. ¿Te ma ga apa Ajuá ma Dada? ¿Ha ga xipa njaua: “Ma Dada'i, ñangagui de nú'a ma ga thogui nuna ra orabya”? Pe hinda za ga embi njabu, ngue'a pa guehna stá ehe.

28 Ma Dada'i, 'yot'e nú'a go ri paha pa dra nsunda'i ri thuhu.

'Bestho ra ora'a bi nt'ode 'nara noya de mahets'i nú'a bi 'ñena:

—Ya stá øt'e ne ma ga yopa øt'a ma'na'qui.

29 Ha nura hmuntsja'i mi 'bahni ra ora'a bi 'yode nú'a ra noya de mahets'i, ne 'ra bi 'ñena gue mi 'nara ngani, ha nu ma'ra mi ena gue 'nara enxe bi zofa'a.

30 Nepu nura Jesu bi dađi ne bi 'ñena:

—Hingo po rá ngueque xa nt'ode nú'a ra noya, hønse po rá ngue'ahu.

31 Nubyá nú'u ya meximhai hinda ne da gamfrigui ma dra t'e'mbabi pa dra castiga'u, ne ma dra thaçuabi rá ts'edi ra ts'ondahi nú'a ri nda ja nuna ra ximhai.

32 Nuga ma dra ts'utagui maña ja 'nara ponza pa da thogagui, y nu sta t'øtque njabu, ma da gamfrigui ndunthi ya ja'i po rá ngue ma du.

33 Nu'á bi mąnga njabu pa da fađi te ma du mi ma da du'a.

34 Nepu nuya ja'i bi dađi ne bi 'ñena:

—Nu'i guí ena gue go gue'e Nú'a To'o e bi Nja'i, ne nuje ndí hu ma muihe gue go guet'a ra Cristo nú'a mi ma da mehna Ajuá pa da nda. Pe

nu'i guí ena gue mahyoni ma dra ts'uta maña ja ra ponza Nú'a To'o e bi Nja'i. Pe nura ley ma gue ra Cristo ma da 'mui pa nzantho. Nu'bú ¿te rá 'befi Nú'a To'o e bi Nja'i? ¿Ha go gue'a nú'a mi ma da mehna Ajuá pa da nda?

35 Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nuga drá ñot'i dí yo't'a ri mfenihu. Pe ya ts'utho ya pa dí 'bui con gue'ahu. Hangue mientras dí 'bui con gue'ahu, tengaguihu, pa hingui njahu ngu nú'a to'o bi za ra 'bexuui, ngue'a nu'a tó'o 'yo ja ra 'bexuui hingui pađi habu rí ma.

36 De dí 'buiua pa ga yo't'a'ihu, camfriguihu, pa njabu dyá meti'ihu ra ñot'i.

Ha nu mi uadi bi mąnga njabu ra Jesu, bi 'uegue de gue'u bi ma bá 'bui habu hinda bađi'u.

Hanja ya xodyo himbi gamfri ra Jesu

37 Masque ra Jesu xqui 'yot'a ndunthi ya dąnga nt'udi ja yá thandi nuya xodyo, pe nu'ú himbi gamfri.

38 Bi njabu ngu nú'a xqui 'yofa ra bađi Isaía habu ena:

Ma zi Hmu'i, ¿to ja gue'a xa gamfri ma noyahú?

¿To ja gue'a xa gamfri'i ngue'a xcá 'yot'a ya dąnga nt'udi?

39 Nu'ú himi tsa da gamfri ngue'a bi njabu ngu nú'a xqui 'yofa ra bađi Isaía ja ma'na ra xeni habu ena:

40 Ajuá bi go'tua yá da'u ne bi japi bi megui yá mfeni, pa himbi hyandi co yá da, nixi bi bađi co yá mfeni, pa himbi ñobri'u ne pa njabu nuga himbi za dá pøhø'u.

41 Ra Isaía bi mąnga njabu de ra Jesu ngue'a xqui hyandua rá nsunda'a, hangue mi ma de gue'a.

42 Masque njabu, pe asta 'raya

nda gá xodyo nehe bi gamfri gue ra Jesu go gue'a xpá mehna Ajuá pa da nda, pe nu'ú hinto bi xipabi ngue'a mi tsu ya fariseo da 'yeni'u de ra nija.

⁴³ Ngue'a nu'ú ma'na mi ne da pønga yá hmi ja yá thandi ya ja'i que ja rá thandi Ajuá.

**Ya ja'i tuda yá ts'oqui ngue'a
himbi gamfri nú'a bi
manga ra Jesu**

⁴⁴ Ra Jesu bi ñá nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'a tó'o camfrigui, hingue hønse camfriguiga, nehe camfri nú'a to'o bá pencagui.

⁴⁵ Ne nu'a tó'o handga ma 'múi, ja ra uenda handua rá 'múi nú'a to'o bá pencagui.

⁴⁶ Nuga go guecagui drá ñot'i stá eheua ja ra ximhai pa nuto gatho da gamfrigui ga pøni de ja ra 'bexuui.

⁴⁷ Nu'a tó'o øde nú'a dí ma, ne hinda ne da 'yøt'e, nuga hingo ma ga ε'mbi pa da ma ja ra nidu, ngue'a nuga stá ehe pa ga pøhø ya ja'i, hingue pa ga ε'mbi da ma ja ra nidu.

⁴⁸ Nu'a tó'o hingui numansugui ne hingui ne da gamfri nú'a dí ma, go gue'a ma da t'ε'mbi pa ja ra nidu, ne numa noya go gue'a ma da 'ye'mbi nú'a ra pa de ra ngaxhmai.

⁴⁹ Ngue'a nuga hinstá bense nú'a dí ma. Ma Dada nú'a to'o bá pencagui go gue'a xa 'bepcagui pa ga xi'ahú nú'a bi xiqui.

⁵⁰ Ne dí paði gue nú'u ya noya xa 'bepqui ga ma go gue'u unga ra te pa nzantho. Hangué dí xi'ahú ngu nú'a xa xicagui ma Dada.

Ra Jesu bi xucua yá ua yá nxadi

13 ¹ Nura pa ante ra ngo de ra pascua, ra Jesu mi paði gue ya xqui zø ra ora pa da ma de guecua ja ra ximhai pa da yopa mengui habú bí 'bú Ajuá rá Dada. Nu'á nzantho bi

maði nú'u to'o yá meti'a, ne xi ra dangui rá hmáte bi me'tsuabi'u.

² Ha ra Jesu bi nt'oxiui yá nxadi. Ha ra ts'ondáhi ya xqui yut'a ja rá mfeni ra Juda Iscariote nú'a mrá t'u ra Simu, pa da da ra Jesu.

³ Ha ra Jesu mi paði gue bá ehe de habú mi 'buhui Ajuá rá Dada pa da 'múcua ja ra ximhai, ne mi paði nehe gue ya mi ma da yopa mengui pa da 'muhui'a. Nehe mi paði gue Ajuá rá Dada ya gatho xqui 'yent'ua ja rá 'ye'a.

⁴ Hangué nu'á bi 'mai de ja ra mexa habú mri nt'oxi'u ne bi hñaca rá pat'i ne bi ngút'a 'nara nt'ot'ye.

⁵ Ne bi xit'a ra dehe ja 'nara nsu'ye, ne bi mudi bi xucua yá ua yá nxadi. Nepu mi o'tuabi co nú'a ra nt'ot'ye mri ngút'i'a.

⁶ Ha nu mi ma da xucuabi yá ua ra Pedro, ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿ha gue go ma gui xuga ma uaga?

⁷ Ha nura Jesu bi daði ne bi 'ñembabi:

—Nubyá hingui tsa da zo ri mfeni nú'a dí øt'e, pe 'mefa ha, ma gui paði.

⁸ Nura Pedro bi 'ñembabi:

—Nu'i hinhya'mu ma gui xuga ma uaga.

Ha nura Jesu bi daði ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu hinga xuc'a ri ua, hinte gui pe'tsi de gueque.

⁹ Nu'bu ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'bu, hingue hønse ma ua gui xugagui, xuga ma 'ye ne ma hñaxu nehe.

¹⁰ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nú'a to'o ya xa nxaha, ya hinga mahyoni da yopa nt'axca ma'na'qui, hønse da sucua yá ua, ngue'a ya xá nt'axi gatho rá ndo'yo. Ha nu'ahú ya xá nt'axi'ihú, masque hinga gatho'ihú.

¹¹ Nu'á mi paði to'o mi ma da da'a, hangué bi 'ñena gue hinxmá nt'axi gatho'u.

12 Ha nu mi uadi bi x̄cua yá ua'ʉ, bi yopa h̄ñuxa rá pat'i ne bi h̄ñudi ma'na'qui ja ra mexa ne bi 'ñembabi'ʉ:

—¿Ha tso ri mfenih̄ nu'á stá ø't'a'ih̄ʉ?

13 Nu'ah̄ guí enj̄ go gueque ri Xahnateguih̄ ne ri Hmuguih̄. Nú'á guí enj̄ gue'á majuañi, ngue'á ha, go guecagui.

14 Hangue ngue'á núga ri Hmuguih̄ ne ri Xahnateguih̄ ne stá x̄c'a ri uah̄, hangue nu'ah̄ú nehe rí 'ñep'ah̄ gui nx̄cua uah̄ 'na ngu ma'na.

15 Dí u't'a'ih̄ njab̄ pa ne'ah̄ da za gui 'yøth̄ ngu nú'á stá ø't'a'ih̄.

16 Xi majuañi dí xi'ah̄, 'nara 'bego hingo ma'na ri manda'á que rá hmu, nixi 'nara 'mehni hingo ri manda'á que nú'á to'o xa mehni.

17 Nu'b̄ gui p̄ah̄ nú'á dí xi'ah̄, ne 'b̄ gui 'yøth̄, nu'b̄ gui njapih̄.

18 Pe hindí ma de gatho'ih̄, ngue'á dí pa'a'ih̄ nu'ah̄ stá huan'a'ih̄ pa dua nxadi'ih̄, ne stá huan'ah̄ pa da njab̄ ngu nú'á m̄anga ra Maça T'ofó hab̄ ena: “Xa ḡgui dega ncontra nú'ase to'o stá ñu'me.”

19 'Bedi da njab̄ ngu nú'á stá xi'ah̄, pe nubyá dí xi'ah̄ nú'á te ma da nja, pa nu stí njab̄, da za gui camfrih̄ gue go gueque ngu nú'á stá xi'ah̄.

20 Xi majuañi dí xi'ah̄, nu'á tó'o da numansu ma 'mehni, go gueque numansugui; ne nu'á tó'o da numansugui, go numansu nú'á to'o bá pencagui.

Ra Jesu bi m̄a gue ra Juda ma da da'á

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

21 Ha nu mi m̄anga njab̄ ra Jesu, bi du rá m̄i, ne bi xipabi yá nxadi te mri b̄onga nú'á mi m̄a, ne bi 'ñena:

—Xi majuañi dí xi'ah̄, 'na de gue'ah̄ ma da dagagui.

22 Ha nuya nxadi bi nu'tua da'ʉ

ngue'á himi pađi to'o 'na de gue'ʉ nú'á mi m̄a'á.

23 Ha 'nara nxadi nú'á xi mrá hm̄adi ra Jesu, ja mi huhni ja rá hyo'á.

24 Y nura Pedro bi 'ñutua ra seña nú'á ra hm̄aca nxadi pa da 'yambabi ra Jesu to'o'á.

25 Nep̄ nu'á x̄qui nchama guetb̄ ja rá tiñ̄a ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿To'o 'na de guecje, ma zi Hmu'ih̄e?

26 Ha nura Jesu bi pađi ne bi 'ñena:

—Nú'á to'o ga umba ra c'athuhme go gue'á.

Nu'b̄ nu'á bi po'mba ra thuhme ne bi umbabi ra Juda Iscariote nú'á mrá t'ʉ ra Simu.

27 Ha nura Juda mi h̄ñanga nú'á ra c'athuhme gue'á ra ora bi yat'a ra Satá ja rá mfeni'á pa da 'yø'tua rá 'befi. Nep̄ nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nú'á guí beni gui 'yøt'e, 'yøt'e 'bestho.

28 Pe ni 'na de gue nú'ʉ mi huhni ja ra mexa himbi zo yá mfeni hanja bi xipabi njab̄'á.

29 Ngue'á nura Juda go mi pe'tsa ra nc̄boja, hangue 'ra de gue'ʉ mi hu yá m̄i gue ra Jesu x̄qui xipabi gue da ma da danga te mahyoni pa ja ra ngo, o pa da umbi te da umba ya hyoya.

30 Ne ngu xi bi h̄ñanga nura c'athuhme, 'bestho bi b̄oni. Ne ya xmá 'mexuui ra ora'á.

Ra 'ra'yo hmanda

31 Ha nu mi b̄onga ra Juda, bi 'ñenga ra Jesu:

—Nubyá ma da hnequi rá nsunda Nú'á To'o e bi Nja'i po nú'á ma da thogui. Ne po rá ngue'á ma dra nsunda Ajuá.

32 Nep̄ Ajuá ma da umba rá nsu pa di mahyeguiui yá nsu, ne ma da 'yøt'e 'bestho.

33 Ma zi t'ʉ'ih̄, ya hinga ma ga 'b̄i ndunthi con gue'ah̄. Ma gui

hyongaguihũ, ne ngu stá xipa ya nda gá xodyo, njabũ nehe dí xi'ahũbya: Hinda za gui mahani habũ grá maga.

³⁴ Nubyá 'nara 'ra'yo hmanda dí tsoc'ahũ: Mádihũ 'na ngu ma'na, nja ngu stá ma'a'ihũ, njabũ nehe gui mádihũ 'na ngu ma'na.

³⁵ 'Bũ gui mádihũ 'na ngu ma'na, nu'bú njabũ da badi gatho ya ja'i gue majugni ma nxadi'ihũ.

**Ra Jesu bi ma gue ra Pedro
ma da gøni'a**

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ Ha nura Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿habũ ma gui ma? Ha nura Jesu bi dadi ne bi

'ñembabi:

—Hinda za ga meuibya habũ grá maga. 'Mefa ha, ma gui mani.

³⁷ Ha nura Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿hanja hinda za ga meuibya? Nuga masque ga tu por gue'e.

³⁸ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ma gui tugue po rá nguēcagui? Xi majugni dí xi'a'i, ma gui cøngagui hñu'qui ante da mafi ra menja.

**Ra Jesu tsixcahũ pa habũ
bí 'bũ Ajuã ra Dada**

14 ¹ Ne ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Oguí tu ri muihũ. Nu'ahũ guí camfrihũ Ajuã ma Dada, hangue camfriguilhũ nehe.

² Nuni habũ bí 'bũ Ajuã ma Dada xi bí ja ndunthi ya ngu. Nu'bũ di othohma, ya stá xi'ahmãhũ. Nuga ma ga ma pa ga hoc'a'ihũ habũ ma gui 'bũhũ.

³ Ne xcrá ma pa ga hoc'a'ihũ habũ gui 'bũhũ, ma ga yopa pengui pa ga tsix'a'ihũ pa gui 'bũhũ habũ ma ga 'bũca.

⁴ Ne guí pahũ habũ ma ga maga, ne guí pahũ ra 'ñũ.

⁵ Nu'bú nura Toma bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, hinda pahẽ habũ ma gui ma, ¿ne guí enje gue dí pahẽ ra 'ñũ?

⁶ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga go guēcagui drá 'ñũ, ne drá majugni, ne drá te. Hinda za to da zøni habũ bí 'bũ ma Dada 'bũ hingo ga tsixca.

⁷ 'Bũ xcá paçhmãhũ, xcá pahmãhũ ma Dada nehe. Ne desde nubya guí pahũ'a, ne xcá hyanthũ'a.

⁸ Ha nura Lipe bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihẽ, 'ñutcahe Ajuã ra Dada, ne ya con guet'a.

⁹ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha hinxca paçaguitho, nугue Lipe? Y ya øt'a ndunthi ya pa stá 'ñohũ. Nu'a tó'o xa hyandgagui xa hyanda Ajuã ma Dada nehe. Nu'bú ¿hanja guí engaguihũ gue ga u't'a'ihũ Ajuã ra Dada?

¹⁰ ¿Ha hinguí camfri gue dí 'natho'be Ajuã ma Dada? Nuga hinstá bense nú'a dí xi'ahũ, nixi nú'ũ ya 'befi dí pefi hingo dí pefi de guēcse. Numa Dada to'o dí 'natho'be go gue'a øt'e gatho, ne go rá 'befise'a.

¹¹ Camfrihũ gue nuga dí 'natho'be Ajuã ma Dada. Pe nu'bũ hinguí camfrihũ nú'a dí ma gue dí 'natho'be'a, camfrihũ po nú'ũ ya 'befi stá pefi.

¹² Xi majugni dí xi'ahũ, nu'a tó'o da gamfriguí, ne'a ma da me ya 'befi ngu nú'ũ dí pefi, ne ma'na dya dangui ma da mefi'a nguetho nuga ma ga yopa pengui pa ga 'bũ'be ma Dada.

¹³ Ne gatho nú'a te ma gui 'yapabihũ ma Dada de ma thuhuga, ma ga øt'a ri nt'adihũ, pa dra nsunda ma Dada po rá nguèque rá T'ũguí.

¹⁴ Hangue nu'araza te gui 'yadihũ ja ma thuhu, nuga ga 'ra'ahũ.

**Ra Jesu bi ñagui ma dua
pẽhna ra Maça Ndãhi**

¹⁵ 'Bũ grí maçaguihũ, 'yøthũ nuya hmanda dí 'bep'a'ihũ.

16 Ne nuga ma ga apabi Ajuḡ ma Dada da men'ahḡ ma'na nú'ḡ to'o da hñup'a ri muihḡ, ne nu'ḡ da men'ahḡ pa da 'mui nzantho con gue'ahḡ, y nu'ḡ go gue'ḡ ra Maḡa Ndḡhi nú'ḡ to'o manga majuḡni.

17 Ne ya ja'i nú'ḡ hingyá gamfri hingui tsa da hñḡni'a, ngue'ḡ nu'ḡ hingui paḡi to'o'a, ne hingui tso yá mfeni'ḡ tengu'a. Pe nu'ahḡ guí paḡhḡ'a ngue'ḡ nu'ḡ 'bui con gue'ahḡ, ne ma da 'mui ja ri corasohḡ.

18 Hangue njabḡ nuga hinga ma ga tsoc'asehḡ, ma ga yopa pengui ma'na'qui pa ga 'bui con gue'ahḡ.

19 Ne 'bestho ma da zø ra ora ya ja'i nú'ḡ hingyá gamfri ya hinda ma da hyandgaua ngue'ḡ pa gue'ḡ ma ga njo'o, pe nu'ahḡ hḡ, ma gui hyandgaguihḡ ngue'ḡ ma ga 'bui con gue'ahḡ. Y nuga ma ga yopa nte, hangue ne'ahḡ ma gui pe'tshḡ ra te pa nzantho ngue'ḡ dí tega.

20 Ha nu xcrá njabḡ, ma gui paḡhḡ gue dí 'bui'be ma Dada, ne nu'ahḡ guí 'buihḡ con gueque, ne nuga dí 'bui con gue'ahḡ ja ri corasohḡ.

21 Nu'ḡ tó'o øt'a ya hmanda nú'ḡ dí ma, nú'ḡ go gue'ḡ ri maḡagui. Ha nu'ḡ tó'o ri maḡagui, ma Dada ri maḡi'a, nequi ga maḡi'a ne ga utuabi tengu ma 'mui.

22 Nu'bú ra Juda, pe hingue nura Juda Iscariote, bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, ḡhanja hønseguihe ma gui utcaguihe tengu ri 'mui, ha nu ma'ra ya ja'i hina?

23 Nu'bú ra Jesu bi daḡi ne bi 'ñembabi:

—Nu'ḡ tó'o ri maḡagui ma da 'yøtca nú'ḡ dí ma, ne ma Dada da maḡi'a, ne nuga co ma Dada ga e'be ne ga 'bue 'nadbḡ con gue'ḡ.

24 Nu'ḡ tó'o hingui maḡagui, hingui øtca nú'ḡ dí ma. Y nú'ḡ guí øhḡ dí ma, hindí maḡsega, numa Dada nú'ḡ to'o bá pencaḡui go gue'ḡ maḡi'a.

25 Dí xi'ahḡ njabḡ nú'bya de dí 'buihḡ con gue'ahḡ.

26 Pe ra Maḡa Ndḡhi nú'ḡ ma dua pehna ma Dada de ja ma thuhu pa da 'mui con gue'ahḡ ne da hñup'a ri muihḡ, nu'ḡ ma da 'ñu't'a'ihḡ gatho, ne ma da ben'a'ihḡ gatho ngu nú'ḡ stá xi'ahḡ.

27 Dí ne gui 'buihḡ te rá entho nsinque ra dumui, hangue dí 'ra'ahḡ ra humui, gue'ḡ ngu 'nara tsogui dí tsoc'ahḡ. Y nú'ḡ ra humui dí 'ra'ahḡ, hingue ngu nú'ḡ di unga ya meximhai. Hangue oxqui tu ri muihḡ, nixi gui ntsuhḡ.

28 Nu'ahḡ ya stá xi'ahḡ gue ma ga ma, ne ma ga yopa pengui pa ga 'bui con gue'ahḡ. 'Bui gri maḡjhmaḡhḡ, nu'bú xcá johyahmaḡhḡ nu ndá xi'ahḡ gue ma ga ma habḡ bí 'bui ma Dada, ngue'ḡ nu'ḡ go ma'na hḡ ra ts'edi de gueque.

29 Nubyá dí xi'ahḡ nú'ḡ di 'betho da nja, pa nu stí nja, ma gui beñhḡ, pa njabḡ ma'na gui camfriguihḡ.

30 Ya hinga ma ga 'bui ndunthi con gue'ahḡ pa ga ñahḡ, ngue'ḡ xa 'ñepḡ ra ts'ondḡhi nú'ḡ ri ndḡ de nuna ximhai, pe nu'ḡ hingui hḡ ra ts'edi pa te da 'yøtcaḡui.

31 Nuga ma ga hopto da 'yøtque nú'ḡ te xa 'ye'mgaḡui, pa njabḡ da baḡi gatho ya ja'i gue dí maḡi ma Dada, ne dí øt'e ngu nú'ḡ xa 'beḡcaḡui'a. 'Baihḡ, maha.

Ra 'bai gá obxi ne yá mai

15 ¹ Nepḡ ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi: Nuga dí nja ngu 'nara hoga 'bai gá obxi, ha numa Dada nja ngu nú'ḡ to'o pe ra uḡ'obxi. ² Nu'ḡ tó'o 'bui con gueque go gue'ḡ nja ngu ya mai de nura hoga 'bai gá obxi'a. Ne gatho ya mai nú'ḡ hingui unga yá fruta, nú'ḡ to'o pe ra uḡ'obxi da zequi'ḡ. Pe nu'ḡ di unga yá fruta, nu'ḡ da moqui'ḡ pa ma'na da unga yá fruta.

³ Nu'ahḡ ya xá nt'axi'ihḡ po nura noya stá xi'ahḡ.

⁴ 'Buihḡ con gueque, ne nuga ga 'bui con gue'ahḡ. Ngu 'nara mai hingui tsa

da unse yá fruta 'bũ hingui tøgue ja rá 'bai, guí njahũbũ nehe, hinda za gui uñhũ ri frutahũ 'bũ hingui 'bũhũ con gueque.

⁵ Nuga go guecagui drá 'bai gá obxi, ha nu'ahũ go gyá maihũ. Nu'a tó'o 'bui con gueque, ne nuga con gue'a, go gue'a da unga ndunthi ya fruta, ngue'a nsinque de gueque hinda za te gui 'yøthũ.

⁶ Nu'ũ tó'o ya hingui 'bui con gueque, nja ngu ya mai xa ts'equi, da 'yot'i, nepũ da hmunts'i gatho pa dra thøt'a ja ra tsibi, da nzø.

⁷ 'Bũ xi gui 'bũhũ con gueque, ne 'bũ ma noya da 'yoda ja ri mfenihũ, nu'bú 'yaphũ Ajuá gatho nú'a go gui nehũ ne nu'á da 'ra'ahũ.

⁸ 'Bũ gui uñhũ ndunthi ra fruta, nu'bú da hnequi rá nsunda ma Dada, ne njabũ ma go dua nxadi'ihũ.

⁹ Ngu ma Dada macagui, njabũ nehe dí ma'a'ihũ. Oxqui 'ueguehũ de ma hmäte.

¹⁰ Nu'bũ gui 'yøthũ nuya hmanda dí 'bep'ahũ, nu'bú guí 'bũhũ ja ma hmäte, ngu nuga stá ø'tua yá hmanda ma Dada ne dí 'bũ ja rá hmäte'a.

¹¹ Dí xi'ahũ njabũ pa da nja ma johya ja ri corasohũ, ne pa hinhya'mũ da 'mẽ ri johyahũ.

¹² Nu'a ma hmanda dí 'bep'ahũ: Mádihi 'na ngu ma'na ngu stá ma'a'ihũ.

¹³ Nu'a tó'o da du po rá ngue yá amigo, go gue'a ma'na ja rá hmäte ra dangui de gatho.

¹⁴ Ha nu'bũ gui 'yøthũ nú'a dí 'bep'ahũ, nu'bú go ma amigo'ihũ.

¹⁵ Hangué ya hindí hant'ahũ ngu 'nara 'bego, ngue'a 'nara 'bego hingui padi te pe rá hmu. Y nubyá dí hant'ahũ ngu ma amigo'ihũ, ngue'a stá xi'ahũ gatho nú'a xa xicagui ma Dada.

¹⁶ Nu'ahũ hingo xcá huancahũ, nuga go stá huan'a'ihũ, ne stá hux'a'ihũ pa gui maha habũ ga pen'a'ihũ, ne pa gui uñhũ ra fruta nú'a hinhya'mũ da

thegue. Ne nú'a te gatho gui 'yapabihũ ma Dada de ja ma thuhu, nu'á da 'ra'a'ihũ.

¹⁷ Hangué nu'a dí 'bep'a'ihũ, mádihi 'na ngu ma'na.

Nú'ũ hingyá gamfri utsalra Jesu, nehe utsalra nú'ũ to'o camfri'a

¹⁸ 'Bũ da utsal'ihũ ya ja'i, beñhũ gue go 'met'o bi utsalguiga'ũ.

¹⁹ Nu'bũ dyá meti'ihũ hmahã ra ximhai, nu'bú ya meximhai di ma'a'ihũ ngu ma'di yá mimeximhaiui. Pe nu'ahũ hingyá meti'ihũ ra ximhai ngue'a nuga stá huan'a'ihũ ne stá 'uec'a'ihũ de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai. Hangué por gue'a ya ja'i di utsal'ihũ.

²⁰ Oxqui ma gui pumfrihũ nú'a stá xi'ahũ, gue 'nara 'bego hingo ma'na ja rá nsu que rá hmu. Nu'ũ tó'o xa utsalgui da utsal'ihũ nehe, ha nu'ũ tó'o xa 'yøtca nú'a stá ma, nehe da 'yøt'a'ihũ nú'a gui mañhũ.

²¹ Pe nú'ũ to'o ma da utsal'ihũ ngue'a guí camfriguihũ, nu'ú ma da 'yøt'a'ihũ njabũ ngue'a hingui padi'ũ nú'a to'o bá pencagui.

²² 'Bũ hinstá ehehma ne hinstá zofohma ya ja'i, nu'bú nu'ú hinte ma ts'oqui di tuhma'ũ. Pe nuga dá ehe, ne dá zofø'ũ. Hangué nubyá nu'ú tu ya ts'oqui ne hinda za te ma da dadi'ũ.

²³ Nu'a tó'o utsalgui, utsal ma Dada nehe.

²⁴ Nuga dá øt'a ya dangã nt'udi ja yá thandi'ũ, nú'ũ hinhya'mũ to'o ma'na xa 'yøt'e. Pe masque njabũ nu'ú himbi ne bi gamfrigui, hangué nubyá tu yá ts'oqui. Ne masque bi hyanda nuya dangã nt'udi'ũ, bi utsalgui ne bi utsal ma Dada nehe.

²⁵ Bi njabũ pa da nja ngu nú'a xqui t'ofø ja yá ndaxjua ley'ũ: "Masque hinte ma ts'oqui stá øt'e, pe nu'ú bi utsalgui."

²⁶ Pe ma ga pen'a'ihũ ra Macã Ndãhi pa da 'mãi con gue'ahũ ne da

hñup'a ri muihũ. Nu'á ma da 'ñehe de Ajuá ra Dada, ne m̄anga majuani, ne ma da xi'ahũ de gueque.

27 Ne'ahũ ma gui xiphũ ma'ra ya ja'i de gueque ngue'a desde rá m̄adi xcá 'bũhũ con gueque.

16 ¹ Dí xi'ahũ njabũ pa hingui 'ueguehũ de gueque nu xcri thohũ ya nt'utsate.

² Ma da t'eñ'a'ihũ de ja ya nija. Nehe ma da nja ra pa gue 'bũ to'o da hyo'ahũ da beni gue supa rá 'befi Ajuá.

³ Nu'á ma da 'yøt'ahũ njabũ ngue'a hinxá bacagui'ũ nixi xa b̄a ma Dada.

⁴ Dí xi'ahũ njabũ pa nu stí zø ra pa da njabũ, da za gui beñhũ gue ya stá xi'ahũ.

Rá 'befi ra M̄aca Nd̄ahi

Nurá m̄adi hindá xi'ahũ nú'a te ma da nja ngue'a mi 'betho pa ga ma.

⁵ Pe nubyá ma ga yopa pengui ga 'bũ'be nú'a to'o bá pencagui, ne ni 'na de gue'ahũ hinguí angahũ habũ drá ma.

⁶ Pe go guí tu ri muihũ ngue'a dí xi'ahũ njabũ.

⁷ Pe dí xi'ahũ majuani gue pa gue'ahũ ma'na xá hño ga ma, ngue'a 'bũ hinga ma, hinda 'ñe ra M̄aca Nd̄ahi pa da 'm̄ui con gue'ahũ ne da hñup'a ri muihũ, pe nu xcrá ma, ma ga pen'ahũua'a.

⁸ Ha nu stí zø'a ma da zopa yá mfeni ya ja'i pa da b̄adi'ũ gue xi tu ya ts'oqui, ne hanja da za da 'm̄ũ xá hño, nehe da b̄adi'ũ gue Ajuá ma da 'yøt'a ra ts'utbi.

⁹ Nú'a ra M̄aca Nd̄ahi'a ma da 'ñutuabi'ũ gue xi tu ya ts'oqui ngue'a hingui camfrigui'ũ.

¹⁰ Nehe nu'á ma da 'ñutuabi'ũ hanja da 'm̄ui'ũ xá hño, ngue'a nuga ya ma ga ma pa ga 'bũ'be ma Dada ne nu'ahũ ya hingui ma gui hyandgahũ.

¹¹ Y nu'á ma da 'ñutuabi'ũ gue Ajuá ma da 'yøt'a ra ts'utbi, ngue'a nu'á ya

xa hñacua rá ts'edi ra ts'ond̄ahi nú'a dí nd̄a ja nuna ra ximhai.

¹² Ja ma'ra te ga xi'ahm̄ahũ, pe nubyá hinga ma ga xi'ahũ ngue'a hinda za gui p̄adihũ gatho.

¹³ Pe nu stí zø ra M̄aca Nd̄ahi, ma da 'ñu't'ahũ pa gui p̄ahũ gatho nú'a majuani, nguetho nu'á m̄anga majuani, ne hinda ma da m̄anse nú'a da m̄a, nu'á ma da xi'ahũ gatho nú'a ma da xipabi Ajuá ma Dada, ne ma da xi'ahũ nú'a te ma da nja.

¹⁴ Ne ma da 'yøt'e pa da hneca ma nsunda, ngue'a ma da xi'ahũ ngu nú'a te ga xipabi.

¹⁵ Nuga, nu'a dí m̄a, dí m̄a ngu nú'a xica ma Dada, hangue dí eñ'ahũ gue ra M̄aca Nd̄ahi ma da xi'ahũ ngu nú'a ga xipi.

Nura dum̄ai da mp̄anga johya

¹⁶ Ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgahũ, nep̄a hints'ũ ya'a ma gui yopa hyandgahũ ma'na'qui, ngue'a ma ga yopa pengui habũ bí 'bũ ma Dada.

¹⁷ Nep̄a 'rayá nxadi bi 'ñémse'ũ 'na ngu 'na:

—¿Te rí b̄onga nú'a bi xicj̄uni nu mi m̄a: “Ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgahũ, nep̄a hints'ũ ya'a ma gui yopa hyandgahũ ma'na'qui, ngue'a ma ga yopa pengui habũ bí 'bũ ma Dada”?

¹⁸ Ne nu'á mi 'ñémse'ũ:

—¿Te rí b̄onga nuya ya noya xicj̄uni: “Ya ma da zø ra ora”, ne “hints'ũ ya'a”? Hingui tso ma mfenihũ nú'a bi m̄ani.

¹⁹ Ha nura Jesu bi b̄atho gue mi ne'ũ da 'yambabi hm̄ah̄a, hangue nu'á bi 'ñembabi'ũ:

—¿Ha gue grí 'ñánbahũ te rí b̄onga nú'a stá eñ'ahũ gue ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgahũ, nep̄a hints'ũ ya'a ma gui yopa hyandgahũ ma'na'qui?

²⁰ Xi majuani dí xi'ahũ, nu'ahũ ma gui

nzoñhũ ne ma gui tu ri mũihũ, pe ya ja'i nú'ũ hingyá gamfri da johya'ũ. Ma da du ri mũihũ, pe nuri dumũihũ ma da mpũnga johya nu xcrí yopa hyandgahũ ma'na'qui.

21 Ma gui njahũ ngu 'nara 'behñã ma da 'mũ rá b̂tsi pe'tsa xica ugui ngue'a ya xa dat'a rá pa, pe nu stí uadi da 'mũ rá b̂tsi, nu'á ya da pumfri yá ugui ne da johya'a ngue'a ya bi dá nximhai 'nara b̂tsi.

22 Guí njahũbũ nehe, guí tu ri mũihũ, pe nuga ma ga yopa pengui ga 'bũi con gue'ahũ, ne njabũ ma xi gui johyahũ, ne hinto da hñac'ahũ nura johya'a.

23 Ha nuya pa'ũ ya hinte ma nt'ani ma gui 'yangahũ. Xi majuañi dí xi'ahũ, nú'a te gatho gui 'yapabihũ ma Dada de ja ma thuhu, nu'á ma da 'ra'ahũ.

24 Hinte xcá 'yaphothũ Ajuã ma Dada de ja ma thuhu. 'Yaphũ y nu'á da 'ra'ahũ, pa njabũ nzãntho xi da nja ri johyahũ.

Ra Jesu bi ntãte de ra ximhai

25 Nú'a stá xi'ahũ, stá xi'ahũ ngu 'nara 'bede. Pe ma da zø ra pa gue ya hinga ma ga xi'ahũ njabũ, pe ma ga xi'ahũ de ma Dada co ya noya nú'ũ 'bestho da za gui paðihũ.

26 Ha nuya pa'ũ ma gui 'yaphũ ma Dada de ja ma thuhu, y hinga mathoni go ga apí pa da 'ra'ahũ nú'a te gui 'yaphũ.

27 Ngue'a ma Dada xi ma'a'ihũ, ngue'a guí maçaguihũ ne xcá camfriguihũ gue stá ehe de habũ ndí 'bũ'be'a.

28 Ndí 'bũ'be ma Dada ne stá ehe pa guecua ja ra ximhai, ne nubyá ma ga ma de guecua ja ra ximhai pa ga yopa pengui ma'na'qui nuni habũ bi 'bũ ma Dada.

29 Nu'bũ nuyá nxadi bi ñembabi:

—Nubyá hã, ya tso ma mfenihe xá hño nú'a guí ma, ngue'a ya hinte grí hyecuabi nú'ũ ya noya guí ma.

30 Nubyá hã, dí pahe gue guí patho gatho, hangue hinga mahyoni to da 'yan'a'i 'nara nt'ani. Hangue dí camfrihe gue Ajuã bá peñ'a'i.

31 Ha nura Jesu bi ðatuabi ne bi ñembabi:

—¿Ha gue ya guí camfrihũ?

32 Pañhũ gue ma da zø ra pa ne majuañi nubya ya xa zøhø, ma gui nxanihũ ne ma gui penjũ ja ri nguhũ 'na ngu 'na, ne ma gui hyegaschũ, pe nuga hinga ma ga 'bũsega, ngue'a dí 'bũ'be ma Dada.

33 Dí xi'ahũ njabũ pa da za gui 'bũhũ te rá ñenthon si ra dumũ ngue'a guí camfriguihũ. Nuua ja ra ximhai ma gui thohũ ya thogui, pe oxqui tu ri mũihũ, dá nja ri ts'edihũ pa gui tsetihũ, ngue'a nuga ya stá ntãte de nuna ra ximhai.

Ra Jesu apa Ajuã rá Dada po yá nxadi

17 1 Mi uadi bi mañga njabũ ra Jesu, nepũ bi nøts'e pa mahets'i ne bi 'yapa Ajuã rá Dada, bi ñena:

—Ma Dada'i, ya bi zø ra ora.

'Yøt'e pa da hnequi ma nsunda núga ri T'ugui, ne pa njabũ necá ga øt'e pa da hnequi ri nsunda nehe.

2 Ngue'a nu'i xcá 'yentc'a ja ma 'yẽ gatho ya ja'i de ra ximhai, pa ga umbabi ra te nzãntho nuto gatho xcá 'raqui.

3 Nú'ũ to'o pe'tsa ra te nzãntho go gue'ũ paði gue go gues'e'i grá 'nat'a Ajuã majuañi, ne paçagui núga drá Jesucristo xcá paçagui.

4 Nuga stá øt'e pa bi hnequi ri nsunda nuua ja ra ximhai, ngue'a ya stá jua't'a ri 'befi nú'a gá 'beçagui ga pefi.

5 Nubyá, ma Dada'i, 'yøt'e pa nu xcrá yopa mabũ, da yopa hnequi ma nsunda ngu nú'a ndí pe'tsi nú'bũ ndá 'bũhuibũ nú'bũ mi othotho ra ximhai.

6 Núyũ to'o xcá huahni de ra ximhai ne xcá 'racagui, ya stá

utuabiyu to'o'igüe ne tengu ri 'müi. Nuyü go ri metiyü ne xcá 'racaguiyü, ne nuyü xa 'yøt'e ngu m̄anga ri noya. 7 Nuyü ya p̄adi gue gatho nú'a dí pefi ne nú'a dí m̄a go xcá 'bepcagui.

8 Ngue'a stá xipabiyü nú'a xcá xicagui, ne nuyü xa gamfri, ne xa b̄adi gue xi majüani stá ehe de habü ndí 'bühui, ne xa gamfri gue go gue'e xcá pencagui.

9 Nuga dí a'a'i gui suyü, hingo dí a'a'i pa gui su nú'u ya ja'i hingyá gamfri, hõnse dí a'a'i gui su núyü xcá 'racagui, ngue'a go ri metiyü.

10 Ne gatho nú'a xcá 'racagui go ma metiga, ne gatho nú'a ma metiga go ri meti nehe, ne gatho nú'a ri metigue go ma metiga nehe. Mahyegui ma metihü. Ne ma nsunda di hnequi ja guehyü.

11 Ngu guí p̄adi gue nuga ya hinga ma ga 'bücua ja ra ximhai, ngue'a ma ga mabü pa habü guí 'bui. Pe nuyü h̄a, ma da gohi. Ma m̄aca Dada'i, jamasu co ri ts'edi núyü to'o' xcá 'racagui, pa njabü da 'nathoyü ngu dí 'nathoui.

12 De stá 'bücua ja ra ximhai stá jamasugayü co ri ts'edi pa hinxa 'uegueyü. Stá su núyü xcá 'racagui, ne hinto ma'na de guehyü xa 'medi, nsøtho nú'a to'o' dí 'ñepi da 'medi pa da njabü ngu m̄anga ra M̄aca T'ofu.

13 Nubyá ma ga mabü habü guí 'bui. Pe de dí 'bücua tho ja ra ximhai, dí a'i go gui subyayü, pa njabü nuyü da me'tsa ra johya ja yá coraso ngu nú'a dí pe'tsca.

14 Nuga stá xipabiyü ri noya, pe nuya ja'i nú'u hingyá gamfri di utsayü ngue'a nuyü ya hingyá meti ra ximhai, ngugui nehe hingo rá metigui ra ximhai.

15 Hindí a'a'i pa gui tsits'i de guecua ja ra ximhai, nu'a dí a'a'i, ñañiyü de ra ts'ondahi.

16 Nuyü ya hingyá meti ra ximhai, ngugui nehe hingo rá metigui ra ximhai.

17 Hangue dí a'a'i gui utuabiyü ri noya, pa njabü da 'uegueyü de gatho nú'a xá nts'o ja ra ximhai, ngue'a nuri noya gue'a majüani.

18 Ngu xcá pencaguiua ja ra ximhai, njabü nehe dí pehniyü pa da ma gatho ja rá ngüni ra ximhai pa da m̄anga ri noya.

19 Nuga dí huts'i ga unga ma te po rá nguehyü ngue'a dí øt'a'i nú'a go ri paha, pa njabü neheyü da 'yøt'a'i ri paha ngue'a nuyü p̄adi nú'a majüani.

20 Hindí a'a'i pa sehëyü, dí a'a'i nehe pa nuto gatho ma da 'yøde nú'a da m̄anyü, ne da gamfrigui,

21 pa da 'natho'u ngu dí 'nathoui, ngue'a nu'i ma Dada'i guí 'bui con gueque ne nuga dí 'bui con gue'e. Ne dí a'a'i pa nú'ü ne nuju ga 'nathohü, pa njabü gatho ya ja'i ja ra ximhai da gamfri gue go gue'e xcá pencagui.

22 Ngu xcá 'yøt'e pa bi hneca ri nsunda ja ma 'müi nuua ja ra ximhai, njabü nehe stá øt'e pa da hneca ri nsunda ja yá 'müi'u, pa njabü da 'natho'u nehe ngu dí 'nathoui.

23 Nuga dí 'bui con gue'u ne nu'i guí 'bui con gueque, y njabü da 'natho'u, pa njabü gatho ya ja'i ja ra ximhai da za da b̄adi gue go gue'e xcá pencagui ne grí m̄adi'u nehe ngu grí m̄acagui.

24 Ma Dada'i, ya nguí m̄acagui desde nú'bü mi othotho ra ximhai, ne 'nada ra nsunda habü ndí 'bühui. Nubyá nú'u to'o' xcá 'racagui dí ne da mabü núbu habü grá ma, y núbü ma dí hyanda ma nsunda nú'a ya ma ga yopa h̄ani ma'na'qui.

25 Ma hoga Dada'i, nuya ja'i hingyá gamfri hingui p̄adi to'o'i, pe nuga h̄a, dí p̄adi to'o'i, ne núyü xcá 'racagui p̄adi gue go gue'e xcá pencagui.

26 Stá utuabiyü to'o'igüe ne tengu ri 'müi, ne ga sigui ga utuabi, pa njabü ngu grí m̄acagui, neheyü da me'tsa nú'a ra hm̄ate'a ja yá coraso, ne nuga ga 'bui con guehyü.

Bri ju nts'ahni ra Jesu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50;

Lc. 22:47-53)

18 1 Ha nu mi uadi bi m̄anga ra Jesu njabü, bi ma de guehni

co yá nxadi ne bi 'rani ja 'nara hñe rá
thuhu Cedró, pa bi zøni'ũ ja 'nara
uąza, nepũ ja bi yut'ini'ũ.

2 Ha nura Juda nú'a bi da ra Jesu, ya
mi p̄adi nú'a ra uąza, ngue'a ndunthi
ya 'mi'qui xqui mani'a co ra Jesu ne
ma'ra yá nxadi, mi munts'ini'ũ.

3 Nu'bu' ra Juda bi zixa 'na hmunts'i ya
soldado ne 'raya gants'ahni nú'ũ xqui
mehna ya nda gá macja ne ya fariseo,
ne ja bi mani'ũ ja ra uąza mri hñe ya
ñot'i ne con te da hñotehma.

4 Pe nura Jesu gatho mi p̄atho nú'a te
mi ma da t'ø'tuabi'a, hangue bá pøni
de ja ra uąza pa bi nthũi'ũ, ne bi
'yambabi'ũ:

—¿To'o guí hoñhũ?

5 Ha nu'ũ bi d̄adi ne bi 'ñena:

—Ra Jesu nú'a ra me Nasare.

Nu'bu' nura Jesu bi 'ñembabi'ũ:

—Go guecagui.

Ne ra Juda nú'a to'o bi da'a mi
'bahuini ya soldado ne ya gants'ahni.

6 Ha ngu bi uadi bi m̄anga ra Jesu gue
go mi gue'a, nu'bu' nu'ũ bi mengui
dega x̄atha ne bi dagui ja ra hai.

7 Nepũ nura Jesu bi yopa 'yambabi'ũ
ne bi 'ñembabi:

—¿To'o guí hoñhũ?

Ha nu'ũ bi 'ñena:

—Ra Jesu nú'a ra me Nasare.

8 Ha ra Jesu bi d̄adi ne bi 'ñena:

—Ya stá xi'ahũ gue go guecagui.

'Bũ go gueque guí hongaguihũ, oxqui
juhũ ni 'na de nũyũ drí 'ño'be.

9 Ra Jesu bi m̄anga njabũ pa da
nja ngu nura noya xqui mañ'a: "Ni
'na hindá 'bedi de nũyũ xcá
'racagui."

10 Nu'bu' nura Simu Pedro mri hñe
'nara mahuai, ha bi c'o'tsi ne bi dacua
rá gu de ra 'ñei rá 'bego ra d̄anga nda
gá macja. Y nú'a ra 'bego'a mrá thuhu
ra Malco.

11 Nu'bu' ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Oguí øt'a njabũ, p̄'tsa ri huai.

Majuani ma ga tho ra thogui, ngue'a
gue'a rá paha Ajuą ma Dada.

Ra Jesu bi ts'ixa ja rá thandi ra d̄anga nda gá macja

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

12 Nepũ nuya soldado co yá nda ne co
ya gants'ahni nú'ũ xqui mehna ya nda
gá xodyo bi mihi'ũ ra Jesu ne bi du'ti.

13 Rá m̄adi bi ts'its'i'a habũ mi 'bũ ra
Anás, ngue'a nu'á go mrá ndøhñe ra
Caifá nú'a to'o mrá d̄anga nda gá
macja de nú'a ra jeya'a.

14 Nura Caifá go gue'a xqui ma ne xqui
xipa ya nda gá xodyo gue mri 'ñepi
honda 'na da du po rá ngue ya ja'i.

Ra Pedro bi ncøni gue himi p̄adi ra Jesu

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68;

Lc. 22:55-57)

15 Ha nura Simu Pedro ne ma'na ra
nxadi mri 'befa zi yabũtho mi denga ra
Jesu. Nú'a rá ñoho ra nxadi mrá mp̄adi
nú'a to'o mrá d̄anga nda gá macja,
hangue nu'á bi yut'a ja ra patio de rá
ngu'a habũ xqui jũ'ta ra Jesu.

16 Pe nura Pedro bi gohi m̄ote de ra
gosthi. Nepũ nú'a ra nxadi mrá mp̄adi
nú'a to'o mrá d̄anga nda gá macja bi
bøni ne bi ñaui ra 'behñe nú'a mrá
nsugosthi pa bi thoca ra Pedro mbo.

17 Nepũ nú'a ra 'behñe mrá nsugosthi
bi 'yambabi ra Pedro ne bi 'ñembi:

—¿Ha hingo gue'e gá 'ñoui dega
nxadi nura d̄ame'a?

Nepũ nura Pedro bi d̄adi bi 'ñena:

—Hina, nuga hina.

18 Ha nuya 'bego ne ya gants'ahni
xqui 'ñũ ra tsibi ngue'a xmá tse, ne
mi 'bahni mri mpa'ti, ha nehe ra
Pedro mi 'bahuini'ũ mri mpa'ti'a.

Ra d̄anga nda gá macja bi 'yø'tua ya nt'ani ra Jesu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64;

Lc. 22:66-71)

19 Ha nú'a ra d̄anga nda gá macja
bi 'yambabi ra Jesu de yá nxadi ne
de rá nt'utuante.

20 Ne nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuga stá ña ja yá thandi gatho ya ja'i, nzantho stá udi ma nt'utuatae ja ya nija ne ja ra ndanija habu di munts'a gatho ya xodyo, ne hinstá ña mant'agui.

21 ¿Hanja go guí angagui? 'Yambabi to'o gatho xa 'yode te stá ma. Nú'ú ha, padi xá hño te stá ma.

22 Ha nu mi mangan njabu ra Jesu, 'nara gants'ahni mi 'bahni bi umba 'nara mpe'ti'a, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue njabu guí thatuabi ra danganda gá macja?

23 Nu'bú nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bu stá ñama'ñahma, da za gui xiqui te rá 'be'a stá ma xá nts'o. Xi'a gue dá ña xá hño, ¿hanja guí nabgagui?

24 Nepu de gue'a ra Anás bi mehni mi thät'itho pa habu mi 'bu ra Caifá nú'a mrá danganda gá macja.

Ra Pedro bi yopa ncøni gue himi padi ra Jesu

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Ha nura Pedro mi 'bahni mri mpa'ti bi t'ambabi ma'na'qui:

—¿Ha hingo gue'e gá 'ñoui dega nxadi nú'a ra 'ñhø'a?

Ha nu'a bi ncøni ne bi 'ñena:

—Hina, nuga hina.

26 Ha mi 'bahni 'nará 'bego ra danganda gá macja, ne nu'a mi ja te mrá njauí nú'a xqui thacua rá gu, ne nura Pedro go xqui 'yøt'a njabu. Nura 'bego'a bi 'ñembabi ra Pedro:

—¿Ha gue hindá hant'a'ini ja ra uaza con gue'a?

27 Ha nura Pedro bi ncøni ma'na'qui, ne 'bestho nura ora'a bi mafi ra menja.

Ra Jesu bri 'ba'ma ja rá thandi ra Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Hamxuditho bi ts'ixa ra Jesu de ja rá ngu ra Caifá pa habu mi ja rá

ts'utbi ra Pilato nú'a mrá gobierhnu, ha nuya xodyo himbi yut'a mbo ra ts'utbi pa njabu hinda nts'oqui'u, ne pa njabu da za da zi ra hñuni de ra ngo dega pascua.

29 Nu'bú ra Pilato bi bonga møte habu mi 'bai'u pa bi 'yambabi'u ne bi 'ñembabi:

—¿Te 'be guí ne gui mambabihuni?

30 Nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—'Bu hinte ma ts'oqui xa 'yøthma, nixi stá tsin'ahmahe.

31 Ha nura Pilato bi 'ñembabi'u:

—Tsixhu ne go da 'yøtuahu ra ts'utbi ngu nú'a mangan ri leyhu.

Ha nuya xodyo bi 'ñena:

—Núje dyá xodyohe hindí pe'tshe ra nsequi pa ga hohe 'nara ja'i.

32 Bi mangan njabu'u pa ra Jesu da 'yo ja yá 'ye ya me Nroma, ngue'a nu'ú ha, mi pe'tsa ra nsequi pa da nhyote'u ja 'nara ponza. Hangue bi njabu ngu xqui mangan ra Jesu te ma du mi ma da du'a.

33 Nepu nura Pilato bi yopa yut'i ma'na'qui habu mi ja rá ts'utbi, ne bi zohna ra Jesu pa bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha go gue'e grá Nda de ya xodyo?

34 Ha ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Ha gue to xa xi'a'i, o go guí manse?

35 Ha ra Pilato bi 'ñembabi:

—¿Ha gue drá xodyoga? Nuya mengu ri hai ne ya nda gá macja go gue'u bá tsi'a'i de guecua. ¿Te xcá 'yøt'e?

36 Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Ma nsu dega nda hingo xa 'raca ya meximhai. Nu'bu go xa 'racjhma'u, nu'bú nú'u to'o gra manda xa ñanjhmaha de ja yá 'ye ya nda gá xodyo. Pe numa hmandaga hingo mahyegui ngu nú'u jua ja ra ximhai.

³⁷ Hangue nura Pilato bi
'ñembabi:

—Nu'bu' nu' i 'nagrá ndague'bu.

Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Haha, drá nda ngu ja juadi gá
ma. Pa gue'a dá e dá 'buiua ja ra
ximhai pa ga xipa ya ja'i nú'a
majuani. Nuto gatho camfri nú'a
majuani, go gue'u øde nú'a dí ma.

³⁸ Nu'bu' ra Pilato bi 'ñembabi:

—¿To ja gue'a padi nú'a majuani?

Ra Jesu bi secuabi gue da tho

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc.
23:13-25)

Ha nu mi manga njabu bi bonga
møte pa bá yopa ñaui ya xodyo ne bi
'ñembabi'u:

—Nuga hinte ma ts'oqui dí
tsutuabi nuna ra 'ñohø.

³⁹ Numa nzaihu dí pe'tshu dí hec'ahu
'nara 'yofadi núbya de ra ngo dega
pascua. Nu'bu', ¿ha guí nehú ga
hec'ahu nuni ri Ndañu nú'ahu gyá
xodyohú?

⁴⁰ Ha nu'ú bi mudi bi mafi gatho
ne bi 'ñena:

—¡Nuní hina, nura Barraba ha!

Ha nú'a ra Barraba mrá dacate'a.

19 ¹ Hangue ra Pilato bi manda
bri fet'a ra Jesu.

² Nepu nuya soldado mi 'buhni bi
met'a 'nara corona dega 'bini, ne bi
hñu'tsuabi ja rá ñaxu ra Jesu ne bi
hyete 'nara thenga dutu.

³ Nepu bi 'ñembabi'a:

—¡'Bui pa nzantho nu'i ri t'equ'ei
rá Nda'i ya xodyo!

Nepu nu'ú mi umba ya mpe'ti'a.

⁴ Ha nura Pilato bi bonga møte
ma'na'qui ne bi 'ñembabi ya xodyo:

—Ndi, dra zin'a'ihua pa gui
pahú gue hinte ma ts'oqui dí
tsutuabini.

⁵ Ha ra Jesu bi bonga møte mi
hu'tsa nú'a ra corona dega 'bini ne
mi he nú'a ra thenga dutu. Nepu ra
Pilato bi 'ñemba ya xodyo:

—¡Xi 'bacua nuna 'ñohø!

⁶ Ha nuya nda gá macja ne ya
gants'ahni mi mantho'u nu mi
hyanda ra Jesu, ne mi eñ'u:

—Nuní drá pont'i, drá pont'i pa
da du.

Nu'bu' ra Pilato bi 'ñembabi'u:

—Tsixhu, go da bá ponthu,
ngue'a nuga hinte ma ts'oqui dí
tsutuabini.

⁷ Nepu nuya xodyo bi dadi ne bi
'ñena:

—Nuje dí pe'tshe 'nara ley, ne
nura ley'a ma gue nuni dí 'ñepi da
du, ngue'a xa 'ñet'a T'u de Ajuá.

⁸ Ha nu mi 'yøde ra Pilato nú'a mi
mañ'u, ma'na bi ntsu'a.

⁹ Hangue bi zixa ra Jesu ma'na'qui
mbo ja ra ts'utbi ne bi 'yambabi bi
'ñemi:

—¿To'o rá 'mehni'í?

Pe nura Jesu hinte bi dadi.

¹⁰ Hangue ra Pilato bi 'ñembabi'a:

—¿Ha gue hinte guí thadi? ¿Ha
gue hinguí padi gue dí ha ra ts'edi pa
ga pont'a'i o pa ga hec'a'i?

¹¹ Nu'bu' nura Jesu bi dadi ne bi
'ñena:

—Ni 'nara ts'edi hinguí ha pa da
za te gui 'yøtcagui 'bu hingo Ajuá da
'ra'a ra ts'edi. Hangue nú'a to'o xa
dagagui ja ri 'ye, nú'a go gue'a ma'na
tu ra ts'oqui que nu'i.

¹² Hangue desde ra ora'a, ra
Pilato mi ne da hyeguihma'a, pe
nuya xodyo himi tsaya ra hmafi ne
mi ena'u:

—¡Nu'bu' nu' gui hyegui nú'a ra
'ñohø'a, nu'bu' hingrí amigo ra danga
nda Cesa, ngue'a gatho nú'a to'o da
'ñet'a nda gue'a rá ncontra ra Cesa!

¹³ Ha nu mi 'yøde ra Pilato nú'a
mi mañ'u, nu'bu' nu' bi manda da
ts'ixa ra Jesu pa møte, nepu nehe'a
bi bøni pa bá hudi ja rá hudi dega
ts'utbi ja ra luga mrá thuhu Gabata
dega ebreo, rí bøni da 'ñena rá thuhu
ra T'ut'ado.

14 Y nú'a ra pa'a mrá pa dega nthoqui de ra ngo dega pascua, ne ngu mi nzunga 'rato xudi. Nepu ra Pilato bi ñembabi ya xodyo:

—iNdi, 'bacua ri Ndañu!

15 Pe nu'ú bi yopa mafi'u ma'na'qui ne bi ñena:

—iTsits'i, bá pont'i, ne ja dí duni! Nepu ra Pilato bi ñembabi'u:

—¿Ha gue guí nehú ga pont'a nuna ri Ndañu?

Nepu nuya nda gá macja bi dadi ne bi ñena:

—Nura Cesa hõnse go gue'a ma ndahe, y jo'o ma'na.

16 Hangué ra Pilato bi 'yent'ua ja yá 'ye ya xodyo pa dra pont'i'a. Hangué nu'ú bi zinga ra Jesu ne bi zits'i pa da pont'i ngu mi ne'u.

Ra Jesu bri pont'a ja ra ponza

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32;

Lc. 23:26-43)

17 Ne ra Jesu bi bøni mi ndude rá ponza. Ne bi ts'its'i pa ja ra t'øhø rá thuhu Ñaxmadu, dega ebreo rá thuhu Golgota.

18 Ne ja brá pont'ini'a co má yoho ya 'ñøhø, 'na cada rá hyo, ha ra Jesu bi 'yoda madetho de gue'u.

19 Y ja ra ponza habu bri pont'a ra Jesu xqui thøta 'nara xithe ne mi huxni 'raya noya nú'a bi manda ra Pilato da t'ofo. Mi ena njabu: “Ra Jesu ra me Nasare, rá Nda ya xodyo.”

20 Ne ndunthi ya xodyo bi hñe'ta nú'u ya noya, ngue'a habu bri pont'a ra Jesu mi guetbu ra hnini Jerusale, y nú'u ya noya'u xqui t'ofo dega ebreo, ne dega griego, ne dega lati.

21 Ne nuyá nda gá macja ya xodyo bi ma bá embabi ra Pilato:

—¿Hanja gá ofo njabu gue go gue'a rá Nda ya xodyo? 'Yofu gue nu'á mi manse gue rá Nda ya xodyo.

22 Ha nura Pilato bi dadi ne bi ñena:

—Nu'a stá ofo, ya stá ofo.

23 Ha nu mi uadi bi pont'a ra Jesu nuya soldado, bi gumpa yá dutu ra Jesu nú'u xqui 'bøcuabi. Mi goho ya soldado, ne bi hñegue 'ra 'na xeni nuya dutu'u. Ne bi gumpa rá mahe nú'a himi pe'tsa ni 'nará nt'edi, mi xøgue ra xuni.

24 Nepu nu'ú bi ñembabi'u 'na ngu 'na:

—Hinga ma ga tuñhu, ma ga rifahu pa ga nuhu to'o drá meti.

Hangué bi njabu ngu mangua ra Maça T'ofu habu ena: “Bi nhyegue 'ra 'na xeni ma dutu, ne bi rifagui nú'a ma'na ma he.” Ne gue'a bi 'yøt'a ya soldado.

25 Y guetbu ja ra ponza mi 'bahni rá nana ra Jesu, ne 'nara 'behña nú'a mrá cu rá nana ra Jesu, ne ra Maria rá 'behña ra Cleofa, ne ra Maria Magdalena.

26 Ha nu mi hyanda ra Jesu rá nana mi 'bahuini nú'a rá hmaça nxadi'a, nu'bú nu'á bi ñembabi rá nana:

—Nubyá 'yøt'a ra uenda gue nú'a guí 'bahuibu go gue'a dri t'ubya'a.

27 Nepu ra Jesu bi ñembabi nehe nú'a rá hmaça nxadi:

—Ne'i, 'yøt'a ra uenda gue nú'a guí 'bahuibu go gue'a dri nanabya'a.

Y desde gue'bu, nura hmaça nxadi bi zits'i'a ja rá ngu pa bi japamasu.

Ra Jesu bi du

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41;

Lc. 23:44-49)

28 Y ra Jesu mi paði gue ya bi uadi gathu, nepu pa bi nja ngu nú'a mangua ra Maça T'ofu, nu'á bi ñena:

—Tsuca ra nduthe.

29 Ha mi jani 'nara mohi mi po ra ju'tsa vinu. Nepu bri 'bo'mba 'nara sponja co nura ju'tsa vinu ne bri thøta ja 'nara ts'ut'o dega isopo, nepu bi 'bøtse asta ja rá ne ra Jesu.

30 Ha nu mi zi nura ju'tsa vinu ra Jesu bi ñena:

—Ja xa uadiua gathu nú'a xra 'becpagui.

Ne 'bestho ra ora'a bi ñe'mi ne bi du.

**'Nara soldado bi umba 'nara nsuni
ja rá hyo rá tiña ra Jesu
co 'nara lansa**

³¹ Ha mrá pa ra nthoqui de ra ngo dega pascua, hangue nuya nda gá xodyo bi ma bá bantebi ra Pilato pa da manda dra thempa yá ua nú'u xqui 'bont'i ne da ja'mba yá ndo'yo de guehni, pa njabú ni 'nara anima hinda gohi ja ra ponza nura pa dega tsaya, ngue'a nú'a ra pa dega tsaya gue'a ra dango.

³² Hangue nuya soldado bi uat'i habú mi zúdi 'na de nú'u ya be xqui 'bont'i mahyegui co ra Jesu pa bi thempabi yá ua, nepú bri jabú nehe nú'a ma'na ra be.

³³ Pe nu mi uat'i habú xqui 'bont'a ra Jesu, nu'á ya himbi thempa yá ua ngue'a bi hyandi'u gue ya xqui du'a.

³⁴ Pe 'nara soldado bi umba 'nara nsuni ja rá hyo rá tiña co 'nara lansa, nepú 'bestho bi bonga ra ji ne ra dehe.

³⁵ Ha nú'a to'o pedena, go 'na to'o bi hyandi, y núna ma go guehna majuani, pa gui camfriu nehe.

³⁶ Bi njabú pa bi nja ngu mąnga ra Maça T'ofó habú ena: "Hindra thempabi ni 'nará ndo'yo'a."

³⁷ Y nehe bi njabú ngu mąnga ra Maça T'ofó habú ena: "Ya ja'i bi hyandi nú'a bi sunse'u."

Ra Jesu bri t'agui

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Nepú ra Jose mrá me Arimatea bi ma bá bantebi ra Pilato pa da 'yapa nsequi da ca'mba rá zi ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza ne da duts'i'a. Ra Jose xqui gamfri ra Jesu, masque mant'aguitho ngue'a mi tsu yá mixodyoui. Ne ra Pilato bi umba nsequi, hangue bi ma bá ca'mba rá

ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza ne bi duts'i.

³⁹ Nehe ra Nicodemo nú'a xqui ma da c'a'tsa ra Jesu dega xuui, nehe bi mani habú xqui 'bont'i'a. Nu'á mi hña ra mirra mi nthants'i co ra aloe, mi pe'tsa 'natema'ret'a kilo rá hña.

⁴⁰ Nepú nu'á bi du'tsua rá zi ndo'yo ra Jesu, ne bi mant'i co ya xuni dutu nú'u xqui t'uxa nú'a ra mirra ne ra aloe, ngue'a mi njabú yá nzai yá nt'agui ya xodyo.

⁴¹ Y nu habú bri pont'i'a, mi jumpa guetbú 'nara uza habú mi ja 'nara cąts'i pa ra nt'agui, ne hinto xqui nt'aguitho ja nura cąts'i'a.

⁴² Hangue ja bá aguini'u ra Jesu ngue'a guehni bi gumpa guetbú'u de habú xqui 'bont'i'a, ne ngue'a ya mi ma da mudi ra pa dega tsaya de ya xodyo.

Ra Jesu bi yopa nte de ra du

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

20 ¹ 'Nitho nú'a ndomingo, tobya himi hats'itho, ra Maria Magdalena bi ma habú xqui t'agui ra Jesu, ne bi hyandi gue xqui t'ent'a ra do nú'a xqui jot'a ra nt'agui.

² Hangue nu'á bi ma hnest'ihí pa habú mi 'bui ra Simu Pedro ne nú'a ma'na ra nxadi nú'a xi mrá hmadi ra Jesu ne bi 'ñembabi'u:

—Xa thai ra zi Hmu de habú mi t'agui ne xa thuts'i, y nubyá nixi hindí pąhe habú xá ts'ogui'a.

³ Nepú nura Pedro bi ma 'bestho pa da c'a'tsa ra nt'agui co nú'a ma'na ra nxadi.

⁴ Bi ma hnest'ihí ri yoho, pe nú'a ma'na ra nxadi ma'na bi 'met'o de ra Pedro, hangue 'met'o bi zonga ja ra nt'agui'a.

⁵ Ngu bi zoni bi ndoqui ne bi nc'ats'i, nepú bi hyanda ya xuni dutu mi 'bøni, pe nu'á himbi yut'i.

⁶ Nepú hinga ya'a 'bestho bi zonga ra Simu Pedro nú'a mri 'befa, ne nu'á ha,

bi yat'a mbo ra nt'agui ne bi hyanda ya xani dutu mi 'bøni.

7 Ne bi hyanda nú'a ra dutu xqui thu'tuahma rá ñaxu ra Jesu xqui 'bants'i ne 'nambu xqui thuts'i.

8 Nehe nú'a xqui zonga ra mudi, bi yat'i mbo habu bi t'agui ra Jesu pa bi hyandi, ne bi gamfri gue ra Jesu xqui yopa nte ngu xqui xipi'ua.

9 Nu'ú hinxqui zo yá mfeni de nú'a mi manga ra Māca T'ofu habu ena gue mi pe'tsi da nangui de ja ra du, ne asta nura ora'a ja bi zo yá mfeni'ua.

10 Nepu ri yoho bi mengui pa ja yá ngu'ua.

Ra Maria Magdalena bi hyanda ra Jesu xqui nangui de ra du
(Mr. 16:9-11)

11 Pe nura Maria mi 'bahni møte guetbu ra nt'agui mi zoni, ne ra ora mi zoñ'a bi ndoqui pa bi nc'axa mbo ra nt'agui.

12 Ne bi hyanda yoho ya enxu mri hñe t'axi, 'na mi hudi habu xqui nja rá ñaxu, ha nu'a ma'na habu xqui nja yá ua nuni habu xqui 'begui hmaha rá zi ndo'yo ra Jesu.

13 Ha nu'ú bi 'ñembabi'a:

—Naná, ¿hanja guí zoni?

Nu'a bi 'ñena:

—Ngu'e'a xa thai ma zi Hmu ne xa thuts'i, ne hindí pa di habu xá ts'ogui'a.

14 Ne nu mi manga njabu'a, bi ñegui nepu bi hyanda ra Jesu mi 'bahni, pe nu'a himbi ba di ua go mi gue'a ra Jesu.

15 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Naná, ¿hanja guí zoni? ¿To'o guí honi?

Ha nura Maria mi hu rá mui gue go mi gue'a ra nsu uaza, hangue bi 'ñembabi:

—Ndada, 'bu xcá tuts'igue, xicagui habu xcá tsogui pa ga ma ga tuts'i.

16 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¡Maria!

Ra ora'a ra Maria bi mpunts'i ne bi 'ñembabi dega ebreo:

—¡Raboni! —Nú'a ra noya'a rí bøni da 'ñena Xahnate.

17 Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Oguí thangagui ngue'a hinstá matho habu bí 'bu ma Dada, pe rí ma bá xipabi nú'ua ma'ra ma cu ne gui 'ñembabi'ua gue ma ga ma habu bí 'bu ma Dada ne ri Dadahu, ma Ajuu ne ri Ajuahu.

18 Nu'bu' ra Maria Magdalena bi ma bá xipabi ya nxadi gue xqui hyanda ra zi Hmu, ne bi xipabi'ua ngu nú'a xqui xipabi'a.

Ra Jesu bi 'mai madetho de yá nxadi

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

19 Ne nura domingo'a de mi nxuui ya nxadi xqui munts'i ne xqui got'a ya gosthi ngue'a mi tsu ya nda gá xodyo. Nepu bi zonga ra Jesu ne bi 'mai madetho de gue'ua ne bi zengua bi 'ñembabi'ua:

—'Buhu te rá 'ñentho.

20 Ne nu mi xipabi njabu'ua, bi 'ñutuabi yá 'ye ne rá hyo rá tiña. Hangue ya nxadi xi bi johya ngue'a bi yopa hyanda ra zi Hmu.

21 Nu'bu' ra Jesu bi yopa 'ñembabi'ua:

—'Buhu te rá 'ñentho. Ngu bá pencagui Ajuu ma Dada, njabu nehe dí pen'ahu.

22 Ne nu mi manga njabu bi hui'ti'ua ne bi 'ñembabi:

—Hñañhu ra Māca Ndahi.

23 Nuto gathu gui pumbahu yá ts'oqui, gue'ua dra pumbabi, ne nuto gathu hingui pumbahu, gue'ua di tuda yá ts'oqui.

Ra Toma bi hyanda ra zi Hmu gue xqui yopa nte de ra du

24 Pe nura ora mi zonga ra Jesu mi jo'oni ra Toma 'na de nú'ua ya 'ret'amayoho ya nxadi, nú'a mi t'embu ra Go.

25 Hangue nu ma'ra ya nxadi bi 'ñembabi ra Toma:

—Stá hanthe ra zi Hmu.

Nepu nu'á bi 'ñembabi'ü:

—'Bü hinga handua yá 'ye habü bi mfoxa ya clavo, ne 'bü hinga thint'a ma dedo habü bi mfoxa ya clavo, ne 'bü hinga thint'a ma 'ye ja rá hyo rá tiña, hinga camfri.

26 Rá hñato ma pa'a bi yopa munts'a ya nxadi ma'na'qui, ne nu'bú hā, mi 'buhni nehe ra Toma. Nepu bi zonga ra Jesu mi jot'a ya gosthi ne bi 'mai madetho de gue'ü ne bi zengua bi 'ñembabi'ü:

—'Buhü te rá 'ñiento.

27 Nepu nu'á bi 'ñembabi ra Toma:

—Hāua ri dedo ne thint'a ja ma 'ye, ne hāua ri 'ye ne thint'a ja rá hyo ma tiña. Ográ 'ñagamfri, camfrigui.

28 Nu'bú ra Toma bi dādi ne bi 'ñembabi:

—¡Ma zi Hmu'i, ne ma Ajuā'i!

29 Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ya xcá camfri ngue'a xcá hyandgagui, nague Toma? Dá njapi nuto gatho camfrigui masque hinxa hyandgagui.

Nuna ra t'ofu bi t'ofu pa gui camfriü

30 Ndunthi ma'ra ya dānga nt'udi bi 'yot'a ra Jesu ja yá thandi yá nxadi, pe nu'ú hinxa t'ofu ja nuna ra t'ofu.

31 Pe nuyá bi t'ofu pa da za gui camfriü gue ma zi Hmuü ra Jesu go gue'a ra Cristo rá T'ü Ajuā, ne pa 'bü gui camfriü, da nja ri tehü pa nzantho po rá ngue'a.

Ra Jesu bi c'a'tsa yoto yá nxadi ja ra ñanthe

21 ¹ Mefa ra Jesu bi yopa hnequi habü mi 'bü yá nxadi ja ra ndehe rá thuhu Tiberia. Ne bi yopa hnequi njaua:

2 Ra Simu Pedro mi 'buhui 'nadbü ra Toma nú'a mi t'embi ra Go, ne ra Natanael nú'a ra me Ncaná de Galilea, ne yá t'ü ra Sebedeo, ne má yoho yá nxadi ra Jesu, gatho'ü 'nadbü mi 'büi.

3 Ha ra Simu Pedro bi 'ñembabi'ü:

—Ma ga ma ra 'behuā.

Ha nú'ü ma'ra nehe bi 'ñena:

—Ga maha nehe.

Nepu bi ma'ü ne bi yut'a ja 'nara motsa, pe nura xuui'a hinte bi gū'ü.

4 Ha nu mi hyats'i mi 'bahni ra Jesu ja rá hyo ra ndehe, pe nuya nxadi himi pa'di ua go mi gue'a ra Jesu.

5 Nepu nu'á bi 'ñembabi'ü:

—Ts'unt'uhü, ¿ha hinte xcá juhü?

Nu'ú bi dādi ne bi 'ñena:

—Otho.

6 Ha nu'á bi 'ñembabi'ü:

—Cathü ra xit'a po ja ra 'ñei de ja ra motsa ne njabü da za gui juhü.

Hangue nu'ú bi gat'a ra xit'a, ne nu mi gats'i xi mi ñuxa ya huā asta himi tsedi da pøtse'ü co yá hñü ya huā mi cü.

7 Nu'bú nú'a rá hmāca nxadi ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—¡Go guehni ma zi Hmuü!

Ha ngu mi 'yøde ra Pedro gue go mi gue'a ra zi Hmu, nu'bú bi dāma hñuxa rá he nú'a xqui hñāqui, ne bi hñøt'a ja ra ndehe pa bi zonga ja ra ñanthe habü mi 'ba ra Jesu.

8 Ne nu ma'ra ya nxadi bi 'yet'a ra motsa pa ja ra ñani, mri gat'atho'ü ra xit'a nú'a mi ñuxa ya huā, ngue'a himi yabü pa ja ra ñani, ngu mi 'na nthebe metro rá yabü.

9 Ha nu mi bøni'ü de ra motsa, bi hyanda 'raya despi mi zøni, ne ja mi oxni 'nara huā mi nthaxi, nehe mi jani 'raya thuhme.

10 Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'ü:

—Bá hāhü 'raya huā nú'ü ja juadi gá juhü.

¹¹ Nu'bú ra Simu Pedro bi yut'a ja ra motsa ne bi pønga ra xit'a ja ra ñanthe nú'a mi ñuxa ya dānga huā,

mi 'na nthebe made ne hñu yá ndunthi'ʉ. Y masque mi ndunthi ya huḡ pe ra xit'a himbi ntʉni.

¹² Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ʉ:

—Bá e gui ntacohʉ.

Ha nuya nxadi mri ntsapabi da 'yambi to'o'a, ngue'a mi paḍi'ʉ gue go mi gue'a ra zi Hmu.

¹³ Nepʉ nura Jesu bi joni ja ra tsibi bi hñaca ya thuhme ne bi umbabi'ʉ; njabʉ nehe bi 'yøt'e co ra huḡ.

¹⁴ Ya rá hñu'qui'a xqui 'ñudi ra Jesu ja yá nxadi nu de ya xqui yopa nte de ra du.

Ra Jesu bi ñaui ra Simu Pedro

¹⁵ Nu mi ua ntaco'ʉ ra Jesu bi 'yambabi ra Simu Pedro ne bi 'ñembi:

—Nugue Simu, rá t'ʉ'i ra Joná, ¿ha gue ma'na go grí maçagui de guehyʉ ma'ra?

Ha nu'á bi 'ñembabi:

—Haḡaḡ, ma zi Hmu'i, nu'i guí paḍi gue drí ma'i.

Ne nu'á bi 'ñembabi:

—Supca xá hño ma zi deti.

¹⁶ Nepʉ rá ño'qui ra Jesu bi 'yambabi ma'na'qui, bi 'ñembabi:

—Nugue Simu, rá t'ʉ'i ra Joná, ¿ha grí maçagui?

Ra Pedro bi ḍaḍi ne bi 'ñembi:

—Haḡaḡ, ma zi Hmu'i, nu'i guí paḍi gue drí ma'i.

Ne nu'á bi 'ñembabi:

—Supca xá hño ma zi deti.

¹⁷ Nepʉ rá hñu'qui bi 'yambabi ma'na'qui, ne bi 'ñembabi:

—Nugue Simu, rá t'ʉ'i ra Joná, ¿ha grí maçagui?

Ra ora'a bi du rá mʉi ra Pedro ngue'a ya rá hñu'qui bi 'yambabi ua mi maḍi'a, ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'i gatho go guí paḍi, ne guí paḍi gue xi drí ma'i.

Nu'bu' ra Jesu bi 'ñembabi:

—Supca xá hño ma zi deti.

¹⁸ Xi majuʉni dí xi'a'i, nú'bu' nguí nts'ʉnt'ʉ nguí hese ri he ne nguí 'yo habʉ go nguí ne. Pe nu xcrí ndaxjua ma gui tʉnga ri 'ye, ne ma'na to ma da hye't'a'i ri he, ne da zix'a'i habʉ hingo gui negue.

¹⁹ Bi maḡa njabʉ'a pa bi xipi te ma du mi ma da du ra Pedro pa da hnequi rá nsunda Ajuʉ. Ne nu mi maḡa njabʉ bi 'ñembabi:

—¡Tengagui!

Ra hmāca nxadi

²⁰ Nepʉ nura Pedro bi ñegui ne bi hyandi gue mi ḍena nú'a rá hmāca nxadi ra Jesu, nú'a xqui hñudi ja rá hyo ra Jesu nú'bu' mi nt'oxi'ʉ ne xqui 'yambabi to'o mi ma da da'a.

²¹ Ne nu'bu' ra Pedro nu mi hyant'a bi 'yambabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, xi nuni, ¿te go ma da jani?

²² Nu'bu' ra Jesu bi ḍaḍi:

—Nu'bu' go ga negá nuni da 'mʉi asta ra pa ga pengui, ¿te go grí 'ñanigue? Nu'i go da tengagui.

²³ Hangue nuna ra 'bedeḡa bi 'ño ja gatho ya gamfri, ne bi beni'ʉ gue nura nxadi'a himi ma da du. Pe ra Jesu himbi 'ñena gue himi ma da du, hønse bi 'ñena: “Nu'bu' go ga negá nuni da 'mʉi asta ra pa ga pengui, ¿te go grí 'ñanigue?”

²⁴ Nú'a ra hmāca nxadi'a go gue'a di damajuʉni de nuya ya t'øt'e bi nja, ne bi 'yofo ja nuna ra t'øfo. Ne dí pahe gue nú'a bi 'yofo gue'a majuʉni.

²⁵ Nehe ja ndunthi ma'ra ya t'øt'e nú'ʉ bi 'yøt'a ra Jesu. 'Bʉ to da 'yofo gatho'ʉ dí beni'ʉ gue nuya t'øfo'ʉ hinda 'ñeni gatho maxøgue rá ngʉni ra ximhai. Njabʉ gue'a.